LA STRADA Moldova

Ministerul Educației al Republicii Moldova

Sexual Violence Research Initiative

OAK FOUNDATION

RELAȚII ARMONIOASE ÎN FAMILIE

Ghidul profesorului

Chișinău
2017

LA STRADA Moldova

Ministerul Educației al Republicii Moldova

Sexual Violence Research Initiative

OAK FOUNDATION

RELAȚII ARMONIOASE ÎN FAMILIE

Ghidul profesorului

Chișinău 2017

Prezenta publicație este editată cu suportul financiar al Consiliului Medical de Cercetare din Africa de Sud prin Inițiativele de Cercetare în domeniul Violenței Sexuale susținute de Banca Mondială și cu suportul Fundației OAK. Conținutul acestei publicații este responsabilitatea autorilor și nu reflectă neapărat poziția oficială ale finanțatorilor.

Materialul constituie un suport didactic pentru disciplina *Relații armonioase în familie.* Conținutul ghidului poate fi util și în desfășurarea activităților în cadrul altor discipline conexe: dirigenție, educație civică, cursuri opționale, activități de profilaxie organizate de psihologul școlar, dar și în cadrul activităților extracurriculare, prin care cadrele didactice își propun să contribuie la dezvoltarea abilităților de relaționare armonioasă în familie.

Echipa de lucru:

Autori:

Mariana Copacinschi, *licențiat în filologie, master în psihologie, psiholog, Centrul Internațional „La Strada";*

Tatiana Turchină, *lector universitar, psiholog, psihoterapeut de familie și cuplu, Catedra Psihologie Aplicată, Universitatea de Stat din Moldova;*

Valentina Olaru, *doctor în pedagogie, lector superior, Catedra de Științe ale Educației, Universitatea de Stat din Moldova.*

Recenzenți*:*

Otilia Dandara*, Dr. hab., profesor universitar****,*** *prorector pentru activitatea didactică, Universitatea de Stat din Moldova, mun. Chișinău.*

Otilia Stamati, *Dr. Conferențiar, șef de laborator în domeniul Științei Psihologiei Aplicată, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă", mun. Chișinău.*

Redactori:

Liliana Istrate-Burciu, *Centrul Internațional „La Strada"*

Nicolae Misail, *Centrul Internațional La Strada*

Ediția a II-a, revizuită și completată

pentru Mariana

... O dedicată apărătoare a drepturilor femeii,
O inspiratoare a întregii echipe,
O bună prietenă

CUPRINS

Argument pentru a parcurge acest ghid 4

Compartimentul I.
Repere psihopedagogice în implementarea disciplinei opţionale „Relaţii armonioase în familie” 7

1.1. Aspecte conceptuale și metodologice ale educaţiei pentru formarea deprinderilor de relaţionare armonioasă 8

1.2. Sugestii de utilizare a setului didactic 10

Compartimentul II.
Suport metodologic pentru activitatea didactică 13

2.1. Strategii didactice de realizare a demersului didactic 14

2.2. Sugestii pentru o evaluare autentică la disciplina opţională „Relaţii armonioase în familie” 22

Compartimentul III.
Recomandări metodice pentru proiectarea demersului didactic 28

3.1. Macroproiectarea și microproiectarea didactică 29

3.2. Proiectarea calendaristică de lungă durată 33

Compartimentul IV.
Sugestii pentru proiectarea și desfășurarea lecţiilor la disciplina opţională „Relaţii armonioase în familie” 39

Modulul I. **Cultivarea valorilor familiale 40**

Modulul II. **Calitatea relaţiei la etapa premaritală 66**

Modulul III. **Prevenirea comportamentelor de risc la etapa iniţierii relaţiilor 99**

BIBLIOGRAFIE 125

ARGUMENT
PENTRU A PARCURGE ACEST GHID

Stimate cadru didactic,

Oferind atenției Dumneavoastră un curriculum național la disciplina opțională *Relații armonioase în familie,* am considerat de obligațiunea noastră să vă propunem și un Ghid al profesorului, însoțit de un set de materiale complementare, ce va contribui la organizarea unui demers educațional eficient. Vă mulțumim pentru interesul manifestat față de domeniul relațiilor de familie și efortul cel veți depune pentru formarea competențelor acestei discipline școlare!

Scopul acestui Ghid este de a Vă oferi modalități prin care să transformați disciplina *Relații armonioase în familie* în una captivantă și eficientă, iar prin metodele interactive și mesajele de învățare aplicate să demonstrați elevilor utilitatea practică pentru viață a acestei discipline. Sperăm că suportul didactic oferit în susținerea implementării curriculumului la această disciplină opțională va servi drept călăuză pentru fiecare dintre cadrele didactice implicate în această misiune dificilă pentru început, dar destul de nobilă și importanta pentru viitorul elevilor liceeni.

Ghidul profesorului Vă propune o prezentare esențială a structurii, funcțiilor și modalităților de aplicare a curriculumului la disciplina opțională *Relații armonioase în familie*, metodologia formării competențelor specifice acestei discipline și recomandările pentru proiectarea demersului didactic. Toate acestea, sperăm, Vă vor ajuta să construiți un demers didactic coerent și eficient, în corespundere cu toți parametrii psihopedagogici. În conținutul ghidului veți descoperi o varietate de metode și tehnici, prin care puteți asigura realizarea unui proces educațional captivant, formativ-dezvoltativ, axat pe formarea de competențe și nevoile celui care învață. Sugestiile pentru o evaluare autentică în cadrul cursului Vă vor ajuta să verificați cât de reușit a fost procesul de instruire și să-l faceți pe cât se poate de axat pe succes, cu ajutorul diverselor forme și instrumente de evaluare.

Conștientizăm că povara grijilor didactice la început de an școlar este mult prea dificilă, iar proiectarea calendaristică de lungă durată este piatra de temelie cu care orice profesor începe predarea unei discipline școlare. De aceea noi ne-am străduit să Vă ușurăm puțin misiunea, oferindu-Vă un model funcțional al macro-proiectării la disciplina opțională *Relații armonioase în familie*.

Pentru o mai mare reușită în procesul de implementare a curriculumului, am decis să oferim cadrelor didactice și modele recomandate pentru proiectarea lecțiilor, într-o perspectivă didactică de ansamblu. Sperăm ca prin metodele și exemplele oferite acest

Ghid să devină un instrument la îndemâna oricărui cadru didactic, în activitatea lui de fiecare zi la disciplina *Relații armonioase în familie*.

Acest ghid constituie punctul de pornire în reflecția asupra procesului de construire a demersului educațional la disciplina în cauză, fapt ce vă oferă oportunitatea de a valorifica ideile prezentate de autoare în construirea propriilor proiecte didactice și de a decide ce activități interesante mai puteți realiza cu elevii pentru a implementa eficient finalitățile curriculare a disciplinei *Relații armonioase în familie*.

Sperăm ca sugestiile pe care le veți prelua de pe paginile acestui Ghid să contribuie la implementarea cu succes a disciplinei opționale în cauză și să vă familiarizeze cu aspectele psihopedagogice în formarea unor abilități și atitudini relevante unui comportament adecvat în relațiile de familie. Studiu plăcut, demers didactic interesant și spor în aplicarea resurselor și strategiilor oferite!

Autoarele

I.

Repere psihopedagogice în implementarea disciplinei opţionale „Relaţii armonioase în familie”

1.1. Aspecte conceptuale și metodologice ale educaţiei pentru formarea deprinderilor de relaţionare armonioasă 8

1.2. Sugestii de utilizare a setului didactic 11

1.1. ASPECTE CONCEPTUALE ȘI METODOLOGICE ALE EDUCAȚIEI PENTRU FORMAREA DEPRINDERILOR DE RELAȚIONARE ARMONIOASĂ

Disciplina *Relații armonioase în familie* vine cu o abordare activ-participativă a procesului de formare a competențelor și se adresează elevilor-adolescenți, elevi ai ciclului liceal.

În demersul de planificare a activităților de formare a competențelor de relaționare armonioasă este bine de atras atenția asupra unor aspecte psihopedagogice ce țin de comunicarea informațiilor privind relațiile de familie. Comunicarea consecințelor negative ale violenței în familie este una din abordările principale în programele de educație non-violentă în familie. Astfel, a face prevenția unor acte violente înseamnă, de fapt, a oferi adolescenților informații despre consecințele negative ale comportamentelor agresive. Experiența specialiștilor și mai ales a profesorilor a arătat că aceste informații nu sunt suficiente pentru a determina schimbarea atitudinii adolescenților față de violența în familie.

Tinerii învață comportamentele violente sau asertive de la membrii familiei, prieteni, persoane importante din jurul lor și din mass-media (reclame TV, articole din reviste, panouri publicitare, emisiuni radio). Multe programe educaționale de prevenire a comportamentelor violente au impact minim, pentru că pornesc de la convingerea că informarea despre comportamentele violente de relaționare îi determină pe aceștia să le respingă. În demersul de planificare a activităților ne-am ghidat de ideea că învățarea este mai eficientă când informațiile despre comportamentul violent sunt însoțite de strategii de prevenire și modificare a comportamentului dat, de formare a competențelor emoționale și sociale corespunzătoare.

De asemenea, la planificarea activităților ar fi bine să ținem cont și de unele particularități psiho-emoționale ale vârstei adolescenței. În primul rând, adolescența este o perioadă cu risc crescut pentru inițierea sau creșterea probabilității de a fi agresiv în relațiile cu cei din jur. Este perioada în care stereotipurile legate de relațiile cu persoanele de sex opus devin relevante pentru tineri. De aceea este perioada în care e necesară combaterea acestor stereotipuri și formarea unor percepții corecte ale relațiilor premaritale. În al doilea rând, adolescenții caută soluții la problemele cu care se confruntă. Ei nu au nevoie de „predici” sau „sfaturi”, ci au nevoie să fie percepuți ca o parte a soluției, și nu ca o parte a problemei. Adică trebuie să fie văzuți (și creditați) mai ales ca instrument al schimbării și al promovării relațiilor armonioase, nu ca „problemă” pe care alții (adulții) trebuie să o schimbe. Și, nu în ultimul rând, e bine de ținut cont că adolescenții învață ceea ce observă, dar imită doar ceea ce este recompensat, întărit. De aceea este necesar să fie întărite comportamentele care au consecințe pozitive asupra relaționării asertive și ignorate cele care au consecințe negative asupra relațiilor la etapa premaritală.

Scopul general al disciplinei *Relații armonioase în familie* rezidă în formarea competențelor de a dezvolta relații de familie durabile, prin însușirea de noi cunoștințe, evaluarea propriei experiențe și experimentarea modelelor noi de relaționare în situații simulate.

Rolul cadrelor didactice în organizarea demersului educativ este de a ajuta tinerii să valorifice experiențele anterioare pentru a dezvolta atitudini, credințe și deprinderi cognitive. Și, totodată, să-și lărgească baza lor de cunoștințe și competențe de relaționare. Astfel, impactul scontat al disciplinei este de a crea oportunități pentru transferul competențelor de relaționare armonioasă în diferite contexte sociale, mai cu seamă, în relațiile de familie. Prin dezvoltarea abilităților de autoreglare tinerii vor servi drept model printre semeni în promovarea relațiilor armonioase.

Din această perspectivă merită a fi privită și oferta curriculară a acestei discipline. Astfel, curriculumul la disciplina opțională *Relații armonioase în familie* este axat pe formarea de competențe. ***Competența*** reprezintă un ansamblu integrat de cunoștințe, abilități, atitudini exersate adecvat și spontan în diferite situații, mobilizând, reorganizând resursele interne și externe pentru atingerea unui scop sau scopuri în contextul experienței sociale autentice. (Dr. Lia Sclifos)

Componenta generală de bază a disciplinei *Relații armonioase în familie* este ***competența de a dezvolta relații de familie durabile.*** Din această componentă derivă trei **competențe specifice**:

- ***competența de a cultiva valorile familiale întru inițierea, formarea și menținerea relațiilor de familie;***
- ***competența de a relaționa asertiv în cadrul relațiilor;***
- ***competența de a preveni comportamentele de risc la etapa inițierii relațiilor.***

Competențele specifice disciplinei se definesc ca precondiții pentru formarea competenței generale, reprezentând etapa incipientă în formarea lor. Competențele specifice disciplinei se evaluează la finele unității de învățare sau a modulului.

Curriculumul disciplinei propune un spectru larg de conținuturi relevante pentru formarea acestor finalități și este proiectat din perspectivă inter- și transdisciplinară, în jurul competențelor-cheie comune disciplinelor din învățământul liceal, deși nu există o identitate absolută cu acestea. Dezvoltarea fiecărei competențe se realizează, cu precădere, în cadrul orelor la disciplina dată ca un curs opțional sau cerc extrașcolar, dar este posibilă și exersarea competențelor specifice în cadrul disciplinelor existente în planul cadru, precum educația civică și dirigenția. Acest fapt demonstrează caracterul interdisciplinar al disciplinei date.

Curriculumul este documentul pe baza căruia profesorul organizează fiecare oră și fiecare activitate în parte, având astfel posibilitatea să vadă în ansamblu traseul pe care

elevii trebuie să-l parcurgă și rezultatele la care trebuie să ajungă. Abordarea modulară a curriculumului oferă posibilitatea parcurgerii treptate a conținuturilor de studiu, de la simplu la complex, în vederea formării competențelor specifice și permite evaluarea treptată a progresului, înregistrat de elev, la finele fiecărei etape de instruire. Un modul reprezintă un set coerent, independent și explicit de finalități de învățare (cunoștințe, abilități, atitudini) și conținuturi, care duc la formarea unei competențe specifice. Acest fapt face mai accesibil procesul de proiectare didactică și de măsurare a eficienței învățării.

Proiectarea curriculumului pe competențe vine în întâmpinarea cercetărilor din psihologia cognitivă, conform cărora, prin competență, se realizează în mod exemplar transferul și mobilizarea cunoștințelor și a deprinderilor în situații/contexte noi și dinamice. De aceea nu este suficient ca profesorul să posede cunoștințe în domeniul relațiilor de familie pentru a face față cerințelor didactice. Profesorul trebuie să proiecteze, să adapteze și să desfășoare activități în concordanță cu cerințele curriculare, ținând cont de condițiile concrete ale grupului de elevi cu care desfășoară activitatea de predare-învățare.

Pentru aceasta, cadrul didactic va utiliza curriculumul la disciplină opțională *Relații armonioase în familie* pentru înțelegerea din diverse perspective a conținuturilor ce urmează a fi predate, precizarea componentelor competențelor ce urmează a fi formate, proiectarea activităților didactice ce urmează să se desfășoare, precizarea strategiei și tehnologiei didactice, evaluarea activităților desfășurate, în concordanță cu competența formată, formularea și asumarea unor concluzii cu privire la gradul de realizare a celor proiectate și valorificarea acestor concluzii în viitoarele activități de învățare. Altfel spus, cadrul didactic are responsabilitatea de a construi, în contextul mecanismului amintit, componenta instrumental-funcțională *tehnologia didactică de formare a competențelor școlare* și de a organiza, realiza eficient procesul de învățământ în baza unei metodologii relevante finalităților curriculare.

1.2. SUGESTII DE UTILIZARE A SETULUI DIDACTIC

Pentru a implementa cu succes disciplina opțională *Relații armonioase în familie* și a forma competențele specifice disciplinei, sunt necesare un șir de resurse didactice care vor contribui la predarea eficientă a disciplinei:

- *curriculumul la disciplină;*
- *ghidul profesorului;*
- *caietul elevului;*

- *suportul informațional.*

Alte resurse complementare, ce vin în ajutorul profesorului, sunt: set de metode/ tehnici relevante concepției disciplinei; materiale didactice (imagini, filme, studii de caz, fișe pentru lucru individual și de grup ș.a.); consumabile de cancelarie (foi A3, markere, fâșiuțe cu lipici); calculator și proiector digital.

Curriculumul la disciplina opțională *Relații armonioase în familie* a fost elaborat în variantă modulară. Fiecare dintre cele trei module prezintă un ansamblu de situații de învățare, care vizează formarea unor competențe clar definite prin indicatori, ce acoperă toate conținuturile de studiu. De asemenea curriculumul propune strategii educaționale în vederea orientării profesorului pentru proiectarea demersului didactic.

Modulele sunt elaborate în coerență verticală și orizontală, prin raportare la competențele specifice ale disciplinei, dar și subiectele de studiu. Curriculumul oferă fiecărui cadru didactic unele răspunsuri la întrebările fundamentale: ce, când, cum se învață și de ce, când și cum se evaluează. Curriculumul constituie suportul didactic de bază, adresat profesorului pentru realizarea proiectării de lungă durată, dar și pentru organizarea și desfășurarea eficientă a procesului educațional la disciplina opțională *Relații armonioase în familie*.

Ghidul profesorului este un instrument didactic funcțional, care permite cadrului didactic să-și asigure coerența în implementarea curriculumului la disciplină și să dezvolte creativ sugestiile metodice. Ghidul profesorului este punctul de conexiune a tuturor resurselor didactice, care sunt vizate în proiectarea de lungă durată și în modelele de proiecte didactice. În baza strategiei concepute în modelele de proiecte didactice putem valorifica caietul elevului și suportul informațional. Suportul informațional conferă siguranță profesorului în abordarea conceptuală a subiectelor de studiu. El poate fi utilizat atât de profesor, cât și de elevi, deoarece este conceput într-un limbaj accesibil. Nu sunt impuse anumite rigori pentru utilizarea suportului respectiv. El va fi de ajutor la momentul oportun cu preponderență în cadrul orelor acestui curs, la alte ore cu caracter educativ, dar și în diverse situații neprogramate. Materialele selectate, atât pe dimensiunea cognitivă, cât și pe cea didactico-metodică, au fost experimentate prin diverse modalități: traininguri, curs experimental de pilotare etc.

Caietul elevului este resursa principală în formarea competențelor elevilor, deoarece oferă sarcini relevante tuturor componentelor de competență.

- *Cunoaște și descoperă* – sarcinile din acest compartiment vor contribui la formarea cunoștințelor și consolidarea percepției subiectului de studiu.
- *Acționează* – rezolvarea exercițiilor propuse sub această titulatură vor forma abilitățile relevante componentei cognitive.
- *Gândește-te, exprimă-ți părerea și atitudinea* – acest compartiment va solicita

elevilor formarea de comportamente în baza atitudinilor exprimate.

- *Reține!* – ideile menționate la această rubrică au rol de *nota bene* pentru fiecare elev, fapt ce contribuie la consolidarea componentei cognitive.
- *Fii propriul observator* – oferă elevilor posibilitatea de a-și dezvolta abilitatea de autoevaluare.

Autoarele acestui set didactic au avut o interacțiune directă cu materialele respective de la etapa de inițiere până la finalizare. Fiind ele însele profesoare de formație, cunosc bine specificul proiectării și realizării unui discurs didactic. Nu este pretenția ca acest set să dicteze niște mostre stricte, să limiteze creativitatea profesorului concret. Mai degrabă el oferă niște modele, care să stimuleze un spectru întreg de opțiuni educaționale.

II.

Suport metodologic pentru activitatea didactică

2.1. Strategii didactice de realizare a demersului didactic 14

2.2. Sugestii pentru o evaluare autentică la disciplina opţională **Relaţii armonioase în familie** .....

2.1 STRATEGII DIDACTICE DE REALIZARE A DEMERSULUI DIDACTIC

Strategia didactică reprezintă o linie de orientare pe termen lung privind organizarea educației, un ansamblu complex de metode, tehnici, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, pe baza cărora profesorul elaborează un proiect de lucru cu elevii în vederea realizării eficiente a învățării. Ea semnifică un anumit mod de a concepe organizarea învățării, un anumit fel de a pune elevul în contact cu materialul studiat, de a monitoriza parcursul de învățare al acestuia în condiții de maximă eficiență. Prin urmare, *strategia didactică* poate fi definită ca *ansamblul metodelor educaționale, mijloacelor didactice, formelor de organizare a clasei și experiențelor de învățare propuse educabililor în vederea formării competențelor specifice și subcompetențelor procesului instructiv-educativ.* (I. Cerghit)

Strategia formării competențelor specifice derivă din esența procesului: prin finalități cu o cuprindere mai restrânsă formăm competențe cu o posibilitate de implicare mai largă. Proiectarea obiectivelor operaționale ce vizează formarea indicatorilor are la bază analiza competențelor specifice la disciplina opțională *Relații armonioase în familie*, care sunt deduse respectiv din competența generală a disciplinei. Dacă proiectarea finalităților-intenție se produce prin parcurgerea unui demers „de sus în jos", de la competența generală spre competențele specifice, formarea finalităților-rezultat (a indicatorilor) se constată prin relația determinată de către demersul „de jos în sus": persoana nu va deține competența specifică *Competența de a cultiva valorile familiale întru inițierea, formarea și menținerea relațiilor de familie,* dacă nu se vor forma prin obiective operaționale concrete, în cadrul unui șir de lecții, indicatorii relevanți structurii acestei competențe.

Proiectarea și formarea indicatorilor în comportamentul real al elevilor este principalul deziderat al strategiei didactice. În funcție de indicatori, profesorul construiește strategia „design-ului activității de învățare" prin:

- *selectarea conținuturilor adecvate, care permit atingerea obiectivelor într-o manieră optimă;*
- *determinarea formelor de activitate didactică;*
- *selectarea metodelor și mijloacelor favorabile obiectivelor prin vehicularea conținuturilor ce finalizează cu formarea indicatorilor curriculari.*

Toate aceste elemente constitutive ale procesului trebuie integrate într-o strategie didactică, ce devine un tot întreg doar în cazul unei corelări reușite dintre aspectele punctate anterior.

Nu poate fi vorbă de aprecierea apriorică a unor strategii ca fiind bune sau rele, eficien-

te sau ineficiente. Strategia didactică devine instrumentarul ce realizează conexiunea efortului profesorului și elevului în vederea realizării finalităților doar într-un context educațional favorabil, pe care trebuie să-l creeze profesorul. Putem vorbi însă de metode care predispun la o implicare mai activă a elevilor (de exemplu, metode active și interactive), de mijloace ce contribuie la formarea unor abilități de utilizare a tehnologiilor moderne, de îmbinarea diverselor forme de activitate didactică (individuală, în grup, frontală) și diverse forme de organizare a procesului educațional.

În contextul celor expuse constatăm că alegerea elementelor tehnologiei didactice și încadrarea lor într-o strategie ține de competența și măiestria profesorului, de capacitatea cadrului didactic de a stabili conexiunea funcțională dintre aspectele obiective ale procesului de învățământ (prevederi curriculare, criterii de selectare a conținuturilor, principii de organizare metodică a procesului didactic) și aspectele subiective (condițiile reale de desfășurare a activităților de învățare, contingentul de elevi etc.).

Tehnologia didactică este parte componentă a strategiei și contribuie la conturarea unui demers prin care profesorul îi ajută pe elevi să asimileze cunoștințe, să-și formeze priceperi, deprinderi, aptitudini, să manifeste sentimente și emoții, care se materializează în comportamente observabile și formează astfel competențe. Ea se constituie dintr-un ansamblu complex de metode, tehnici, mijloace de învățământ și forme de organizare a activității didactice complementare, pe baza cărora profesorul își proiectează activitatea de lucru cu elevii în vederea realizării eficiente a predării-învățării-evaluării.

În demersul instructiv-formativ propus ca model în Ghid s-au utilizat metodele orientate spre formarea și dezvoltarea cunoștințelor, deprinderilor, atitudinilor, valorilor de viață în mod integrat, precum și spre sporirea motivației tinerilor pentru participarea la activități. Fiecare activitate se axează pe situații concrete de viață, care provoacă participanții să analizeze, să cerceteze, să ia decizii informate, să rezolve problemele în cel mai efectiv mod posibil. Instrucțiunile cadrelor didactice trebuie să ajute tinerii să se bazeze pe cunoștințele anterioare pentru a dezvolta atitudini, credințe și deprinderi cognitive și, totodată, să lărgească baza lor de cunoștințe și competențe de relaționare. Metodele și tehnicile de învățare utilizate sunt: *Asocieri libere, Brainstorming, Discuția ghidată, Gândește – Perechi – Prezintă (G/P/P), Studiu de caz, Mini-prelegerea, Comentariul, Semaforul, Creioane la mijloc, Turul Galeriei, Analiza SWOT, Poster, Recenzia prin rotație, Comerțul cu o problemă, Graficul T, Mâna oarbă, Cercul, Explozia stelară* etc. Dat fiind caracterul formativ al orelor, au fost folosite tehnici sau variantele lor alternative, utilizate în practica consilierii și psihoterapiei: *Cele patru colțuri, Pumnul, Copacul cu omuleți, Gemenii siamezi, Plasa iubirii, Anunțul publicitar, Afișul de perete.*

Propunem în continuare descrierea procedurii tehnice a unui set de metode interactive (selectate și adaptate din diferite surse), care se regăsesc în proiectele didactice propuse în acest suport educațional sau care pot fi utilizate ca alternativă. Utilizarea și combinarea diverselor metode și procedee în procesul proiectării și desfășurării orelor în cadrul

cursului respectiv rămâne la discreția cadrelor didactice.

I. *Metoda Mozaic*. Metoda promovează învățarea prin cooperare și colaborare a elevilor și presupune parcurgerea a 4 etape.

1. Construirea grupurilor inițiale de lucru. Clasa se împarte în grupuri de 4-5 elevi, fiecare elev din grup având un număr cuprins între 1 și 4/5.

2. Profesorul împarte tema ce urmează a fi studiată în 4 sau 5 părți.

3. Constituirea grupurilor de *experți* și rezolvarea sarcinii de lucru. Elevii cu numărul 1 vor forma un grup de *experți,* cei cu numărul 2 alt grup de *experți,* până când se formează 4 sau 5 grupuri de *experți*. Fiecare dintre aceste grupuri va studia o anumită parte din temă. Elevii trebuie să discute și să înțeleagă adecvat conținutul de idei, pentru a fi capabili ca ulterior să îl predea celorlalți colegi.

4. Revenirea elevilor în grupurile inițiale și predarea conținutului pregătit celorlalți colegi.

La sfârșitul lecției fiecare elev trebuie să stăpânească tot conținutul temei, și nu doar a părții la învățarea căreia a participat ca *expert.* Profesorul monitorizează predarea, asigurându-se că informația și cunoștințele se transmit și se asimilează corect.

II. *Linia valorilor* este o metodă de învățare prin colaborare.

1. Profesorul pune o întrebare sau prezintă o problemă cu mai multe alternative de rezolvare.
2. Elevii se gândesc în mod independent, formându-și o anumită poziție sau un anumit răspuns.
3. La solicitarea profesorului, elevii se așază pe o linie, în funcție de poziția adoptată față de problema în discuție. La un capăt al liniei se situează elevii cu opinii *pro*, la celălalt capăt al liniei se situează elevii cu opinii *contra*. Dispunerea elevilor mai spre extremitățile liniei valorice exprimă intensitatea atitudinilor față de subiectul în discuție.
4. Elevii discută cu vecinii lor răspunsurile la întrebarea pusă.
5. Cei indecși se pot plasa în mijlocul liniei valorice sau într-o parte separată a sălii și pot fi convinși (prin susținerea cu argumente a poziției adoptate) de o tabără sau alta să li se alăture.

III. *Cvintetul* este o poezie cu cinci versuri prin care se rezumă și se sintetizează conținutul de idei al unui text într-o exprimare concisă, ce evidențiază reflecția elevului asupra subiectului în cauză. *Structura unui cvintet*

1. Primul vers are un singur cuvânt-cheie (substantiv) referitor la subiectul în discuție.
2. Al doilea vers e format din două cuvinte (adjective) care descriu ceva.
3. Versul al treilea este format din trei cuvinte, care exprimă acțiuni (verbe, de obicei la gerunziu).
4. Al patrulea vers e format din patru cuvinte și exprimă sentimentele elevului față de problema, subiectul în cauză.
5. Ultimul vers este format tot dintr-un cuvânt, exprimând esența problemei.

IV. *Clustering-ul* este o modalitate de organizare grafică a informației. Prin acumularea și organizarea cuvintelor cheie pe marginea unui subiect sau întrebări în clustere, este posibil de a crea asocieri noi și este stimulat procesul de gândire. La etapa de *evocare* metoda este aplicată pentru stabilirea nivelului de cunoaștere și înțelegere, pentru actualizarea unor noțiuni, categorii și clasificări; la etapa de *reflecție* – ca suport pentru prezentare sau scriere.

V. *Metoda R.A.I.* *(Răspunde–Aruncă–Interoghează).* Metoda se desfășoară la sfârșitul unei lecții sau a unei secvențe de lecție – profesorul, împreună cu elevii săi, printr-un joc de aruncare a unei mingi mici și ușoare de la un elev la altul. Elevul care aruncă mingea trebuie să formuleze o întrebare din cunoștințele însușite elevului care o prinde. Cel care prinde mingea răspunde la întrebare, apoi o aruncă mai departe altui coleg, punând o nouă întrebare. Elevul care nu știe răspunsul iese din joc, la fel ca și cel care este descoperit că nu cunoaște răspunsul la propria întrebare. Metoda R.A.I. poate fi folosită la sfârșitul lecției, pe parcursul ei sau la începutul activității, în scopul descoperirii de către profesorul ce asistă la joc a eventualelor lacune în cunoștințele elevilor și a reactualizării ideilor-ancoră.

VI. *Scrierea reflexivă.* Se mai numește ***eseu de cinci minute***. Acest tip de eseu este utilizat la sfârșitul orei, pentru ca elevul să-și adune gândurile asupra subiectului, iar profesorul să-și dea seama ce a realizat elevul în urma activității. Ea poate reprezenta o concluzie asupra activității sau un șir de întrebări care au apărut în urma abordării subiectului. Algoritmul utilizării: profesorul formulează sarcina; se oferă cinci minute

pentru elevi ca ei să scrie; se citesc reciproc eseurile și se stabilesc niște concluzii comune pentru tot auditoriul.

VII. *Scriere liberă/free writing.* Este o tehnică de declanșare a creativității, de formare a abilității de ordonare a gândurilor și de orientare a imaginației. Algoritmul utilizării: se selectează un citat sau un enunț adecvat pentru declanșarea imaginației. Profesorul solicită ca elevii să scrie timp de cinci minute, fără a se opri, orice le vine în gând privitor la subiectul respectiv, fără a urmări logica expunerii și corectitudinea gramaticală, fără a discuta cu cineva pe parcurs.

VIII. *Diamantul* reprezintă o metodă de lucru prin care se stimulează dezbaterile în grupuri. Se stabilește pentru fiecare grup de lucru câte un set de afirmații, pe care elevii le vor ierarhiza argumentat, în funcție de importanța lor din perspectiva temei date sau a soluției propuse pentru o anumită temă. Se va face o diagramă, în cadrul căreia se va lăsa un spațiu liber pentru opinia individuală vis-a-vis de problema/soluția propusă.

IX. *Graficul „Ce am, ce-mi mai trebuie (What I Have, What I Need)”* este un model de diagramă ce oferă elevilor posibilitatea de a găsi mai multe soluții, de a alege cea mai bună alternativă și a dezvolta un plan de acțiune pentru a implementa decizia luată. Prin spargerea în pași concreți a procesului de luare a deciziilor și prin generarea mai multor posibile soluții, elevii pot deveni mai creativi în rezolvarea problemelor. Exemplu: *Care este problema? Care sunt opțiunile? Care este opțiunea care mi-ar satisface cel mai bine nevoile? Ce resurse am la dispoziție? Ce resurse îmi sunt necesare? Planul pas cu pas: Cum pot să verific dacă planul funcționează?*

X. *Gândește în Perechi și Prezintă (GPP)* este o tehnică de participare la discuții și de formulare în pereche a unei păreri, a unei definiții de realizare a unei sarcini. Metoda respectivă contribuie la organizarea unei reale participări a tuturor elevilor la activitatea preconizată. Algoritmul utilizării: Împărțiți elevii în perechi. Fiecare elev este rugat să reflecteze 3 – 5 minute asupra sarcinii și să-și formuleze în scris opinia. Timp de 3 – 5 minute partenerii își prezintă reciproc informația și discută opiniile, convenind asupra variantei optime. În final se prezintă opinia comună.

XI. *„Graficul T”* este o metodă care are drept obiectiv găsirea argumentelor și contra-argumentelor într-o problemă binară. Graficul se proiectează în forma literei „T” (de aici și denumirea metodei). Graficul T este un grafic pentru a înscrie binoame (*da,*

nu; *pro, contra*; *comparație, contradicție în discuție*). În partea dreaptă se vor scrie argumente sub genericul *pro* – avantaje, puncte forte etc.; în partea stângă se vor înscrie contra-argumentele sub genericul *contra* – dezavantaje, puncte slabe etc. După completarea graficului se face analiza, se fac generalizări și se trag concluzii. Semnificația esențială a acestei metode constă în faptul că elevii achiziționează abilități de comparație a diferitelor evenimente și fenomene.

XII. *Proiect de grup* este o metodă interactivă de *predare/învățare/evaluare* care îl solicită pe elev să facă o cercetare, o activitate în echipă, o creație, pentru a studia profund anumite aspecte ale problemei abordate. Se poate desfășura atât în cadrul orelor de curs, cât și în afara lor, în 7 etape ale realizării.

1. *Alegerea temei/problemei.*
2. *Elaborarea criteriilor de evaluare a proiectului.* (Este bine ca ele să fie concepute în

   comun de profesor și elevi.)
3. *Planificarea activității și distribuirea responsabilităților în grup.*
4. *Cercetarea temei/problemei.*
5. *Realizarea materialelor sau produsului finit.*
6. *Prezentarea rezultatelor.*
7. *Evaluarea.*

XIII. *Mâna oarbă*. Elevii sunt repartizați în grupuri mici (3-5 elevi). Textul predestinat pentru lectură este secționat pe fâșii aparte în număr identic cu numărul de elevi în grup. Înainte de a fi repartizate elevilor, fâșiile sunt amestecate, pentru a încălca consecutivitatea logică a textului. Fiecare elev își citește propriul fragment. În continuare fiecare relatează conținutul celorlalți membri ai grupului. După ce este relatat conținutul tuturor fragmentelor toți membrii grupului încearcă să reconstituie consecutivitatea logică a textului. Fiecare grup prezintă varianta sa întregii clase. La sfârșit este afișată varianta inițială a textului integral.

XIV. *Pixul în pahar*. Elevii sunt repartizați în grupuri mici. În centrul mesei, unde lucrează grupul, este plasat un pahar, în care sunt puse pixurile elevilor ce fac parte din grup. Textul este divizat în fragmente. La semnalul liderului convențional toți elevii iau pixurile în mână și citesc individual primul fragment. Elevul care a terminat de citit fragmentul, pune pixul în pahar. La momentul când toate pixurile sunt puse în pahar

se trece la discuție pe marginea celor citite. După ce sunt clarificate toate întrebările și ambiguitățile, elevii iau pixurile din pahar și citesc fragmentul următor. Se procedează similar până nu sunt citite toate fragmentele textului.

XV. *Tehnica 3-2-1*. Denumirea acestei tehnici se datorează solicitărilor pe care ea și le subsumează. Astfel, elevii trebuie să noteze:

- trei concepte pe care le-au învățat în secvența/activitatea didactică respectivă;
- două idei pe care ar dori să le dezvolte sau să le completeze cu noi informații;
- capacitate, o pricepere sau o abilitate pe care și-au format-o/au exersat-o în cadrul activității de predare-învățare.

XVI. *Explozia stelară.* Metoda exploziei stelare este cunoscută și sub numele metoda starbursting (*„star"* = stea, iar *„burst"* = a exploda) și desemnează o metodă similară brainstormingului, cu care totuși nu se confundă, deși presupune organizarea clasei de elevi într-un grup și stimulează crearea de întrebări la întrebări, așa cum brainstormingul dezvoltă construcția de idei pe idei. Practic, se scrie ideea sau problema pentru dezbatere pe o foaie, apoi, în dreptul conceptului respectiv, se înșiră cât mai multe întrebări care au legătură cu el. La început se vor utiliza întrebări uzuale, de tipul: *Cine?, Ce?, Când?, Unde?, Din ce cauză?,* care ulterior pot da naștere altor întrebări complexe.

Metoda presupune câteva etape distincte.

1. *Propunerea problemei.*
2. *Organizarea clasei în mai multe grupuri, fiecare dintre ele notând problema pe o foaie de hârtie.*
3. *Elaborarea în fiecare grup a unei liste cu întrebări diverse, care au legătură cu problema în dezbatere.*
4. *Comunicarea rezultatelor activității de grup.*
5. *Evidențierea celor mai interesante întrebări și aprecierea muncii în echipă.*

XVII. *Metoda ciorchinelui* este o metodă didactică, care constă în evidențierea de către elevi a legăturilor dintre idei, pe baza găsirii altor sensuri ale acestora și a relevării unor noi asociații. Etape:

1. *Scrierea unui cuvânt/a unei propoziții-nucleu.*
2. *Găsirea unor cuvinte/sintagme în legătură cu termenul pus în discuție.*

3. *Trasarea unor linii de la cuvânt/propoziție-nucleu către cuvinte/sintagme noi.*
4. *Completarea schemei până la expirarea timpului.*

XVIII. *Analiza SWOT* vine din limba engleza de la inițialele cuvintelor Strenghts *(puncte tari),* Weaknesses *(puncte slabe),* Opportunities *(oportunități)* și Threats *(amenințări).* Elevii iau o foaie de hârtie și o împart în 4 secțiuni: *Puncte slabe*, *Puncte forte*, *Oportunități* și *Amenințări*. Se studiază concomitent caracteristicile unui subiect: puncte tari și puncte slabe, alături de oportunități și amenințări și se completează fiecare secțiune.

XIX. *Masa rotundă* este o tehnică de învățare care presupune trecerea, din mână în mână, a unei coli de hârtie și a unui creion, în cadrul unui grup mic. Profesorul adresează întrebarea. Fiecare grup are o coală de hârtie și un creion. Primul elev scrie un răspuns, pe care îl citește cu voce tare și apoi dă hârtia și creionul elevului din stânga lui. Procedeul se reia până când expiră timpul/nu mai au ce scrie. La final ar putea să discute multitudinea răspunsurilor sau soluțiilor ori ar putea împărtăși răspunsurile/ideile cu întreaga clasă. ***Cercul*** este forma orală a mesei rotunde. Fiecare membru al grupului contribuie cu o idee la discuție, în mod sistematic, de la dreapta la stânga.

XX. *Comerțul cu o problemă.* Profesorul ține o prelegere sau dă de citit un text (trebuie folosite activități adecvate de evocare/introducere a temei). Elevii formează perechi la întâmplare. Perechile identifică patru sau cinci idei principale în prelegere sau în text. Perechile se alătură apoi altor perechi pentru a discuta ideile principale și a clarifica anumite lucruri. Fiecare pereche scrie apoi un set de întrebări sau o problema pe care urmează s-o rezolve cealaltă pereche. Cele două perechi se adună din nou și își pun întrebări una alteia sau își dau una alteia problemele pentru a le rezolva. Cei patru elevi concluzionează ce au învățat din exercițiu.

XXI. *Recenzia prin rotație.* Pe coli de hârtie separate sunt scrise 6-8 întrebări, care se fixează pe pereți. Fiecare întrebare revine unui grup de 3-4 elevi. Aceștia se duc la coala cu întrebarea respectivă, discută întrebarea timp de cinci minute și apoi scriu răspunsul. La semnalul profesorului, grupurile se mută la coala următoare, citesc întrebarea și răspunsul care a fost scris de grupul precedent și își adaugă propriile comentarii. Profesorul dă din nou semnalul de rotire, repetând procesul, dacă e posibil, până când grupurile revin la întrebarea inițială.

XXII. *Turul galeriei.* În grupuri de trei sau patru, elevii lucrează întâi la o problemă care se poate materializa într-un produs (o diagramă, de exemplu), ce se pretează, pe cât posibil, la abordări variate. Produsele sunt expuse pe pereții clasei. La semnalul profesorului, grupurile se rotesc prin clasă pentru a examina și a discuta fiecare produs. Își iau notițe și pot face comentarii pe hârtiile expuse. După turul galeriei, grupurile își reexaminează propriile produse prin comparație cu celelalte și citesc comentariile făcute pe produsul lor.

Jocurile didactice ocupă un loc aparte în realizarea orelor din cadrul cursului dat. Procedura tehnică a jocurilor didactice este expusă nemijlocit în proiectele concrete de lecții. Aici facem referințe pe care le considerăm utile pentru integrarea jocurilor didactice într-un demers educațional. Pentru ca jocul didactic să aibă o valoare autentică este importantă calitatea sarcinii pe care o conține și care trebuie să vizeze nemijlocit tema studiată. Succesul încadrării respectivelor tehnici în proiectarea și realizarea actului didactic depinde de o multitudine de factori, esențiali fiind următorii:

- selecția jocurilor didactice în funcție de obiectivele lecției, de particularitățile de vârstă și intelectuale ale elevilor (proprietățile tipurilor de inteligență, a stilurilor de învățare etc.);
- calitatea sarcinii didactice (concordanța între sarcină și obiectivele operaționale concrete), vizarea anumitor niveluri taxonomice, proiectate de profesor;
- explicarea concisă și clară a procedurii jocului.

Jocurile pot fi utilizate la orice etapă a lecției conform cadrului ERRE: la evocare (accentul fiind plasat pe momentul motivațional); la realizarea sarcinii didactice (pentru transmiterea dinamică și atractivă a cunoștințelor și formarea abilităților noi); la reflecție (pentru durabilitatea învățării, pentru transformarea cunoștințelor propuse în achiziții sigure ale elevului).

2.2 SUGESTII PENTRU O EVALUARE AUTENTICĂ LA DISCIPLINA OPȚIONALĂ *RELAȚII ARMONIOASE ÎN FAMILIE*

În proiectarea activităților ne-am focalizat spre un act evaluativ care să permită și să stimuleze autoreflecția, autoevaluarea, metacogniția, autocontrolul, autoreglarea, percepția eficacității personale etc. Pentru a face față acestor solicitări, cadrele didactice vor pune accentul pe evaluarea autentică. Specificul evaluării autentice constă în susținerea procesului de predare-învățare prin monitorizarea calității instruirii și facilitarea dez-

voltării competențelor de autoevaluare ale elevilor. Astfel, procesul de evaluare trebuie să aibă în vedere atât nivelul de dobândire a competențelor specifice, cât și modul în care aceștia se raportează la activitatea de învățare prin atitudinile și comportamentele exprimate.

Procesul de studii va demara cu ***evaluarea inițială***, care va dobândi valențele unei analize de nevoi, iar aceasta va orienta întregul demers metodologic, precum și adaptarea conținuturilor tematice la nevoile elevilor din clasa dată. Este recomandat ca această evaluare să fie desfășurată în formă orală prin intermediul unei discuții ghidate, prin care cadrul didactic va reuși să identifice motivația, interesul elevilor pentru acest curs, dar și să anticipeze anumite probleme cu care posibil se va confrunta în abordarea subiectelor de studiu. O tehnică posibilă de utilizat ar fi un Grafic T cu antetele coloanelor *Știu* și *Vreau să știu*. Merită ca profesorul să determine cu precizie ce dorește de la această evaluare, stabilind obiectivele de rigoare și să racordeze la ele algoritmul de întrebări pentru discuția preconizată. Această evaluare nu va fi notată, dar se va finaliza cu constatări și concluzii pe care cadrul didactic le va lua în considerare pentru organizarea procesului didactic.

Evaluarea formativă se va desfășura pe parcursul anului de studiu și va fi una predominant calitativă. Dat fiind specificul subiectelor abordate, cadrele didactice ar trebui să integreze rezultatele evaluării în activitățile de predare-învățare. Va fi astfel organizată, încât va pune accent pe evaluarea proceselor de învățare, a competențelor achiziționate, a progresului realizat, a produselor activității elevilor, va permite elevilor să demonstreze noi acțiuni, să încerce noi experiențe de relaționare, astfel accentuând aplicabilitatea disciplinei date. Observarea informală în cadrul activităților de învățare, în combinație cu evaluările curente, furnizează informații valoroase cu privire la modul în care elevii utilizează concepte, aplică abilități și exprimă atitudini ce țin de domeniul relațiilor interpersonale. Toate aceste informații trebuie puse la baza proiectării activităților ulterioare, astfel încât să contribuie în măsură maximă la dezvoltarea elevilor. Profesorul va proiecta oportunități de învățare adecvate pentru elevi și va încerca să implice părinții, elevii, colegii, și ceilalți profesori în evaluare. Astfel elevii ce vor studia disciplina dată vor primi feed-back constructiv de la cei din jur, nu doar de la profesorul ce predă disciplina. Pentru aceasta profesorii au nevoie de mai multe informații despre cum învață elevii clasei date, care sunt stilurile lor de învățare, ce le place și ce nu, ce pot și ce nu pot face. Numai așa profesorul de disciplină va reuși să propună sarcini de evaluare dezvoltative. Evaluarea trebuie contextualizată, bazată pe legătura dintre experiențele concrete de viață și ceea ce se învață la liceu.

Evaluarea sumativă se va realiza din perspectiva strategiilor centrate pe elev și pe competențele dobândite de acesta la finalizarea fiecărui modul. Evaluarea sumativă este un instrument prețios pentru cadrul didactic, furnizându-i acestuia datele necesare pentru a-și modifica, transforma, adapta demersul educațional viitor, în funcție atât de conți-

nutul și substanța a ceea ce trebuie învățat, cât și de capacitățile, atitudinile și dispozițiile elevilor față de procesul de învățare. Elementul de bază al acestor evaluări îl reprezintă deschiderea spre contextul social, adică aprecierea nu doar a cunoștințelor obținute și a capacităților formate la ore, ci și a acțiunilor întreprinse în familie, grupurile de semeni, în localitate. E important ca strategiile de evaluare propuse să posede conotații motivaționale de învățare și schimbare a comportamentului în relațiile interpersonale, propunând elevilor să estimeze acțiunile din perspectiva rolului de potențial partener activ și responsabil, informat și pregătit pentru formarea relațiilor de familie sănătoase.

Proba de evaluare va solicita elevului să demonstreze ce poate face în situații similare din afara școlii, rezolvarea de sarcini complexe, căutarea de soluții, elaborarea unor produse, care le permit să integreze competențele dobândite și să genereze cunoștințe și experiențe noi. Sarcinile de evaluare vor fi relevante performanțelor elevilor și vor provoca elevii spre analiza, integrarea și valorificarea cunoștințelor obținute, spre creativitate și nu spre memorarea informației.

Este important de surprins aspectele esențiale ale procesului de studiu prin elaborarea criteriilor de evaluare a fiecărei sarcini și asigurarea calității procesului de studii. Criteriile trebuie să fie clare, măsurabile și accesibile. De asemenea, elevii trebuie să cunoască criteriile de evaluare anterior demarării procesului de evaluare sumativă.

Astfel, pentru a proiecta și realiza o asemenea probă, cadrul didactic va urma algoritmul:

- *va deduce obiectivele de evaluare din indicatorii competenței evaluate, acoperind tot ansamblul de achiziții: cunoștințe, abilități, atitudini;*
- *va stabili forma de desfășurare a evaluării: în scris, oral sau combinat;*
- *va selecta din situațiile de integrare propuse în curriculum sau va formula singur situații problemă, care sunt în acord cu obiectivele de evaluare;*
- *pentru fiecare sarcină vor fi propuse criterii de evaluare, cuantificate în punctaje;*
- *va elabora schema de notare.*

În loc să rezolve teste docimologice, elevii trebuie angajați în cercetări sociale, proiecte de grup, analize de studii de caz, rezolvare de situații problemă în contexte reale. Toate acestea vor solicita elevilor să reflecte asupra a ceea ce au învățat și vor exprima stilul lor de învățare, aptitudinile, interesele, ca sursă de dezvoltare a competențelor și ca identificare a punctelor forte.

Principalele valențe formative ale metodelor și tehnicilor de evaluare folosite sunt:

– stimularea activismului elevilor;
– formarea și dezvoltarea unor competențe funcționale, de tipul abilităților de prelucrare, sistematizare, restructurare și utilizare în practică a cunoștințelor;

- formarea și dezvoltarea capacităților de investigare a realității;
- formarea și dezvoltarea capacității de cooperare, a spiritului de echipă;
- dezvoltarea gândirii critice, creative și laterale;
- dezvoltarea capacității de autoorganizare și autocontrol;
- dezvoltarea capacităților de interevaluare și autoevaluare;
- formarea și dezvoltarea capacității reflective și a competențelor metacognitive;
- cristalizarea unei imagini de sine obiective.

Astfel, se propune utilizarea următoarelor metode și tehnici de evaluare*: metoda R.A.I., tehnica 3-2-1, Proiectul, Jurnalul reflexiv, Investigația, Fișe de reflecții, Eseu în cinci minute, Observația sistematică a comportamentului elevilor, Autoevaluarea, Exprimarea ideilor și a argumentelor personale prin postere, desene, colaje, eseuri, Activitățile practice în clasă, școală, comunitate.* Acestea au multiple valențe formative, sunt modalități de optimizare a practicilor evaluative, fiind susceptibile, în primul rând, să faciliteze coparticiparea elevilor la evaluarea propriilor rezultate, în dezvoltarea capacității de autoevaluare și prin faptul că elevii își analizează rezultatele, le compară, în consecință revizuindu-și propria strategie de învățare. Evaluarea succeselor elevilor poate fi realizată, de asemenea, și prin utilizarea metodelor complementare de evaluare: *investigația, proiectul, portofoliul.* Acestea permit profesorului să analizeze direct activitatea elevului, să evalueze procesul prin care se ajunge la anumite rezultate/produse finale materializate în competențe. Utilizarea metodelor alternative de evaluare încurajează elevii în construirea cunoștințelor și creează un climat favorabil învățării.

Un model posibil al evaluării sumative: Modulul III ***Competența de a preveni comportamentele de risc la etapa inițierii relațiilor.***

Obiective de evaluare: *În cadrul acestei evaluări, elevii vor fi capabili să:*

1. *identifice semnele manipulării și controlului la etapa inițierii relațiilor de familie;*
2. *deducă fazele relației violente și tipurile de violență în familie în baza unor situații concrete;*
3. *să-și exprime atitudinea față de un comportament violent la etapa inițierii relațiilor.*

La finalul lecției de recapitulare și sinteză, elevii vor fi distribuiți în grupuri și vor primi următoarea sarcină: ***Realizați o mică cercetare în comunitate privind consecințele***

comportamentelor de risc la etapa inițierii relațiilor și elaborați o prezentare pentru colegi. În realizarea sarcinii veți urma algoritmul de mai jos.

1. *Elaborarea unei fișe de observație pentru a identifica semnele manipulării și controlului la etapa inițierii relațiilor de familie.*
2. *Realizarea observației asupra a 2-3 cupluri.*
3. *Stabilirea prezenței sau absenței unei faze a relației violente și a tipului de violență în familie și argumentarea concluziei prin invocarea unor situații concrete.*
4. *Formularea atitudinii față de un comportament violent la etapa inițierii relațiilor în baza tehnicii PRES.*
5. *Nu vor fi menționate sub nici o formă numele persoanelor observate.*

CRITERII DE EVALUARE A PROIECTELOR DE GRUP

- *Conținutul proiectului prezentat este relevant sarcinii formulate și acoperă condițiile algoritmului. 10 p.*
- *Informația este bine structurată, clară și concisă. 5 p.*
- *Este argumentată prezența/absența fazei violenței cu cel puțin 2 exemple relevante la temă. 5 p.*
- *Este respectată tehnica PRES în argumentarea opiniei. 5 p.*
- *Nu există greșeli gramaticale în text și textul este lizibil. 2 p.*
- *Oferă răspunsuri corecte la cel puțin 3 întrebări ale colegilor. 3 p.*

CRITERII DE EVALUARE A PREZENTĂRILOR

- *În prezentare sunt implicați majoritatea membrilor grupului. 5 p.*
- *Utilizarea corectă și adecvată a limbii române în comunicarea orală, conform normelor în vigoare. 5 p.*
- *Originalitatea tratării și prezența elementelor de retorică a limbajului (calitatea limbajului nonverbal și para-verbal). 5 p.*
- *Încadrarea în timpul acordat expunerii (maxim 5 minute). 5 p.*
- *Membrii grupului sunt bine documentați și realizează o prezentare cursiva care atrage atenția auditoriului (nu citesc de pe ecran sau foaie). 10 p.*

SCHEMA DE NOTARE

- Nota 10 se acordă pentru acumularea a 60 -57 p.
- Nota 9 se acordă pentru acumularea a 56 – 51 p.
- Nota 8 se acordă pentru acumularea a 50 – 45 p.
- Nota 7 se acordă pentru acumularea a 44 – 38 p.
- Nota 6 se acordă pentru acumularea a 37 – 30 p.
- Nota 5 se acordă pentru acumularea a 29 -20 p.
- Nota 4 se acordă pentru acumularea a 19 – 12 p.
- Nota 3 se acordă pentru acumularea a 11 – 5 p.
- Nota 2 se acordă pentru acumularea a 2 – 4 puncte.

III.

Recomandări metodice pentru proiectarea demersului didactic

3.1. Macroproiectarea și microproiectarea didactică 29
3.2. Proiectarea calendaristică de lungă durată .....

3.1. MACROPROIECTAREA ŞI MICROPROIECTAREA DIDACTICĂ

Proiectarea didactică reprezintă acțiunea complexă de concepere anticipată, într-o viziune sistemică, a modelelor activităților didactice, în funcție de care vor fi îndeplinite la un nivel sporit de competență și eficiență componentele procesului de învățământ: finalitățile, conținuturile, strategiile, evaluarea și, în mod deosebit, formele de activitate didactică.[1] Proiectarea didactică este un act de creație ce implică intuiție, imaginație, gândire, experiență și se concretizează în elaborarea planificărilor/proiectelor de tehnologie didactică la nivel Macro (planificarea calendaristică) și Micro (planificarea lecției).

În contextul curriculumului la disciplina opțională *Relații armonioase în familie*, planificarea calendaristică este prima operație importantă pe care o realizează profesorul la începutul anului școlar. Ea este realizată pe baza curriculum-ului în care sunt indicate competențele specifice, ansamblul de indicatori (cunoștințe, abilități, atitudini) pentru fiecare lecție, conținuturile și numărul de ore posibil de alocat pentru tratarea lor. Planificarea calendaristică anuală sau semestrială este un instrument necesar și util activității didactice în măsura în care:

- *oferă o imagine clară asupra modului de realizare în timp a competențelor specifice și finalităților modulare;*
- *este funcțională (destinată uzului didactic și ca instrument de autocontrol, pentru profesor);*
- *este realizată într-o formă simplă, accesibilă.*

Proiectul de lungă durată are rolul de a promova un demers educațional de calitate. Fiind conștienți de faptul că o competență nu poate fi formată într-o perioadă scurtă de timp, cum ar fi, de exemplu, pe parcursul unei lecții, este binevenit ca elementele de conținut să fie grupate în unități de învățare, care în realitățile curriculumului de față se vor suprapune conceptului de modul. O unitate de învățare este o structură didactică unitară din punct de vedere tematic, care cuprinde mai multe subiecte și se desfășoară pe o perioadă determinată de timp. Este coerentă în raport cu competențele specifice, determină obligatoriu formarea indicatorilor relevanți competenței specifice la elevi și finalizează prin evaluare sumativă, axată pe evaluarea unei competențe specifice. Unitatea de învățare operează prin intermediul unor metode de învățare/predare și subordonează lecția, ca element operațional.

Lecția este o formă de organizare a procesului educațional în școală, folosită de profesor pentru a preda în limitele timpului fixat, unui număr constant de elevi, în clasă după

1 I.Bontaș, 1996

un orar precis, aplicând diferite metode pentru a realiza cerințele programei școlare. Lecția este cadrul organizatoric principal de informare și formare a elevilor, asigură parcurgerea sistematică a materiei, respectă ritmicitatea învățării, asigură condiții optime de desfășurare a activităților frontale cu clasa (elevii), asigură și activități de îmbinare eficientă a lucrului pe microgrupuri și independent al elevului, asigură condiții optime pentru exercitarea rolului de conducător al profesorului. Proiectarea lecției vizează identificarea secvențelor instrucționale ce se derulează în cadrul unui timp determinat (45 min.) și presupune:

- *proiectarea conținuturilor pe ansamblu;*
- *precizarea finalităților curriculare;*
- *formularea obiectivelor operaționale;*
- *analiza resurselor;*
- *elaborarea conținuturilor;*
- *elaborarea strategiei didactice;*
- *elaborarea instrumentelor de evaluare.*

Structura proiectului de lecție poate fi descris sumar sau detaliat. Forma detaliată cuprinde două părți distincte: *partea generală* și *partea analitică*. Indiferent de modelul ales, important este ca proiectul didactic să fie posibil de aplicat (să fie „bine gândit"). Pentru aceasta, el trebuie să întrunească o serie de calități sub aspectul conținutului și al formei sale.

a) Sub raportul conținutului:

- *să precizeze obiectivele instruirii în termeni de comportament observabil și testabil;*
- *să precizeze atâtea obiective operaționale câte pot fi atinse în timpul alocat activității didactice respective;*
- *să acopere conținuturile esențiale ale materiei de studiu;*
- *să permită diferențierea instruirii în funcție de pregătirea și de ritmul celor care învață (rapid/normal/lent);*
- *să precizeze sarcinile de lucru pentru realizarea fiecărui obiectiv.*

b) Sub raportul formei:

- *să aibă o dimensiune rezonabilă (este un proiect, nu o stenogramă a lecției!);*
- *să fie clar redactat, pentru a se putea urmări modul în care fiecare obiectiv se transformă într-un rezultat concret;*
- *să conțină doar specificațiile care privesc drumul parcurs de la obiective la rezultate.*[2]

2 I. Jinga și I. Negreț. Învățarea eficientă, pag. 128-129

Partea generală a proiectului lecției trebuie să precizeze:

Profesorul

Clasa

Data

Tema

Competența specifică

Indicatorii

Obiectivele operaționale

Tehnologia didactică

Metoda

Formele de activitate

Resursele didactice

Partea analitică conține etapele desfășurării lecției, respectând un număr de indicatori. Raportarea la acești indicatori se va realiza în funcție de tipul în care se încadrează lecția. Este de preferat ca profesorul să prevadă unele alternative de acțiune și să reconsidere demersul anticipat atunci când apar situații neprevăzute.

Etapele activităţii	Obiective	Demers acţional	Timp	Tehnologie didactică
Evocare				
Realizarea sensului				
Reflecţie				
Extindere				

Practica demonstrează că eficientizarea situațiilor de învățare este dată de *cadrul de învățare ERRE,* care asigură realizarea cu succes a secvenței de învățare prin includerea etapelor *Evocare/ Realizarea sensului/ Reflecție/ Extindere*. Într-o astfel de formulă cadrul de învățare este orientat către realizarea obiectivelor, care vizează transferul în alte contexte a cunoștințelor, abilităților elevilor. În vederea ilustrării importanței cadrului *ERRE* pentru dezvoltarea competențelor de relaționare și pentru eficientizarea învățării, prezentăm cele patru etape caracteristice.[3]

3 Jeannie L., Steele, Kurtis S. Meredith, Charles Temple. Lectura și scrierea pentru dezvoltarea gândirii critice, vol. I. Publicație a Centrului „Educația", 2006, pag. 14-15.

Etape	Ce face elevul?	Care este scopul etapei?
Evocare	- își amintește ce știe despre un subiect, își examinează propriile cunoștinţe, începe să se gândească la tema care va fi studiată; - stabilește un punct de plecare bazat pe cunoștinţele anterioare, la care se vor adăuga altele noi.	- reactualizarea cunoștinţelor; - stabilirea scopurilor pentru învăţare; - concentrarea atenţiei elevilor asupra temei; - crearea unui context pentru înţelegerea ideilor noi.
Realizarea sensului	- intră în posesia noului conţinut; - caută noile informaţii, ideile, investighează activ, căutând sau construind un înţeles; - analizează tema, spre a înţelege materia, pentru a identifica răspunsuri la întrebările formulate și pentru a formula noi întrebări; - introduce noile cunoștinţe în schemele de cunoaștere existente, se construiesc punţi de legătură între cunoscut și nou pentru a cere explicaţii.	- compararea așteptărilor cu ceea ce a fost învăţat; - revizuirea așteptărilor sau formularea de noi așteptări; - identificarea ideilor esenţiale; - realizarea conexiunii personale cu lecţia; - formularea întrebărilor despre tema lecţiei.
Reflecţie	- analizează critic ceea ce s-a învăţat; - formulează întrebări și opinii personale argumentate; - integrează cunoștinţele noi în sistemul propriu existent; - reflectează asupra modului în care s-a lucrat.	- rezumarea ideilor principale; - interpretarea ideilor; - împărtășirea opiniilor; - formularea răspunsurilor personale; - testarea validităţii unor idei; - formularea noilor întrebări.

O etapă aparte este cea de ***Extindere***, care urmează după *Reflecție*. Dacă la *Reflecție* se conturează sistemul de cunoștințe, abilităţi și atitudini, la *Extindere* pentru a definitiva ciclul firesc de formare a competenţei este nevoie de a le aplica în diferite situații de integrare. O situație autentică înseamnă o situație reală din viață, o problemă care necesită rezolvare și care stimulează mobilizarea resurselor interne și externe ale elevilor. Astfel ei își dezvoltă competențe, care devin pe parcurs modele comportamentale obișnuite, firești. Prin proiectarea inițiativelor de a participa la acțiuni publice, lecția derulează și dincolo de cadrul școlii, ca și modalitate de dezvoltare a responsabilității civice, profesionale, a spiritului de observare și antrenare a creativității, în beneficiul comunității în care funcționează școala. Astfel, învățarea capătă sens, sporește motivația, implicând activ aspecte intrinseci și extrinseci.

3.2 PROIECTAREA CALENDARISTICĂ DE LUNGĂ DURATĂ

MODULUL I. CULTIVAREA VALORILOR FAMILIALE Competenţa de a cultiva valorile familiale întru iniţierea, formarea și menţinerea relaţiilor de familie				
Componente ale competenţei	Conţinuturi de învăţare	Nr. de ore	Data	Activităţi de învăţare
Definesc conceptele „familie", „rol familial", „funcţiile familiei". Caracterizează funcţiile familiei și rolurile familiale. Argumentează necesitatea îndeplinirii funcţiilor familiei.	1. Familia ca instituţie socială. Roluri și funcţii familiale	1		Cinquain, Lectură cu ghid de studiu Grafitti, Gândește –Perechi – Prezintă Discuţie dirijată Exerciţii
Diferenţiază familia modernă de familia tradiţională. Explică tendinţele în evoluţia familiei moderne. Evaluează diverse atitudini faţă de viaţa în familie.	2. Familia tradiţională și familia modernă	1		B.B.B (brainstorming cu mapa de imagini) Gândește – Perechi – Prezintă Proiect de grup Eseu de cinci minute
Disting diferite stiluri de viaţă familială. Argumentează rolul valorilor în familie. Discută și dezbat miturile căsătoriei.	3. Valori și mentalităţi în ceea ce privește familia	1		Asocieri libere Discuţie dirijată Lectură prin tehnica Request, Exerciţiu Pro-Contra
Disting caracteristicile unei familii fericite. Explică condiţiile care influenţează calitatea vieţii de familie. Apreciază valoarea și importanţa familiei în viaţa unei persoane.	4. Ce înseamnă o familie fericită	1		Proiect de grup Sculptura vie Predare complementară Exerciţiu Proiect de grup
Descriu perioadele de constituire și evoluţie ale unei familii. Argumentează rolul partenerilor în diverse etape de evoluţie a familiei. Explică consecinţele motivelor distructive în iniţierea relaţiei de cuplu.	5. Dinamica relaţiei în cuplu	1		Scriere liberă Problematizare Proiect de grup Exerciţii Mini-prelegere interactivă Argument în patru pași

Deduc criteriile de alegere a partenerului de cuplu. Explică semnele dezirabile și indezirabile la etapa iniţierii relaţiei. Manifestă atitudine pozitivă faţă de iniţierea relaţiilor de familie.	6. Alegerea partenerului și etapa de iniţiere a relaţiei	1		Organizator grafic Brainstorming Revizuirea termenilor cheie G.P.P. Turul Galeriei Discuţie dirijată Cer și ofer consultanţă
Identifică multiplele aspecte ale relaţiilor de familie din perspectiva interculturalităţii. Elaborează portretul unui partener tolerant în familia multiculturală. Aleg modul asertiv de relaţionare în condiţiile interculturalităţii și multiculturalităţii.	7. Multiculturalitate și interculturalitate în relaţie	1		Scriere liberă Lectură intensivă Studiu de caz Exerciţii Dezbateri
Definesc conceptele „gen", „stereotip gender", „rol gender". Disting caracteristicile de gen, stereotipurile de gen, rolurile de gen. Acceptă particularităţile gender și egalitatea în drepturi între parteneri.	8. Perspectiva de gen în formarea și menţinerea relaţiei	1		Eseu de 5 minute Lectură Idei importante G.P.P. Discuţie dirijată Dezbateri
Disting prevederile legale ce ţin de întemeierea și menţinerea familiei. Adoptă decizii cu privire la întemeierea unei familii, ţinând cont de cadrul legal. Demonstrează empatie și deschidere în decizia pentru întemeierea familiei pe cale legală.	9. Cuplu, familia și aspecte legale	1		Mini-test Diagrama Venn Proiect de grup Studiu de caz
Competenţa de a cultiva valorile familiale întru iniţierea, formarea și menţinerea relaţiilor de familie.	10. Lecţie de sinteză și recapitulare	1		Situaţii de integrare simulate
	11. Evaluare sumativă	1		Situaţii de integrare autentice

MODULUL II. CALITATEA RELAŢIEI LA ETAPA PREMARITALĂ Competenţa de a relaţiona asertiv în cadrul relaţiilor				
Componente ale competenţei	Conţinuturi de învăţare	Nr. de ore	Data	Activităţi de învăţare
Identifică criteriile de eligibilitate a unui partener la etapa iniţierii relaţiilor. Rezolvă probleme și iau decizii în situaţii dificile în relaţie. Autoevaluează obiectiv implicarea atitudinală în relaţiile interpersonale.	12. Angajament și responsabilitate în relaţie	1		Comentarea citatelor Predare complementară Discuţie ghidată Proiect de grup Problematizare
Definesc noţiunile „dragoste” și „pasiune”. Realizează distincţia între „dragoste” și unele manifestări care sunt interpretate ca fiind „manifestări ale dragostei”. Autoevaluează obiectiv implicarea atitudinală în relaţiile interpersonale.	13. Subtilităţile pasiunii, îndrăgostirii, iubirii	1		Joc didactic „Pânza discuţiei” Lectură „Mâna oarbă” Exerciţii G.P.P.
Explică percepţiile eronate ale iubirii. Identifică realităţile despre iubire. Reevaluează propria experienţă de relaţionare interpersonală.	14. Miturile iubirii	1		Citate Lectură intensivă Problematizare Scriere reflexivă
Identifică criteriile de eligibilitate a unui partener la etapa iniţierii relaţiilor. Analizează specificul etapelor de intercunoaștere. Manifestă respect faţă de calităţile individuale ale unui potenţial partener.	15. Cunoașterea reciprocă a partenerilor	1		Joc didactic „Taxiul” Lectură cu Ghid de studiu Graficul T Cercetare

Identifică obstacole apărute în procesul de intercunoaștere în relaţie. Elaborează soluţii de depășire a obstacolelor întâmpinate în procesul de intercunoaștere. Manifestă respect faţă de calităţile individuale ale unui potenţial partener.	16. Obstacolele în procesul de intercunoaștere	1		Joc didactic „Cursa cu obstacole” Lectură intensivă Grafic Conceptual Interviu în trei trepte Prezentare
Disting situaţii dificile/de risc în relaţiile cu partenerul. Deduc modalităţi de stabilire a hotarelor individuale în relaţie. Sensibilizează persoanele din jur spre un comportament asertiv.	17. Adaptare și acomodare în relație	1		Asocieri libere Exerciţiu Graficul SWOT Studiu de caz
Identifică specificul unei relaţii în care nu sunt respectate graniţele personale. Deduc modalităţi de stabilire a hotarelor individuale în relaţie. Manifestă o atitudine pozitivă faţă de spaţiul personal și al celorlalţi.	18. Rolul graniţelor în relaţie	1		Joc didactic „Gemenii siamezi” Conversaţie euristică Proiect de grup Mini-lecţie Exerciţiu Studiu de caz
Descriu abilităţile emoţionale și comunicative specifice relaţionării asertive în familie. Formulează mesaje asertive în situaţii concrete. Demonstrează asertivitate în relaţie.	19. Dialogul în relaţie – arta de a vorbi	1		Joc didactic „Pumnul” Debrifare Mini-prelegere interactivă Exerciţiu Joc didactic „Cele 4 colţuri” Gândește-Perechi-Prezintă
Descriu abilităţile emoţionale și comunicative specifice relaţionării asertive în familie. Autoreglează emoţiile personale. Demonstrează asertivitate în relaţie.	20. A asculta și a înțelege partenerul	1		Jocul didactic „Zidul urlător” Proiect de grup Exerciţiu Scriere reflexivă.
Identifică modalităţile de soluţionare a conflictelor în relaţie. Rezolvă situaţii conflictuale în relaţii. Reevaluează propria modalitate de a reacţiona în situaţii de conflict.	21. Disensiuni și conflicte în relaţie	1		Jocul didactic „Desenul conflictual” G.P.P. Proiect de grup „Strategii de rezolvare a conflictelor” Linia valorilor

Identifică emoţiile de bază specifice fiinţei umane. Exprimă asertiv emoţiile. Evaluează obiectiv exprimarea emoţiilor în relaţiile cu ceilalţi.	22. Inteligenţa emoţională – cheia succesului în relaţie	1		B.B.B. Semaforul frontal Grafic T Problematizare Mini-prelegere G.P.P.
Competenţa de a relaţiona asertiv în cadrul relaţiilor.	23. Lecţie de sinteză și recapitulare	1		Situaţii de integrare simulate
	24. Evaluare sumativă	1		Situaţii de integrare autentice
MODULUL III. PREVENIREA COMPORTAMENTELOR DE RISC LA ETAPA INIŢIERII RELAŢIILOR Competenţa de a preveni comportamentele de risc la etapa iniţierii relaţiilor				
Componente ale competenţei	Conţinuturi de învăţare	Nr. de ore	Data	Activităţi de învăţare
Definesc noţiunile agresivitate, violenţă, situaţii de conflict. Disting situaţiile care reflectă agresivitate, violenţă, conflict în situaţii simulate și autentice. Manifestă interesul de a se informa despre riscurile abuzului într-o relaţie.	25. Caracteristicile specifice ale unei relaţii abuzive la etapa iniţierii relaţiilor	1		Discuţie dirijată Mini-prelegere Proiect de grup Problematizare
Enumeră semnele manipulării și controlului la etapa iniţierii relaţiilor de familie. Identifică semnele manipulării și controlului la etapa iniţierii relaţiilor de familie în cazuri concrete de risc. Își asumă responsabilitate pentru propriul comportament în relaţii.	26. Semne ale manipulării și controlului la etapa iniţierii relaţiilor	1		Proiect de grup G.P.P Studiu de caz Grafitti
Descriu profilul partenerului abuziv și a partenerului victimă; Aplică algoritmul de încetare a relaţiilor abuzive într-o formă securizată. Își asumă responsabilitate pentru propriul comportament în relaţii.	27. Strategii de încheiere a relaţiilor abuzive	1		Interpretarea imaginei Lectură 3 idei importante G.P.P. Interviu

Descriu strategii de încetare a relaţiilor abuzive într-un mod securizat. Aplică algoritmul de încetare a relaţiilor abuzive într-o formă securizată. Exprimă atitudine intolerantă faţă de un comportament violent la etapa iniţierii relaţiilor.	28. Modalităţi de a spune „NU" unui potenţial partener abuziv	1		Scriere liberă Microfonul magic Mini-prelegere interactivă Studiul de caz
Caracterizează specificul violenţei în familie. Diferenţiază formele de manifestare a violenţei în familie. Exprimă atitudine intolerantă faţă de violenţa în familie.	29. Violenţa în familie – forme și trăsături specifice	1		B.B.B.(Brainstorming cu mapa de imagini), Asocieri libere, Proiect de grup, Dezbateri.
Descriu cauzele violenţei în familie. Stabilesc consecinţele violenţei în familie. Exprimă atitudine intolerantă faţă de violenţa în familie.	30. Cauze și efecte ale violenţei în familie	1		Brainstorming Mozaic Studiu de caz
Descriu caracterul ciclic al violenţei în familie. Analizează comportamentul partenerilor în fiecare fază a ciclului violenţei în familie. Exprimă atitudine intolerantă faţă de violenţa în familie.	31. Caracterul ciclic al violenţei	1		G.P.P. Studiu de caz
Cunosc procedura de intervenţie în cazuri de violenţă în familie în calitate de membru al comunităţii. Planifică modalităţi eficiente de intervenţie în cazuri de violenţă. Intervin eficient și securizat în cazuri de violenţă în familie.	32. Prevederile legislaţiei privind combaterea violenţei în familie și intervenţia în cazurile de violenţă	1		Scriere liberă Mini-prelegere
Competenţa de a preveni comportamentele de risc la etapa iniţierii relaţiilor.	33. Lecţie de sinteză și recapitulare	1		
	34. Evaluare sumativă	1		
Competenţa de a dezvolta relaţii de familie durabile.	35. Evaluare finală	1		

IV.

Sugestii pentru proiectarea și desfășurarea lecţiilor la disciplina opţională „Relaţii armonioase în familie"

Modulul I. Cultivarea valorilor familiale 40
Modulul II. Calitatea relaţiei la etapa premaritală .....
Modulul III. Prevenirea comportamentelor de risc la etapa iniţierii relaţiilor .....

MODULUL I.
CULTIVAREA VALORILOR FAMILIALE

LECȚIA
1

FAMILIA CA INSTITUȚIE SOCIALĂ. ROLURI ȘI FUNCȚII FAMILIALE

Competența specifică. *Competența de a cultiva valorile familiale întru inițierea, formarea și menținerea relațiilor de familie.*

Indicatorii. Elevii

- *definesc conceptele „familie", „rol familial", „funcție a familiei";*
- *caracterizează funcțiile și rolurile în familie;*
- *argumentează necesitatea îndeplinirii funcțiilor familiei.*

Obiectivele operaționale. *La finalul activității didactice elevii vor fi capabili:*

1. *a defini conceptele „familie", „rol familial", „funcție a familiei";*
2. *a descrie funcțiile și rolurile în familie;*
3. *a explica necesitatea îndeplinirii funcțiilor familiei.*

Tehnologie didactică

Metode. *Cinquain, Lectură cu ghid de studiu, Grafitti, Gândește-Perechi-Prezintă, Discuție dirijată, Exerciții.*

Forme de activitate. *Activitate individuală, Activitate în perechi, Activitate în grup, Activitate frontală.*

Resurse didactice. *Suport informațional, Caiete de program pentru elevi.*

Etape	Obiectiv	Demers acţional	Timp	Tehnologie didactică
Evocare		**Sarcină:** *Elaborați un cinquain al cuvântului „familia":* I – un singur cuvânt care denumește subiectul (substantiv); II – 2 cuvinte care descriu subiectul (2 adjective); III – 3 cuvinte care exprimă acţiunea (verbe, eventual la gerunziu); IV – 4 cuvinte care exprimă sentimentul faţă de subiect; V – un cuvânt care exprimă esenţa subiectului (reexprimarea esenţei). Prezentări Elevilor li se oferă timp pentru a alcătui textul în mod individual. Toţi doritorii citesc textul alcătuit. Li se oferă timp să aprecieze lucrările colegilor.	10 min.	**Cinquain**/*Activitate individuală*

Realizarea sensului	01	**Sarcină:** *Lecturați suportul informațional al Temei 1 și completați următorul Ghid de studiu.* 1. Definiţi noţiunile „familie”, „rol familial”, „funcţie a familiei”. 2. Explicaţi de ce familia este un grup social. Răspunsul este solicitat oral. Prezentări	10 min.	**Lectură cu ghid de studiu**/ *Activitate individuală și frontală*/Suport informaţional pentru fiecare elev
	02	Elevii sunt divizaţi în trei grupuri, au în faţă o foaie detașabilă. Sunt așezaţi în cerc. **Sarcină pentru grupuri:** *Baza relațiilor în familie sunt rolurile în familie. Descrieți pe foaie rolurile familiale, valorificând informația studiată anterior:* • *grupul 1 – conjugal (soția, soțul);* • *grupul 2 – parental (mama, tata);* • *grupul 3 – fratern (sora, fratele).* Fiecare membru al grupului își notează ideile pe foaie acolo unde ajunge, după care foaia este transmisă altui grup spre dreapta. Următorul grup repetă procedura. Fiecare membru poate să expună o idee nouă sau să dezvolte ideea lansată de alţi colegi. Circulaţia continuă până când foaia revine la grupul ce a lansat-o. Grupul sistematizează cele notate și prezintă un răspuns complet. Prezentări	7 min.	***Grafitti***/*Activitate de grup*/Foi detașabile A1
		Elevii sunt împărţiţi în perechi. **Sarcină:** *Identificaţi care din funcțiile familiei sunt ilustrate în situațiile date. Argumentați-vă opinia.* 1. Mama și tatăl meu au împărţit responsabilităţile familiale: gătitul, spălarea rufelor, curăţenia, procurarea produselor. Cu toate acestea, unele din responsabilităţi au revenit și copiilor. 2. În timpul sărbătorilor de iarnă întreaga familie merge la schi. Și fiului de trei ani i-au procurat schiuri. 3. Tatăl petrece mult timp în garaj cu mașina: schimbă uleiul, umflă anvelopele... La început copiii priveau, pe urmă au început să-l ajute. Prezentări	8 min.	***Gândește-Perechi-Prezintă***/ *Activitate în perechi*/ Caiete de program pentru fiecare elev

Reflecţie	O3	**Sarcină:** *Reflectați în scris, în caiete, asupra sarcinilor de mai jos.* 1. Argumentaţi necesitatea îndeplinirii funcţiilor familiei. 2. Ce trebuie să ofere familia membrilor ei? Ordonaţi aceste beneficii ale familiei după importanţa lor. Comparaţi cu ceea ce au scris colegii și argumentaţi-vă alegerea. Prezentări	10 min.	**Exerciţiu**/*Activitate individuală*/ Caiete de program pentru fiecare elev
Extindere		*1. Analizați unul din citatele de mai jos în baza unui exemplu concret din familie.* *„Familia este universul simțirilor pure, prime, nealterate de nevoia prefacerii în fața entităților străine sufletului nostru"*. (Simion Burza) *„Familia este asocierea stabilită în mod natural pentru satisfacerea nevoilor zilnice ale omului"*. (Aristotel) *„O familie este un loc unde principiile sunt ciocănite și ascuțite pe nicovala vieții de zi cu zi"*. (Charles Swindoll) *„Familia reprezintă raiul într-o lume nemiloasă"*. (Christopher Lasch) *2. Descrieți în Caiet cum participați la realizarea funcțiilor familiei.*		

LECȚIA

2 FAMILIA TRADIȚIONALĂ ȘI FAMILIA MODERNĂ

Competența specifică. *Competența de a cultiva valorile familiale întru inițierea, formarea și menținerea relațiilor de familie.*

Indicatorii. Elevii

- *diferențiază familia modernă de familia tradițională;*
- *explică tendințele în evoluția familiei moderne;*
- *evaluează diverse atitudini față de viața în familie.*

Obiectivele operaționale. *La finalul activității didactice elevii vor fi capabili:*

1. *a caracteriza familia tradițională și familia modernă;*
2. *a compara valorile familiei tradiționale cu cele ale familiei moderne după anumite criterii;*
3. *a explica tendințele actuale în evoluția familiei moderne.*

Tehnologie didactică

Metode. *B.B.B (brainstorming cu mapa de imagini), Gândește-Perechi-Prezintă, Proiect de grup, Eseu de cinci minute.*

Forme de activitate. *Activitate individuală, Activitate în perechi, Activitate în grup, Activitate frontală.*

Resurse didactice. *Suport informațional, Caiete de program pentru elevi, Anexele 1, 2.*

Etape	Obiectiv	Demers acțional	Timp	Tehnologie didactică
Evocare		Apelul, verificarea cunoștinţelor anterioare, inclusiv verificarea temei pentru acasă. Prezentaţi două imagini în care sunt reflectate familia tradițională și familia modernă. Exemplu: Anexa 1. **Sarcină:** *Priviți imaginile și identificați ce tip de familie este reprezentat în imagine. Argumentați-vă opinia. (Anexa 1)* Prezentări	10 min.	**B.B.B** /*Activitate frontală*/ Anexa 1

Realizarea sensului	O1 O2	**Sarcină:** *Consultați suportul informațional și rezolvați exercițiile 1, 2, din Lecția 2, Caietul elevului.* Prezentări Sarcină: *În baza celor discutate anterior, completați graficul conceptual din exercițiul 4, Lecția 2.* Prezentări Profesorul poate să verifice corectitudinea completării tabelului în baza *Anexei 2.*	10 min. 15 min.	***G.P.P./****Activitate în perechi/* Caiete de program pentru fiecare elev ***Proiect de grup/*** *Activitate de grup/* Caiete de program pentru fiecare elev
Reflecție	O3	**Sarcină:** *Reflectați în scris asupra momentelor importante din viața unei familii tradiționale și a unei familii moderne.* Prezentări Acest lucru îi ajută pe elevi să-și adune ideile legate de tema lecţiei. Profesorul strânge eseurile de îndată ce elevii le-au terminat de scris și le folosește pentru a-și planifica lecția următoare.	10 min.	**Eseu de cinci minute/***Activitate individuală/* Caiete de program pentru fiecare elev
Extindere		**Sarcină:** *Elaborați o cercetare la tema „Probleme ale familiei contemporane și căi de depășire a lor". Timp de 2 săptămâni elaborați un chestionar la subiectul cercetării și aplicați-l pe 10 persoane. Interpretați rezultatele obținute.*		

Anexa 1.

Anexa 2.

Graficul conceptual *(prezentăm răspunsurile relevante)*

Criterii de comparaţie	Familia tradiţională	Familia modernă
Alegerea partenerului/ partenerilor	*Este făcută de părinți sau rude pentru a întări puterea familiei consangvine, a neamului.*	*Alegerea este relativ liberă, făcută de parteneri.*
Relaţia de putere în relaţie	*Diferite grade de dominație a bărbatului (patriarhat).*	*O mai mare apropiere de putere băr-bat-femeie.*
Autoritatea	*Aparține celui care aduce venituri.*	*Negociată, în funcție de rolurile și sarcinile îndeplinite în familie și în afara acesteia.*
Rolul femeii	*Femeia e subordonată ca soție și ca mamă; în mare parte casnică.*	*Femeia pe lângă soție și mamă este angajată în câmpul muncii, construiește carieră profesională.*
Rolul bărbatului	*Aduce venit și deține controlul.*	*Acceptă latura sa afectivă, iese de sub masca dominatoare, cooperează în ce privește responsabilitățile casnice și parentale.*
Relaţia părinţi-copii	*Autoritate și dominanță părin-teasca.*	*Mai multă toleranță și egalitate pă-rinți-copii.*
Poziţia copiilor	*Supuși puterii părinților. Participă la activitatea economică a familiei.*	*Copiii sunt excluși din forța de muncă. Sunt valorizați ca personalitate.*
Dimensiune familiei	*Structură extinsă, cu mai mulți copii.*	*Familie nucleară, cu 1-2 copii/fără copii.*
Grad de stabilitate	*Ridicat*	*Mult mai scăzut, crește semnificativ numărul divorțurilor.*

LECȚIA 3

VALORI ȘI MENTALITĂȚI ÎN CEEA CE PRIVEȘTE FAMILIA

Competența specifică. *Competența de a cultiva valorile familiale întru inițierea, formarea și menținerea relațiilor de familie.*

Indicatorii. Elevii

- *disting diferite stiluri de viață familială;*
- *argumentează rolul valorilor în familie;*
- *discută și dezbat miturile căsătoriei.*

Obiectivele operaționale. *La finalul activității didactice elevii vor fi capabili:*

1. *a distinge specificul diferitelor tipuri de familie;*
2. *a stabili sistemul valorilor în familie;*
3. *a explica efectele miturilor căsătoriei asupra calității vieții de familie.*

Tehnologie didactică

Metode. *Asocieri libere, Discuție dirijată, Lectură prin tehnica Request, Exercițiu, Pro-Contra.*

Forme de activitate. *Activitate individuală, Activitate în perechi, Activitate frontală.*

Resurse didactice. *Suport informațional, Caiete de program pentru elevi.*

Etape	Obiectiv	Demers acțional	Timp	Tehnologie didactică
Evocare		Apelul, verificarea cunoștințelor anterioare, inclusiv verificarea temei pentru acasă **Sarcină:** Ascultați afirmațiile și scrieți primele asociații care vă vin în minte. *Dacă familia ar fi clădire, atunci ar fi.../ Dacă familia ar fi culoare, atunci ar fi.../ Dacă familia ar fi melodie, atunci ar fi.../ Dacă familia ar fi o figură geometrică, atunci ar fi.../ Dacă familia ar fi un film, atunci ar fi.../ Dacă familia ar fi o emoție, atunci ar fi...* Elevii notează asociațiile. Răspunsurile sunt discutate selectiv. *1. De ce asocierile noastre despre familie diferă?* *2. Sunt ele influențate de valorile noastre și experiența trăită?* Se anunță tema lecției.	10 min.	***Asocieri libere***/ *Activitate frontală* ***Discuție dirijată***/*Activitate frontală*

Realizarea sensului	O1 O2	Elevii sunt împărţiţi în perechi. **Sarcină:** *Citiți fiecare individual "Stiluri de viață familială", după care unul din voi va adresa întrebări asupra celor citite, iar celălalt va răspunde.* După finalizarea lecturii, profesorul va solicita elevilor să prezinte cele mai interesante întrebări și răspunsuri pe care le-au avut în pereche, după care le va propune următorul exerciţiu. **Sarcină:** *Rezolvați individual exercițiul 1 de la rubrica „Cunoaște și descoperă" (Lecția 3).* Profesorul va desena pe tablă schema unui arbore. După rezolvarea acestui exerciţiu, profesorul le va propune elevilor să fixeze valorile subliniate pe un *Pom al valorilor viitoarei familii* și să argumenteze de ce este nevoie de această valoare în familie. Prezentări.	10 min. 10 min.	***Lectură prin tehnica Request***/ *Activitate în perechi*/Suport informaţional ***Exerciţiu/ Activitate individuală*** Caiete de program pentru fiecare elev ***Organizator grafic,*** *Activitate frontală*
Reflecție	O3	**Sarcină:** Rezolvă testul de la rubrica *Gândește-te, exprimă-ți părerea și atitudinea.* Argumentează-ţi alegerea. După finalizarea exerciţiului în scris, profesorul propune elevilor următoarea sarcină. **Sarcină:** *Fiți atenți la afirmația pe care o citesc. Cine a dat un răspuns afirmativ la această afirmație, se va ridica în picioare. Cine nu, va sta pe scaun. Fiecare se pregătește să-și argumenteze poziția.* Profesorul propune elevilor să discute despre efectele miturilor căsătoriei asupra calităţii vieţii de familie.	15 min.	***Exerciţiu****/Activitate individuală*/Caiete de program pentru fiecare elev ***Pro-Contra*** / *Activitate frontală*
Extindere	O3	**Sarcină:** Rezolvaţi exerciţiile din Caiet de la rubrica *Acționează* și *Fii propriul observator.* *1. Unii tineri de azi consideră că prin căsătorie le sunt îngrădite anumite libertăți. Coabitarea cu partenerul de viață, fără a o legaliza prin căsătorie, a fost una dintre cele mai convenabile soluții, numită concubinaj. Determină avantajele și dezavantajele acestui tip de comuniune.* *2. Ce credințe/judecăți ai preluat din familia ta referitor la căsnicie? Cum crezi că îți vor influența acestea relația ta viitoare de cuplu?*		

LECȚIA 4

CE ÎNSEAMNĂ O FAMILIE FERICITĂ

Competența specifică. *Competența de a cultiva valorile familiale întru inițierea, formarea și menținerea relațiilor de familie.*

Indicatorii. Elevii

- *disting caracteristicile unei familii fericite;*
- *explică condițiile care influențează calitatea vieții de familie;*
- *apreciază valoarea și importanța familiei în viața unei persoane.*

Obiectivele operaționale. *La finalul activității didactice elevii vor fi capabili:*

1. *a identifica caracteristicile unei familii fericite;*
2. *a explica condițiile care influențează calitatea vieții de familie;*
3. *a aprecia valoarea și importanța familiei în viața unei persoane.*

Tehnologie didactică

Metode. *Proiect de grup Sculptura vie, Predare complementară, Exercițiu, Proiect de grup.*

Forme de activitate. *Activitate individuală, Activitate în grup, Activitate frontală.*

Resurse didactice. *Suport informațional, Caiete de program pentru elevi.*

Etape	Obiectiv	Demers acţional	Timp	Tehnologie didactică
Evocare		Apelul, verificarea cunoștinţelor anterioare, inclusiv verificarea temei pentru acasă. Profesorul va împărţi clasa în grupuri a câte șase elevi. **Sarcină:** *Discutați în grup și elaborați o sculptură vie, prin care să redați caracteristicile unei familii fericite.* Fiecare grup va demonstra sculptura vie colegilor în faţa clasei, iar profesorul va ruga clasa să interpreteze mesajul transmis de sculptură.	10 min.	***Proiect de grup Sculptura vie/*** *Activitate de grup și frontală*
Realizarea sensului	O1 O2	**Sarcină:** *În baza mesajelor prezentate prin sculptură completați exercițiul 1 din Caiet.* Prezentări Profesorul va distribui elevii în 7 grupuri. **Sarcină:** *Fiecare grup va analiza câte o condiție a fericirii familiei și pregătiți-vă să-l explicați colegilor în baza unui poster.* Prezentări Suplimentar, profesorul poate provoca elevii la discuţii cu referire la prejudecăţile: - „Partenerul perfect trebuie să-ţi satisfacă toate așteptările". - „O familie este fericită doar dacă are copii". - „O familie este fericită doar atunci când este bine asigurată financiar".	10 min. 15 min.	***Predare complementară/*** *Activitate de grup și frontal/Postere, markere* *Activitate de grup / Suport informațional/ Postere, marchere*
Reflecție	O3	**Sarcină:** *Discutați în grup (4-5 persoane) și elaborați un mini-ghid sau poster cu denumirea: „Secrete ale unui cămin fericit".* Prezentări	10 min.	***Proiect de grup/*** *Activitate de grup/ Postere, markere*
Extindere		**Sarcină:** *Realizați un interviu cu colegi/semeni/persoane care vin din alte tipuri de familie, decât cea din care proveniți și identificați care sunt valorile și criteriile ce îi face să fie fericiți.*		

LECȚIA 5

DINAMICA RELAȚIEI ÎN CUPLU

Competența specifică. *Competența de a cultiva valorile familiale întru inițierea, formarea și menținerea relațiilor de familie.*

Indicatorii. Elevii

- *descriu perioadele de constituire și evoluție ale unei familii;*
- *argumentează rolul partenerilor în diverse etape de evoluție a familiei;*
- *explică consecințele motivelor distructive în inițierea relației de cuplu.*

Obiectivele operaționale. *La finalul activității didactice elevii vor fi capabili:*

1. *a descrie etapele evolutive ale relației de cuplu;*
2. *a argumenta beneficiile etapei de curtare;*
3. *a distinge motivația constructivă de cea distructivă în crearea unei relații de cuplu.*

Tehnologie didactică

Metode. *Scriere liberă, Problematizare, Proiect de grup, Exerciții, Mini-prelegere interactivă, Argument în patru pași.*

Forme de activitate. *Activitate individuală, Activitate în grup, Activitate frontală.*

Resurse didactice *Suport informațional, Caiete de program pentru elevi.*

Etape	Obiectiv	Demers acţional	Timp	Tehnologie didactică
Evocare		Apelul, verificarea cunoştinţelor anterioare, inclusiv verificarea temei pentru acasă. **Sarcină:** *Care ar fi etapele prin care trece un cuplu până a ajunge să formeze o familie?* Discuţie	5 min.	*Activitate frontală*
Realizarea sensului	01	Profesorul, cu ajutorul suportului informaţional, realizează o mini-prelegere interactivă „Dinamica relaţiilor de cuplu/familie", prezentând succint patru etape de formare a relaţiei (întâlnirea de grup, întâlnirea de debut, prietenia declarativă, lărgirea relaţiei).	5 min.	***Mini-prelegere*** ***interactivă****/Activitate frontală/*Suport informaţional,
		Profesorul împarte clasa în 5 grupuri. **Sarcină:** *Studiați diagrama din Caiet de la Lecția 5 și discutați exercițiile 1-4.* Fiecărui grup îi revine să analizeze câte o „staţie". Gr. 5 va rezolva exerciţiul 3, 4, din Caiet. Prezentări	10 min.	***Proiect de grup/*** *Activitate în grup/* Caiete de program pentru fiecare elev.
	02	**Sarcină:** *Există mai multe motive ce-i determină pe tineri să inițieze și să mențină relații de cuplu. Discutați în pereche și completați exercițiul 5 din Caiet.* Prezentări	15 min.	***Exerciţii****/Activitate individuală/* Caiete de program pentru fiecare elev
Reflecţie	03	**Sarcină:** *Argumentați importanța cunoașterii mai profunde a partenerului/ei în etapa de curtare pentru formarea unei familii sănătoase.* Prezentări	10 min.	***Argument în patru pași****/Activitate individuală* /Caiete de program pentru fiecare elev
Extindere		**Sarcină:** *Determinați care din motivele inițierii relației de cuplu vă sunt caracteristice. În ce etapă a evoluției cuplului vă aflați? Ce urmează?*		

LECȚIA

6

ALEGEREA PARTENERULUI ȘI ETAPA DE INIȚIERE A RELAȚIEI

Competența specifică. *Competența de a cultiva valorile familiale întru inițierea, formarea și menținerea relațiilor de familie.*

Indicatorii. Elevii

- *deduc criteriile de alegere a partenerului de cuplu;*
- *explică semnele dezirabile și indezirabile la etapa inițierii relației;*
- *manifestă atitudine pozitivă față de inițierea relațiilor de familie.*

Obiectivele operaționale. *La finalul activității didactice elevii vor fi capabili:*

1. *a descoperi criterii pe care trebuie să se bazeze în alegerea partenerului de cuplu;*
2. *a analiza semnele dezirabile și indezirabile la etapa inițierii relației;*
3. *a depăși capcanele relației pentru o viitoare viață de familie.*

Tehnologie didactică

Metode. *Organizator grafic, Brainstorming, Revizuirea termenilor cheie, G.P.P., Turul Galeriei, Discuție dirijată, Cer și ofer consultanță.*

Forme de activitate. *Activitate în grup, în perechi, Activitate individuală, Activitate frontală.*

Resurse didactice. *Suport informațional, Caiete de program pentru elevi.*

Etape	Obiectiv	Demers acţional	Timp	Tehnologie didactică
Evocare	O1	Apelul, verificarea cunoștinţelor anterioare, inclusiv verificarea temei pentru acasă. Elevilor li se va distribui câte 3 foiţe cu lipici. Profesorul va desena pe tablă tabelul din *exercițiul 1, Caiet, Lecția 6.* **Sarcină:** *Scrieți în mod individual pe fiecare foiță câte un răspuns, la fiecare din subiectele*: *Ce trăsături mă caracterizează pe mine ca partener/parteneră într-o relație; Cum aș dori să fie partenerul meu/partenera mea; Ce aștept de la o relație.* Elevii scriu orice le vine în gând referitor la subiectul dat. Fiecare elev își plasează răspunsul în colana relevantă a tabelului de pe tablă. Se citește selectiv. **Sarcină:** *În baza căror criterii tinerii își aleg partenerii potriviți?* (exerciţiul 2, Caiet) Profesorul fixează toate ideile enunţate pe tablă. Se anunţă tema lecţiei.	10 min.	***Organizator grafic/*** Activitate individual și frontală ***Brainstorming/*** Activitate frontală
Realizarea sensului	O2	Profesorul propune elevilor să studieze din Caiet Lecţia 1 *„Semne dezirabile și indezirabile ale relației”.* Profesorul împarte clasa de elevi în 6 grupuri și repartizează fiecărui grup câte un semn dezirabil și unul indezirabil. **Sarcină:** *Studiați atent suportul informațional și formulați argumente Pro și Contra celor relatate în Caiet.* Discuţie în baza răspunsurilor elaborate. **Sarcină***: Completați individual și discutați cu colegul de bancă exercițiul 3 și 4 din Caiet.* Discuţie în baza răspunsurilor elaborate.	15 min. 10 min.	*Activitate în grup /* Caiete de program pentru fiecare elev *Activitate individuală*

Reflecţie	03	Elevii vor activa în 5 grupuri. Fiecare grup va extrage la întâmplare câte două capcane ale unei relaţii. **Sarcină:** *Consultați suportul informațional „Capcane ale relației" și identificați cât mai multe soluții de depășire a acestor capcane. Notați răspunsurile cele mai relevante în Caietul de program.* Elevii vor lucra conform tehnicii *Cer și ofer consultanță*. Vor încerca să solicite și să acumuleze cât mai multe răspunsuri posibile de la celelalte grupuri și vor oferi în final un răspuns complet. Suplimentar profesorul poate provoca elevii la discuţii cu referire la prejudecăţile: - „Fată care locuiește împreună cu un băiat până la căsătorie este de purtare ușoară." - „Dacă un băiat face sex cu o fată în afara căsătoriei, el nu are nici o responsabilitate faţă de ea." - „Fată doar prin relaţii intime poate dovedi partenerului că îl iubește." - „Dacă nu ai relaţii intime cu partenerul, s-ar putea să-l pierzi." - „Dacă există o mare atracţie sexuală, atunci există și o mare iubire."	10 min.	***Cer și ofer consultanţă****/Activitate de grup și frontală/*Suport informaţional, Caiete de program pentru fiecare elev.
Extindere		**Sarcină:** *Determinați care sunt criteriile proprii în alegerea potențialului partener cu care îți dorești să întemeiezi o familie. Identifică care din semnele indezirabile își sunt caracteristice și propune-ți obiective pentru a le reduce/ elimina.*		

LECȚIA

7 MULTICULTURALITATEA ȘI RELAȚIILE DE FAMILIE

Competența specifică. *Competența de a cultiva valorile familiale întru inițierea, formarea și menținerea relațiilor de familie.*

Indicatorii. Elevii

- *identifică multiplele aspecte ale relațiilor de familie din perspectiva multiculturalității;*
- *elaborează portretul unui partener tolerant în familia multiculturală;*
- *aleg modul asertiv de relaționare în condițiile interculturalității și multiculturalității.*

Obiectivele operaționale. *La finalul activității didactice elevii vor fi capabili:*

1. *a defini noțiunile „multiculturalitate" și „interculturalitate" prin prisma relațiilor;*
2. *a deduce posibile dificultăți de relaționare în cuplurile interculturale în baza situațiilor concrete;*
3. *a manifesta atitudine pozitivă față de cuplurile multiculturale.*

Tehnologie didactică

Metode. *Scriere liberă, Lectură intensivă, Studiu de caz, Exerciții, Dezbateri.*

Forme de activitate. *Activitate individuală, Activitate în perechi, Activitate în grup, Activitate frontală.*

Resurse didactice. *Suport informațional, Caiete de program pentru elevi.*

Etape	Obiectiv	Demers acţional	Timp	Tehnologie didactică
Evocare		Apelul, verificarea cunoștinţelor anterioare, inclusiv verificarea temei pentru acasă. **Sarcina:** *Meditați la acest afiș care poate fi citit la un restaurant turcesc din Paris.* (*Anexa 1*) Prezentări	5 min.	***Scriere liberă***/*Activitate individuală și frontală*
Realizarea sensului	O1 O2	Profesorul dă exemple de diferite subculturi din societate, cu care interacţionăm: minorităţi etnice și naţionale; minorităţi religioase; persoane cu nevoi speciale; minorităţi sexuale; grup de persoane care au aderat la o anumită valoare; grupuri socio-culturale cristalizate în jurul unui interes comun; găști de cartier. Elevii sunt divizaţi în grup a câte 4-5 persoane. Fiecare grup primește câte o fișă cu situaţii. (*Anexa 2*) **Sarcina:** *Citiți studiile de caz. Identificați emoțiile, gândurile, comportamentul persoanei în vederea realizării scopului său. Discutați-le în grup. Enumerați dificultățile cu care s-ar confrunta acești tineri în inițierea relațiilor. Identificați împreună ce drepturi ale tinerilor se încalcă.* Prezentări În baza celor discutate, elaboraţi o definiţie a termenilor „multiculturalitate" și „interculturalitate". Profesorul completează răspunsurile în baza suportului informaţional. Profesorul invită elevii la discuţii privitor la efectele pozitive și negative ale multiculturalităţii. Sunt clarificate conceptele: *Discriminare, Xenofobie, Marginalizare socială, Toleranță.* **Sarcină:** *Rezolvați împreună cu colegii exercițiile 1, 2, 3 de la compartimentul „Cunoaște și descoperă", Lecția 7, Caietul elevului.* Prezentări	15 min. 5 min. 10 min.	***Studiu de caz***/*Activitate în grup*/ Anexa 2 ***Mini-prelegere interactivă*** /Suport informaţional, Caiete de program pentru fiecare elev ***Exerciţii***/*Activitate individuală*/Caiete de program pentru fiecare elev

Reflecţie	03	*Varianta 1* Profesorul împarte clasa de elevi în grupuri câte 4 persoane. **Sarcină:** *În baza exercițiului 4 din Caiet elaborați portretul „Familiei tolerante”* Prezentări *Varianta 2* Elevii vor fi distribuiţi iniţial în 4 grupuri. **Sarcină:** *Formulați argumente PRO și CONTRA afirmației: „Căsătoriile interetnice și inter-religioase ar trebui încurajate”* Iar după etapa de pregătire, 2 grupuri se vor situa pe poziţia Pro, iar 2 pe poziţia Contra și vor purcede la dezbateri.	10 min.	***Dezbateri****/Activitate în grup*
Extindere		Identificaţi și observaţi timp de 2 săptămâni un cuplu multicultural: specificul relaţionării în cuplu și cu familia extinsă, obiceiuri, subiecte de comunicare, valori, dificultăţi etc.		

Anexa 1.

- Dumnezeul tău este evreu.
- Mașina pe care o ai este japoneză.
- Pizza este italiană, iar couscous-ul este algerian.
- Democrația pe care o practici este grecească.
- Cafeaua ta este braziliană.
- Ceasul îți este elvețian.
- Cămașa este indiană.
- Radioul tău este coreean.
- Vacanțele tale sunt turcești, tunisiene sau marocane.
- Cifrele tale sunt arabe.
- Scriitura îți este latină/și… reproșezi vecinului tău că este străin!

Anexa 2.

Studii de caz

- *Ești o tânără de 17 ani. Ești de etnie romă și ai vrea să mergi și tu la discotecă cu un băiat.*
- *Tatăl tău este fost condamnat. Tu vrei să-ți întemeiezi o familie, dar te ciocnești de reticența celor din jur.*
- *Provii dintr-o familie de credincioși baptiști și te-ai îndrăgostit de fata preotului ortodox din localitate.*
- *Ești fiica primarului din localitate și ești simpatizată de feciorul paznicului de la primărie.*
- *Ai aflat că fata pe care o simpatizezi, dar cu care nu ai comunicat niciodată, este, de fapt, surdomută.*

LECȚIA

8 PERSPECTIVA DE GEN ÎN FORMAREA ȘI MENȚINEREA RELAȚIEI

Competența specifică. *Competența de a cultiva valorile familiale întru inițierea, formarea și menținerea relațiilor de familie.*

Indicatorii. Elevii

- *definesc conceptele „gen", „stereotip gender", „rol gender";*
- *disting caracteristicile de gen, stereotipurile de gen, rolurile de gen;*
- *acceptă particularitățile gender și egalitatea în drepturi între parteneri.*

Obiectivele operaționale. *La finalul activității didactice elevii vor fi capabili:*

1. *a explica conceptele „gen biologic", „gen social", „stereotip în bază de gen";*
2. *a analiza caracteristicile masculinității/feminității în relația de familie;*
3. *a conștientiza particularitățile de gen și egalitatea în drepturi între parteneri în cuplu și familie.*

Tehnologie didactică

Metode. *Eseu de 5 minute, Lectură Idei importante, G.P.P., Discuție dirijată, Dezbateri.*

Forme de activitate. *Activitate individuală, Activitate în perechi, Activitate în grup, Activitate frontală.*

Resurse didactice. *Suport informațional, Caiete de program pentru elevi.*

Etape	Obiectiv	Demers acțional	Timp	Tehnologie didactică
Evocare		Apelul, verificarea cunoștințelor anterioare, inclusiv verificarea temei pentru acasă. **Sarcină:** *În vechile confesiuni ale indienilor găsim ideea: „În fiecare bărbat se reflectă femeia și în fiecare femeie se reflectă bărbatul". Comentați acest gând.*	5 min.	***Scriere liberă****/Activitate individuală*
Realizarea sensului	O1 O2	Elevii formează aleatoriu perechi. **Sarcină:** *Lucrând în perechi, rezolvați exercițiul 1 din Caiet de la compartimentul Cunoaște și descoperă, Lecția 8.* Prezentări Profesorul va derula o discuţie dirijată în baza exerciţiului și suportului informaţional, și va defini împreună cu elevii conceptele – *sex, gen, identitate de gen, stereotip de gen, discriminare de gen.* Profesorul împarte clasa de elevi în grupuri câte patru persoane. Fiecărui grup profesorul va repartiza câte 4-5 enunţuri din Anexa 1. **Sarcină:** *Identificați din lista de enunțuri care sunt adevărate și care sunt prejudecăți/ stereotipuri de gen. Argumentați răspunsul.* Prezentări Profesorul propune elevilor realizarea sarcinilor 2, 3, 4 din Caiet, completare la sarcina precedentă.	10 min. 5 min. 15 min.	***G.P.P.****/Activitate în perechi* /Caiete de program pentru fiecare elev ***Lectură Idei importante****/Activitate frontală Activitate în grupuri*
Reflecție	O3	Elevii sunt distribuiţi în patru grupe *Studiile au demonstrat că numărul diferențelor notabile dintre un bărbat și o femeie sunt tot atâtea ca între două femei sau doi bărbați diferiți.* **Sarcină:** *Comentați și formulați argumente pro și contra.* Derularea dezbaterii.	10 min.	***Dezbateri****/Activitate în grup*
Extindere		**Sarcină:** *Realizați un interviu cu cei apropiați despre rolul femeilor și bărbaților în familie și societate.*		

Anexa 1.

- Dacă bărbatul câștigă suficienți bani, soția trebuie să stea acasă și să aibă grijă de gospodărie și de copii.
- Într-o familie soțul trebuie să fie mai în vârstă ca soția.
- Într-o familie soția trebuie să fie mai joasă de înălțime ca soțul.
- Bărbatul care își cere scuze de la femeie pentru faptele sale este un bărbat slab.
- Bărbatul sau femeia care a fost căsătorit/ă, iar apoi a divorțat nu merită încredere.
- Soții trebuie să-și ceară voie întotdeauna unul de la altul atunci când vor să meargă de unul singur la o întâlnire cu prietenii.
- Bărbatul e capul familiei.
- Bărbatul aduce bani în familie.
- Femeia trebuie să facă mai puțini bani pentru a nu umili soțul.
- Femeia trebuie să pregătească mâncarea.
- Femeia trebuie să asculte de bărbat.
- Tatăl educă feciorul/ii, mama – fiica/le.
- Bărbatul este sexul puternic și femeia – sexul slab.
- Fetele au dreptul să plângă, bărbații – nu.
- Bărbatul este cel care ia deciziile în familie.

LECȚIA 9

CUPLU, FAMILIE ȘI ASPECTE LEGALE

Competența specifică. *Competența de a cultiva valorile familiale întru inițierea, formarea și menținerea relațiilor de familie.*

Indicatorii. Elevii

- *disting prevederile legale ce țin de întemeierea și menținerea familiei;*
- *adoptă decizii cu privire la întemeierea unei familii, ținând cont de cadrul legal;*
- *demonstrează empatie și deschidere în decizia pentru întemeierea familiei pe cale legală.*

Obiectivele operaționale. *La finalul activității didactice elevii vor fi capabili:*

1. *a explica noțiunile de „cuplu", „căsătorie", „familie" din diverse perspective;*
2. *a analiza critic unele prevederi legale din Codul Familiei;*
3. *a evalua importanța prevederilor legale în formarea unei familii.*

Tehnologie didactică

Metode. *Mini-test, Diagrama Venn, Proiect de grup, Studiu de caz.*

Forme de activitate. *Activitate în grup, Activitate frontală.*

Resurse didactice. *Suport informațional, Caiete de program pentru elevi, Postere, markere.*

Etape	Obiectiv	Demers acţional	Timp	Tehnologie didactică
Evocare		Apelul, verificarea cunoştinţelor anterioare, inclusiv verificarea temei pentru acasă. Profesorul propune elevilor să rezolve împreună un mini-test prin care să răspundă prin ***DA*** sau ***NU*** la întrebările de la exerciţiul 1 din Caiet, Lecţia 9. Apoi propune elevilor să urmărească aceste răspunsuri pe parcursul lecţiei și dacă vor avea ceva de corectat, să intervină. Se anunţă tema.	10 min.	***Mini-test***/ *Activitate frontală/* Caiete de program pentru fiecare elev
Realizarea sensului	O1 O2	Profesorul distribuie elevii în grupuri și le propune să consulte suportul informaţional ***Triada cuplu – căsătorie – familie. Definirea conceptelor*** *și* să realizeze sarcina. **Sarcină:** *Completați Diagrama Venn după modelul exercițiului 2 din Caiet.* Prezentări și discuţii pe baza întrebărilor. *1. Ce legătură există între acești trei termeni?* *2. Dacă un cuplu trăiește împreună, sunt ei căsătoriți sau nu?* *3. Ce anume confirmă faptul că un cuplu a format o familie?* Profesorul distribuie elevii în grupe câte 4-5 persoane. **Sarcină:** *Citiți studiul de caz (exercițiul 5) și răspundeți la întrebările din Caiet.* Prezentări	10 min. 10 min.	***Diagrama Venn***/ *Activitate de grup și frontală/* Postere, markere ***Studiu de caz***/ *Activitate în grup*/Caiete de program.
Reflecţie	O3	Elevii rămân în aceleași grupuri formate anterior. **Sarcină:** *Deduceți ce prevederi legale din Codul Familiei ar trebui să cunoască fiecare cetățean? Ce condiții trebuie să respecte tinerii care doresc să treacă de la etapa de cuplu la cea de familie?* Prezentări	15 min.	***Proiect de grup***/ *Activitate de grup*/Postere, markere
Extindere		**Sarcină:** *Realizează un pliant, scopul căruia să fie informarea tinerilor cu unele prevederi legale din Codul Familiei.*		

LECȚIA 10

LECȚIE DE SINTEZĂ ȘI RECAPITULARE

LECȚIA 11

LECȚIE DE EVALUARE SUMATIVĂ

vor fi proiectate de fiecare cadru didactic în funcție de potențialul clasei și capacitățile de evaluare a profesorului, dar vor avea drept scop evaluarea gradului de formare a competenței specifice.

MODULUL II.

CALITATEA RELAŢIEI LA ETAPA PREMARITALĂ

LECŢIA

12 ANGAJAMENT ȘI RESPONSABILITATE ÎN RELAŢIE

Competența specifică. *Competența de a relaționa asertiv în cadrul relațiilor.*

Indicatorii. Elevii

- *identifică criteriile de eligibilitate a unui partener la etapa inițierii relațiilor;*
- *rezolvă probleme și iau decizii în situații dificile de relație;*
- *autoevaluează obiectiv implicarea atitudinală în relațiile interpersonale.*

Obiectivele operaționale: *La finalul activității didactice elevii vor fi capabili:*

1. *a explica noțiunile „angajament" și „responsabilitate";*
2. *a identifica drepturile și responsabilitățile într-o relație;*
3. *a argumenta importanța atitudinii responsabile a partenerilor în situațiile dificile.*

Tehnologie didactică

Metode. *Comentarea citatelor, Predare complementară, Discuție ghidată, Proiect de grup, Problematizare.*

Forme de activitate. *Activitate individuală, Activitate în grup, Activitate frontală.*

Resurse didactice. *Suport informațional, Caiete de program pentru elevi.*

Etape	Obiectiv	Demers acțional	Timp	Tehnologie didactică
Evocare		Apelul, verificarea cunoștințelor anterioare, inclusiv verificarea temei pentru acasă. Pe tablă sunt notate citatele. (*Anexa 1*) **Sarcină:** *Reflectați atent asupra citatelor. Ce ne sugerează aceste citate? Sunteți de acord cu aceste afirmații?* Se anunță tema lecției.	7 min.	***Comentarea citatelor***/*Activitate frontală*/ Anexa 1
Realizarea sensului	O1 O2 O3	Elevii sunt rugați să studieze textul de la Lecția 12 *Angajament și responsabilitate în relații.* **Sarcină:** *Studiați segmentul de text și pregătiți-vă să-l explicați, predați colegilor.* Prezentări Profesorul va iniția o discuție în baza întrebărilor: 1. Explicați conceptele *angajament* și *responsabilitate*. 2. Formulați exemple de *angajament în relație* și *responsabilitate în relație*. 3. Descrieți succint problemele/situațiile dificile cu care se confruntă doi tineri aflați într-o relație, dacă nu-și asumă angajamentul și responsabilitățile corespunzătoare (*profesorul poate să propună situații din Anexa 2*). 4. Ce drepturi sunt încălcate în situațiile pe care le-ai descris mai sus? Grupurile vor rezolva exercițiile din compartimentul ***Gândește-te, exprimă-ți părerea și atitudinea,*** iar pe urmă vor prezenta răspunsurile pentru toți elevii. Prezentări	8 min. 10 min. 10 min.	***Predare complementară***/ *Activitate frontală* ***Discuție ghidată***/ *Activitate frontală*/ ***Proiect de grup***/*Activitate de grup*
Reflecție	O3	*Realizați sarcinile de la rubrica „Acționează" din Caietul elevului, Tema 12.* Prezentări	10 min.	***Problematizare***/ *Activitate individuală* / Caiet de program pentru elevi
Extindere		**Sarcină:** *Imaginați-vă pentru 5 minute că sunteți într-o relație de 2-3 ani. Observați ce responsabilități v-ați asumat personal si partenera/ul Dvs. Cu ce situații dificile vă confruntați? Cum le veți rezolva?*		

Anexa 1.

„A iubi înseamnă a ierta/A ierta înseamnă a înțelege/A înțelege înseamnă a cunoaște/A cunoaște înseamnă a te apropia de înțelepciune". (*N.K. Rerih)*

„Dragostea toate le rabdă, dragostea toate le crede, dragostea toate le iartă, dragostea nu se mândrește, nu este trufașă, nu ține minte răul, nu caută ale sale. Dragostea nu piere niciodată". *(Din scrisoarea Sfântului Apostol Pavel către Corinteni)*

„Nu uitați: sunteți responsabili pentru totdeauna pentru cei ce îi iubiți". ***(Antoine de Saint Exupery)***

Anexa 2. Situații dificile sau ușoare?

- Sunt foarte timid și retras. Îmi place o fată din clasă, dar nu îndrăznesc să mă apropii de ea.
- Îmi place un băiat din clasa mea. El m-a invitat la un film mâine, dar este ziua mamei și sărbătorim în familie.
- Părinții mei insistă sa mă căsătoresc, dar eu vreau să-mi continui studiile.
- Prietena mea mă presează continuu să fiu cel mai bun. Ea vrea să fiu cel mai bun în tot ce fac.
- Prietenul meu mi-a propus să avem relații sexuale.
- Am doar 17 ani și iubita mea vrea să ne căsătorim.
- Prietenul meu bea deseori. Îmi propune și mie alcool.
- Mama mă ceartă mereu pentru că nu este de acord să mă văd cu prietena mea.
- Prietenul îmi dezaprobă modul cum mă îmbrac

LECȚIA 13

SUBTILITĂȚILE PASIUNII, ÎNDRĂGOSTIRII, IUBIRII

Competența specifică. *Competența de a relaționa asertiv în cadrul relațiilor.*

Indicatorii. Elevii

- *definesc noțiunea de „dragoste" și „pasiune";*
- *realizează distincția între dragoste și unele manifestări care sunt interpretate ca fiind dragoste;*
- *autoevaluează obiectiv implicarea atitudinală în relațiile interpersonale.*

Obiectivele operaționale, *La finalul activității didactice elevii vor fi capabili:*

1. *a descrie tipurile de iubire în diverse situații;*
2. *a distinge iubirea de pasiune în relațiile interpersonale;*
3. *a evalua gradul de implicare personală într-o relație.*

Tehnologie didactică

Metode. *Joc didactic „Pânza discuției", Lectura „Mâna oarbă" , Exerciții , G.P.P.*

Forme de activitate. *Activitate în perechi, Activitate în grup, Activitate frontală.*

Resurse didactice. *Suport informațional, Caiete de program pentru elevi.*

Etape	Obiectiv	Demers acţional	Timp	Tehnologie didactică
Evocare		Elevilor li se cere să formeze un cerc. Profesorul prinde capătul sforii de degetul arătător de la mâna sa dreaptă, iar ghemul, în desfășurare, îl aruncă unuia dintre elevi și îl roagă să spună: 1. În momentul când ghemul ajunge la voi, numiţi cea mai importantă valoare a voastră în construirea relaţiilor umane. Acesta vorbește, apoi își înfășoară sfoara în jurul degetului său arătător de la mâna dreaptă și derulează ghemul spre un alt coleg ales de el, cu aceeași rugăminte. Astfel se „ţese" pânza sau plasa iubirii, ghemul trece de la un participant la altul, formând o reţea ce-i va lega pe toţi. Când ghemul ajunge la profesor, acesta întreabă: 2. *Care din valorile enumerate îi interesează cel mai mult pe tinerii de azi?* Subliniază că la lecţia de azi se vor referi doar la una din valorile enunţate de elevi și anume **DRAGOSTEA**, care este un cuvânt frumos, cu multe înţelesuri și un sentiment foarte puternic.	10 min.	***Joc didactic „Pânza discuţiei"***/*Activitate frontală*
Realizarea sensului	O1	Elevii formează 6 echipe. Fiecare echipă va primi descrierea unui tip de iubire fără denumirea tipului. Pe tablă vor fi scrise denumirile tipurilor de iubire. **Sarcină pentru echipe**: *Stabiliți cărui tip de iubire aparține descrierea.* După ce echipele fac prezentările, profesorul propune elevilor să realizeze exerciţiile 1 și 2 de la Lecţia 13. Prezentări	15 min.	***Lectura „Mâna oarbă"***/ *Activitate de grup*/ Suport informaţional
	O2	Elevilor li se propune să rezolve în grupe exerciţiul 3 de la compartimentul ***Cunoaște și descoperă*** din Caiete. Profesorul va distribui fiecărei echipe lista de caracteristici (Anexa 1) și va ruga elevii să noteze care din acestea descriu „pasiunea" și care „ iubirea". Prezentări și discuţii	10 min.	***Exerciţii***/*Activitate în grup*/ Caiet de program pentru elevi

Reflecţie	O3	**Sarcină:** *Imaginați-vă o relație pasională dintre doi parteneri. Descrie traseul favorabil și riscurile iubirii bazate pe pasiune.* *Completați împreună cu colegul de bancă schema de la compartimentul* ***Gândește-te, exprimă-ți părerea și atitudinea*** *din Caiete.* Prezentări	10 min.	***G.P.P.****/Activitate în perechi/* Caiet de program pentru elevi
Extindere	O3	1. Amintiţi-vă o poveste de dragoste care s-a transformat în iubire. Cum a fost menţinut misterul pasiunii de ambii parteneri? 2. Observaţi propriile acţiuni și comportament atunci când sunteţi îndrăgostit. Ce vă oferă starea asta?		

Anexa 1.

	Iubire	**Pasiune**
Ești atent la nevoile lui, la dorințele și aspirațiile lui; iubirea se asociază cu aprecierea de sine și de celălalt, responsabilitate și fidelitate; *„a da"*, *„a dărui"*.		
Ești atras mai ales de personalitatea și calitățile sufletești ale persoanei.		
Ești nerealist, persoana cealaltă îţi pare perfectă și îi minimalizezi defectele, chiar pe cele grave.		
Respect și consideraţie pentru celălalt.		
Conflicte dese, dar niciodată rezolvate pe deplin; problema persistă și se adâncește.		
Este acaparatoare și posesivă pentru că e măcinată de neîncredere.		
Idila începe lent și dă timp suficient sentimentelor să se formeze; relaţia este una de durată.		
Ești profund atras de înfățișarea persoanei, ești interesat mai ales de aspectul ei exterior.		
Sexualitatea joacă un rol major, este polul principal al relaţiei.		
Când iei o decizie te gândești în primul rând la binele celuilalt și ești capabil a renunţa și a face sacrificii.		
Dă libertate de mișcare celuilalt, deoarece se bazează pe încredere.		
Ignorarea problemelor celuilalt.		
Are asupra ta un efect benefic, te face o persoană mai bună și mai înţeleaptă, te ajută să evoluezi spiritual.		
Cei doi sunt într-o permanentă concurenţă „care pe care."		

LECȚIA

14 MITURILE IUBIRII

Competența specifică, *Competența de a relaționa asertiv în cadrul relațiilor.*

Indicatorii. Elevii

- *explică percepțiile eronate ale iubirii;*
- *identifică realitățile despre iubire;*
- *reevaluează propria experiență de relaționare interpersonală.*

Obiectivele operaționale. *La finalul activității didactice elevii vor fi capabili:*

1. *a explica esența miturilor iubirii;*
2. *a identifica realitățile ce însoțesc miturile în relații;*
3. *a analiza aspectele iubirii adolescentine;*
4. *a propune acțiuni de depășire a dificultăților într-o relație.*

Tehnologie didactică

Metode. *Citate, Lectură intensivă, Problematizare, Scriere reflexivă.*

Forme de activitate. *Activitate individuală, Activitate în grup, Activitate frontală.*

Resurse didactice. *Suport informațional, Caiete de program pentru elevi.*

Etape	Obiectiv	Demers acțional	Timp	Tehnologie didactică
Evocare		Profesorul distribuie pe pereții clasei citate din pasajul biblic, Epistola 1 către Corinteni, capitolul 13.*(Anexa 1)* **Sarcină***: Studiați citatele afișate și marcați cu (+) citatele cu care sunteți de acord și cu (–) pe cele cu care nu sunteți de acord. Argumentați-vă alegerea și exemplificați-vă opinia.* Prezentări	10 min.	***Citate****/Activitate individuală și frontală*/Foi A4 cu citate
Realizarea sensului	O1 O2	Elevii formează 5 echipe. Fiecare echipă va primi un mit despre iubire. **Sarcină:** *Formulați argumente PRO și CONTRA enunțului primit.* Prezentări *Profesorul va completa răspunsurile conform suportului informațional.* Profesorul propune elevilor câte o situație-problemă și le formulează sarcină: *Citiți textul primit. Un prieten/o prietenă imaginar/ă vă scrie și vă cere niște opinii. Argumentați-vă răspunsurile.* Elevii citesc, diferențiază, în baza celor discutate anterior, formele dragostei din „Scrisoare către un prieten". *(Anexa 2)* Prezentări	15 min. 10 min.	***Lectură intensivă****/ Activitate de grup/* Caiete de program pentru elevi ***Problematizare****/Activitate de grup*/Anexa 2 „Scrisoare către un prieten"
Reflecție	O3	Elaborați o scriere reflexivă, în baza citatului: *„Trebuie să căutăm iubirea acolo unde suntem, chiar dacă asta ne-ar costa ceasuri, zile, săptămâni de decepții și tristețe. Căci în clipa în care pornim în căutarea iubirii, și ea pornește în întâmpinarea noastră. Și ne salvează"*. (Paulo Coelho) Prezentări	10 min.	***Scriere reflexivă****/Activitate individuală*
Extindere	O4	Propuneți 3-5 acțiuni de depășire a așteptărilor nerealiste în dragoste. Realizați sarcina în Caietul de program al elevului la compartimentul *Acționează.*		

Anexa 1. Epistola întâia către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel

1. De aș grăi în limbile oamenilor și ale îngerilor, iar dragoste nu am, făcu-tu-m-am aramă sunătoare și chimval răsunător.
2. Dragostea îndelung rabdă; dragostea este binevoitoare, dragostea nu pizmuiește, nu se laudă, nu se trufește.

3. Dragostea nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, nu se aprinde de mânie, nu gândește răul.
4. Dragostea nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr.
5. Dragostea toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le rabdă.
6. Dragostea nu cade niciodată. Cât despre prorocii – se vor desființa; darul limbilor va înceta; știința se va sfârși, pentru că în parte cunoaștem și în parte prorocim.

Anexa 2. Scrisoare către o prietenă/un prieten

Dragă _____ ,

Săptămâna trecută am întâlnit un băiat care arăta foarte bine. La rândul lui, el crede despre mine ca sunt frumușică. Ne-am plimbat împreună și după plimbare m-a sărutat. Sărută tare bine. Nu știu dacă am făcut bine că l-am sărutat atât de repede după ce l-am cunoscut, știi, poate că se sărută cu o grămadă de fete. Dar chiar și așa, de-abia aștept să-l revăd. Crezi că îl iubesc?

Laura

Dragă _____ ,

Maria și cu mine suntem buni prieteni de trei ani. Vorbim despre tot felul de lucruri și știm că putem avea încredere unul în celălalt. Nu demult ea s-a mutat în alt oraș, așa că nu ne mai putem vedea la fel de des ca înainte. Îmi este dor de ea și am adunat o mulţime de lucruri pe care vreau să i le spun, când vom putea să ne revedem. Aștept cu nerăbdare ca prietenia noastră să se adâncească chiar mai mult. Știi, mă gândesc că s-ar putea să fiu îndrăgostit de ea. Ce crezi?

Dan

Dragă _____ ,

În timpul verii am făcut cunoștinţă cu un băiat venit din România. Mergeam la înot, discotecă. Ne plăcea să petrecem timpul împreună. Dar, timp de două luni nu am vorbit niciodată despre planurile de viitor. Într-o zi mi-a spus că el este focusat pe studii și că nu crede că la vârsta lui un tânăr să formeze relaţii. Ce crezi despre această relaţie?

Ana

Dragă _____ ,

Părinţii mei au niște prieteni foarte influenţi. Mama mi-a spus că ar fi bine să mă căsătoresc cu fiul lor: este educat, are avere, va face carieră bună, părinţii se cunosc. Nu mă atrage acest tânăr fizic, dar știu că voi fi asigurată cu tot ce am nevoie în viitor. Ce părere ai despre asta?

Ilona

LECȚIA 15

CUNOAȘTEREA RECIPROCĂ A PARTENERILOR

Competența specifică. *Competența de a relaționa asertiv în cadrul relațiilor.*

Indicatorii. Elevii

- *identifică criteriile de eligibilitate a unui partener la etapa inițierii relațiilor;*
- *analizează specificul etapelor de intercunoaștere;*
- *manifestă respect față de calitățile individuale ale unui potențial partener.*

Obiectivele operaționale. *La finalul activității didactice elevii vor fi capabili:*

1. *a recunoaște aspectele importante în procesul de cunoaștere a partenerului la etapa premaritală;*
2. *a distinge beneficiile și riscurile în procesul de intercunoaștere;*
3. *a manifesta deschidere față de cunoașterea partenerului într-o relație.*

Tehnologie didactică

Metode. *Joc didactic „Taxiul", Lectură cu Ghid de studiu, Graficul T, Cercetare.*

Forme de activitate. *Activitate individuală, Activitate în perechi, Activitate în grup, Activitate frontală.*

Resurse didactice. *Suport informațional, Caiete de program pentru elevi, Postere, markere.*

Etape	Obiectiv	Demers acţional	Timp	Tehnologie didactică
Evocare		Apelul, verificarea cunoştinţelor anterioare, inclusiv verificarea temei pentru acasă. **Sarcină:** *Imaginați-vă că sunteți „taxiuri". Vă veți mișca prin sală, făcând cunoștință unii cu alții. Găsiți cel puțin o asemănare și o deosebire cu cel puțin 8-10 alți participanți.* Elevii sunt ridicaţi. Când aud muzica, toţi se mişcă; când aud un fluierat, taxiurile intră în coliziune cu alte taxiuri. În timpul coliziunii, șoferii se vor cunoaște între ei. Întrebări facilitatoare la final de joc: C*um v-ați simțit? Ce ați aflat? Ce ați făcut ca să aflați ceva nou?* Se anunţă tema.	10 min.	***Jocul didactic „Taxiul"/****Activitate frontală*
Realizarea sensului	O1	Elevii sunt rugaţi să studieze informaţia de la Lecţia 15. **Sarcină:** *Citiți împreună cu colegul suportul informațional și găsiți răspuns la întrebările din Ghidul de studiu:* *1. Ce semnifică etapa de intercunoaștere a partenerilor într-o relație?* *2. Cât timp credeți că ar putea dura etapa de cunoaștere reciprocă a partenerilor dintr-o relație?* *3. Identificați aspectele importante pe care partenerii merită să le cunoască în fiecare etapa a intercunoașterii.* Prezentări	20 min.	***Lectură cu Ghid de studiu/*** *Activitate în perechi/* Suport informaţional Caiete de program pentru elevi
Reflecţie	O2	**Sarcină:** *Apreciați beneficiile și riscurile cunoașterii celuilalt în etapa premaritală a relației și prezentați-le în baza Graficului T, pe poster.* Prezentări Identificaţi riscurile neacordării importanţei acestui aspect în viaţa de cuplu. Ce s-ar întâmpla, dacă n-ar exista cunoașterea reciprocă a partenerilor?	15 min.	***Graficul T/*** *Lucru în grup/* Postere, markere
Extindere	O3	Profesorul propune elevilor un experiment ştiinţific, numit „Cine eşti?" Fiecare elev va avea de studiat pe parcursul unei săptămâni un coleg/o colegă: interese, abilităţi, atitudini, pasiuni/hobby-uri, trăsături, activităţi, caracteristici, abilităţi, aptitudini, puncte de îmbunătăţit, vise etc., idei ce vor fi notate într-un jurnal ştiinţific. Elevii realizează o investigaţie. Numele persoanei pe care o vor avea de studiat va fi ştiută prin tragere la sorţi sau scrisă pe un bileţel, în mod secret. La finalul lunii fiecare cercetător va prezenta observaţiile înregistrate într-o conferinţă ştiinţifică. Fiecare efort va fi premiat cu o diplomă.		***Cercetare/*** *Activitate individuală*

LECȚIA 16

OBSTACOLELE ÎN PROCESUL DE INTERCUNOAȘTERE

Competența specifică. *Competența de a relaționa asertiv în cadrul relațiilor.*

Indicatorii. Elevii

- *identifică obstacole apărute în procesul de intercunoaștere în relație;*
- *elaborează soluții de depășire a obstacolelor întâmpinate în procesul de intercunoaștere;*
- *manifestă respect față de calitățile individuale ale unui potențial partener.*

Obiectivele operaționale. *La finalul activității didactice elevii vor fi capabili:*

1. *a identifica obstacolele în procesul de intercunoaștere;*
2. *a propune soluții de depășire a obstacolelor întâmpinate într-un proces de cunoaștere a partenerului într-o relație;*
3. *a manifesta deschidere față de cunoașterea partenerului într-o relație.*

Tehnologie didactică

Metode. *Joc didactic „Cursa cu obstacole", Lectură intensivă, Grafic Conceptual, Interviu în trei trepte, Prezentare.*

Forme de activitate. *Activitate individuală, Activitate în perechi, Activitate în grup.*

Resurse didactice. *Suport informațional, Caiete de program pentru elevi.*

Etape	Obiectiv	Demers acţional	Timp	Tehnologie didactică
Evocare		Apelul, verificarea cunoştinţelor anterioare, inclusiv verificarea temei pentru acasă. Elevii formează grupuri câte 4 persoane. **Sarcină:** *Timp de 1 minut notați pe poster bariere și obstacole întâmpinate în procesul de cunoaștere a persoanelor noi. Acestea fie că sunt din experiența personală, fie că le cunoașteți de la alții.* Prezentări Profesorul sau un elev va scrie pe tablă lista obstacolelor.	10 min.	***Brainwriting*** *Activitate în perechi*
Realizarea sensului	O1 O2	Elevii sunt rugaţi să studieze informaţia de la Lecţia 16. **Sarcină:** *Citiți împreună cu colegul suportul informațional și găsiți răspuns la întrebările din Ghidul de studiu:* 1. *Procesul de intercunoaștere dintre doi parteneri implicați într-o relație este similar sau diferit de cel dintre doi prieteni? Argumentează răspunsul.* 2. *Barierele sunt similare sau diferite? Argumentează răspunsul.* 3. *Apreciați rolul autodezvăluirii în procesul de intercunoaștere.* Prezentări și discuţii Elevii sunt distribuiţi în grup a câte 4. **Sarcină:** *Realizați împreună un interviu în trei trepte și expuneți-vă părerea referitor la întrebările din compartimentul **Gândește-te, exprimă-ți părerea și atitudinea.*** Prezentări	10 min. 15 min.	***Lectură cu Ghid de studiu/****Activitate în perechi/* Suport informaţional Caiete de program pentru elevi. ***Interviu în trei trepte/****Activitate în grup/*Caiete de program pentru elevi
Reflecţie	O3	Fiind păstrate aceleași grupuri de lucru profesorul solicită elevilor să completeze tabelul din compartimentul ***Acționează***. **Sarcină:** *Elaborați modalități de a depăși obstacolele apărute în procesul de intercunoaștere în relație.* Prezentări	10 min.	*Activitate în grup/* Caiete de program pentru elevi
Extindere		**Sarcină:** *Pregătiți o prezentare de 2-3 minute în care să reflectați asupra întrebărilor: Ce caracteristici ne fac unici și ne diferențiază în același timp? Descoperiți la voi aspectele care vă diferențiază și vă fac unici. Cum vă descifrați pe voi înșivă? Ce valori vă guvernează?*		***Prezentare/*** *Activitate individuală*

LECŢIA 17

ADAPTARE ȘI ACOMODARE ÎN RELAŢIE

Competența specifică. *Competența de a relaționa asertiv în cadrul relațiilor;*

Indicatorii. Elevii

- *disting situații dificile/de risc în relațiile cu partenerul;*
- *deduc modalități de stabilire a hotarelor individuale în relație;*
- *sensibilizează persoanele din jur spre un comportament asertiv.*

Obiectivele operaționale. *La finalul activității didactice elevii vor fi capabili:*

1. *a explica conceptele „adaptare" și „acomodare";*
2. *a analiza inițierea unei relații din perspectivă tolerantă;*
3. *a aprecia evoluția relației în caz de adaptare sau inadaptare.*

Tehnologie didactică

Metode. *Asocieri libere, Exercițiu, Graficul SWOT, Studiu de caz.*

Forme de activitate. *Activitate individuală, Activitate în perechi, Activitate în grup, Activitate frontală.*

Resurse didactice. *Suport informațional, Caiete de program pentru elevi.*

Etape	Obiectiv	Demers acţional	Timp	Tehnologie didactică
Evocare		Apelul, verificarea cunoștinţelor anterioare, inclusiv verificarea temei pentru acasă. Profesorul va nota pe tablă cuvintele: **Adaptare** și **Acomodare** **Sarcină:** *1. Propuneți cuvinte pe care le asociați cu fiecare dintre aceste cuvinte.* *2. Formulați din cuvintele notate în fiecare coloană câte o definire a termenilor vizați.* Prezentări	5 min.	***Asocieri libere/*** *Activitate frontală*
Realizarea sensului	O1 O2	**Sarcină:** *Studiați informația de la Lecția 17 și rezolvați exercițiile 1 și 2 din Caiet.* Prezentări **Sarcină:** *Comentează enunțul prin tehnica SWOT.* *Iubirea este exercițiul liber al alegerii. Doi oameni se iubesc unul pe celălalt atunci când sunt capabili să trăiască unul fără celălalt și cu toate acestea aleg să trăiască împreună.* Prezentări	10 min. 15 min.	***Exerciţiu/****Activitate individuală/* Caiete de program pentru elevi ***Graficul SWOT/*** *Activitate în perechi* / Caiete de program pentru elevi
Reflecţie	O3	Elevii se împart în grupuri a câte 6. **Sarcină:** *Citiți studiile de caz de mai jos și realizați următoarele sarcini: apreciați dacă e vorba de adaptare sau inadaptare în relația descrisă; estimați viitorul relației.* Prezentări	15 min.	***Studiu de caz/*** *Activitate de grup/* Caiete de program pentru elevi
Extindere		1. Creaţi un poster caricatură, în care să demonstraţi/arătaţi relaţii de cuplu cu diferite semne de rigiditate în relaţii. 2. Stabiliţi pentru Dvs. sensul complet al enunţurilor date: *Libertatea unei fete/băiat într-o relație înseamnă…* *Libertatea unei fete/băiat în relație nu înseamnă…*		

LECŢIA 18

ROLUL GRANIŢELOR ÎN RELAŢIE

Competența specifică. *Competența de a relaționa asertiv în cadrul relațiilor.*

Indicatorii. Elevii

- *identifică specificul unei relații în care nu sunt respectate granițele personale;*
- *deduc modalități de stabilire a hotarelor individuale în relație;*
- *manifestă o atitudine pozitivă față de spațiul personal și al celorlalți.*

Obiectivele operaționale. *La finalul activității didactice elevii vor fi capabili:*

1. *a explica conceptele „granițe în relație";*
2. *a distinge tipurile granițelor în relație;*
3. *a demonstra necesitatea respectării granițelor personale.*

Tehnologie didactică

Metode. *Joc didactic „Gemenii siamezi", Conversație euristică, Proiect de grup, Mini-lecție, Exercițiu, Studiu de caz.*

Forme de activitate. *Activitate în perechi, Activitate în grup, Activitate frontală.*

Resurse didactice. *Suport informațional, Caiete de program pentru elevi.*

Etape	Obiectiv	Demers acţional	Timp	Tehnologie didactică
Evocare		Apelul, verificarea cunoştinţelor anterioare, inclusiv verificarea temei pentru acasă. Clasa este împărţită în perechi *(sau se aleg doar 3-4 perechi).* Unele perechi vor merge prin clasă, fiind supuse unor blocaje, astfel încât partenerilor să le fie dificil să realizeze o acţiune fără să fie implicat celălalt. De exemplu: ambii se ţin cu ambele mâini, piciorul unuia este legat de piciorul celuilalt, ataşaţi spate la spate. Alte perechi se vor considera ca sunt un cuplu, dar vor merge prin clasă fără a ști unul de celălalt. Se poate de dat „gemenilor siamezi" și câteva sarcini distractive: „Încheiaţi un bumb; Legaţi un șiret împreună; Băgaţi aţa în ac; Aprindeţi chibrituri etc." *1. Cum v-ați simțit când ocoleați obstacolele?* *2. Cum s-au simțit cei care au mers prin clasă ținându-se de mâini?* *3. Ce trebuia să faceți ca să înlăturați disconfortul?* *4. De ce credeți că am ales această activitate?*	7 min.	***Joc didactic "Gemenii siamezi"****/Activitate în perechi* ***Conversaţie euristică****/Activitate frontală*
Realizarea sensului	O1 O2 O2	Formaţi grupe din 6/8 persoane. **Sarcină:** *Citiți textul despre granițe personale de la Lecția 18 și realizați două postere în baza sarcinilor 1 și 2 din Caiet.* Prezentări O relaţie, înseamnă, în primul rând, parteneriat: comunicare, negociere, sprijin reciproc și conlucrare. „Eu" sunt „eu" și „tu" ești „tu", dar formăm împreună un cuplu, facem ceva împreună. *Un hotar este o linie de proprietate care definește unde „tu" te termini și „altcineva" începe.* Profesorul prezintă informaţii despre graniţe rigide-clare-difuze. *Profesorul propune elevilor, fiind în aceleași grupuri, să elaboreze câte un simbol care ar explica aceste tipuri de granițe în relații.* Prezentări	10 min. 3min. 10 min.	***Proiect de grup****/Activitate în grupuri/ Caiete de program pentru elevi/ Postere, markere* ***Mini-lecţie****/Activitate frontală* ***Exerciţiu /*** *Activitate în grupuri*
Reflecţie	O3	**Sarcină:** *Citiți studiile de caz de mai jos și determinați tipul de granițe; estimați viitorul relației.* Prezentări Profesorul adresează întrebări, privitor la efectele asupra partenerilor și evoluţiei cuplului. Se va accentua care sunt riscurile relaţiei bazate pe graniţe difuze și rigide.	15 min.	***Studiu de caz/*** *Activitate de grup/*Caiete de program pentru elevi.
Extindere		1. Intervievaţi 3 persoane adulte, cărora să le cereţi sfaturi pentru tineri cum să construiască o relaţie bazată pe graniţe clare. 2. Stabiliţi tipul graniţelor între membrii familiei Dvs.; între familia Dvs. și familia extinsă.		

LECŢIA 19

DIALOGUL ÎN RELAŢIE – ARTA DE A VORBI

Competența specifică. *Competența de a relaționa asertiv în cadrul relațiilor.*

Indicatorii. Elevii

- *descriu abilitățile emoționale și comunicative specifice relaționării asertive în familie;*
- *formulează mesaje asertive în situații concrete;*
- *demonstrează asertivitate în relație.*

Obiectivele operaționale. *La finalul activității didactice elevii vor fi capabili:*

1. *a distinge stilurile de comunicare pasivă, agresivă, asertivă;*
2. *a explica beneficiile comunicării asertive în relații;*
3. *a formula mesaje asertive în relațiile cu ceilalți.*

Tehnologie didactică

Metode. *Joc didactic „Pumnul", Debrifare, Mini-prelegere interactivă, Exerciţiu, Joc didactic „Cele 4 colțuri", Gândește-Perechi-Prezintă.*

Forme de activitate. *Activitate individuală, Activitate în perechi, Activitate în grup, Activitate frontală.*

Resurse didactice. *Suport informațional, Caiete de program pentru elevi, Anexa 1.*

Etape	Obiectiv	Demers acţional	Timp	Tehnologie didactică
Evocare		Apelul, verificarea cunoştinţelor anterioare, inclusiv verificarea temei pentru acasă. **Sarcină:** *Găsiți-vă o pereche. Unul ridică mâna și strânge pumnul. Celălalt are sarcina de a desface acel pumn timp de un minut.* Există probabilitatea că majoritatea să încerce să desfacă pumnul partenerului cu forţa fizică, deși ar fi putut să îi roage simplu să desfacă pumnul. După expirarea timpului profesorul oprește acţiunea și purcede la debrifarea jocului. *Ce emoții aveați când ați încercat să desfaceți pumnul? Cum se simțeau cei cărora li se desfăcea pumnul? Ați fi putut să vă certați? În viață ați întâlnit asemenea situații? Ce vă spune acest lucru despre violența din societate? De ce oamenii sunt violenți în comunicare?* Se discută frontal. Se anunţă tema lecţiei.	10 min.	***Joc didactic „Pumnul"/*** *Activitate în perechi* ***Debrifare/*** *Activitate frontală*
Realizarea sensului	O1 O2	Profesorul solicită elevilor să exprime asocieri cu expresiile „stil pasiv", „stil agresiv", „stil asertiv". În rezultatul asocierilor profesorul împreună cu elevii definesc cele trei stiluri de comunicare. Profesorul solicită elevilor să realizeze în perechi sarcinile 1, 2, 3, 4 din Caietul elevului, de la Lecţia 19. Prezentări și discuţii Profesorul împarte elevii în 5 grupuri. După ce discută cu elevii algoritmul unui mesaj asertiv, profesorul împarte câte 2 enunţuri din sarcina 5 și solicită grupurilor să le transforme în mesaje asertive. Prezentări	10 min. 15 min.	***Mini-prelegere interactivă/*** *Activitate frontală* *Activitate în grupuri/ Caiete de program pentru elevi*
Reflecţie	O3	**Sarcină:** *Ascultați situațiile și cele 4 modalități de a reacționa. Alegeți modalitatea în care ați reacționa personal și deplasați-vă în colțul clasei rezervat pentru răspunsul corespunzător.* Profesorul delimitează patru zone în clasă pentru variantele de răspuns **a, b, c** sau **d** și citește situațiile din *Anexa 1*. Elevii aleg cum ar reacţiona în situaţiile date și se deplasează în colţul clasei rezervat pentru răspunsul dat. Se discută frontal poziţiile ocupate și se fac concluziile relevante.	10 min.	***Joc didactic „Cele 4 colţuri"*** */Activitate frontală/* Anexa 1

Extindere		1. Întocmiţi o listă cu situaţii în care simţiţi nevoia de a utiliza mesaje asertive. Organizaţi cu colegii/ prietenii un joc pe roluri prin intermediul căruia să dezvoltaţi abilitatea de a comunica asertiv. Aplicaţi abilitatea în situaţiile enumerate mai sus. 2. Reflectaţi asupra conduitei proprii în raport cu cei din jur, cu colegii, prietenii, cu rudele. Apreciaţi cum vă manifestaţi în comunicare cu ei – sunteţi asertiv, pasiv sau agresiv? Sarcinile sunt în Caietul elevului, rubrica *Acționează* și *Fii propriul observator*		

Anexa 1.

1. **M-am supărat că sora mi-a luat rochia fără permisiune, pentru că am nevoie și eu de ea. Data viitoare și vrea să-mi ceară permisiunea.**
    1. Spui: „Sunt supărată că mi-ai luat haina fără voie. Data viitoare și prefera să-mi ceri voie. Ce zici de asta?"
    2. Strigi la ea și te asiguri că ea se simte prost.
    3. Iei și tu niște lucruri fără știrea ei, deși știi că are nevoie de ele.
    4. Nu vorbești cu ea o săptămână.
2. **Astăzi este duminică. Elena se simte abandonată, fiindcă prietenul ei a ieșit cu amicii. Data viitoare ar vrea să o ia cu el.**
    1. Strigi la el și-i spui că întotdeauna e indiferent și ieși din cameră.
    2. A doua zi îți chemi prietena la cinema și vii acasă târziu.
    3. Îl ignori când vine acasă, nu-i vorbești.
    4. Spui: „Sunt supărată că ai plecat ieri fără mine. Data viitoare și prefera să merg și eu. Ce zici de asta?"
3. **Prietena/ul ta/tău îți strică ochelarii preferați, care sunt extrem de scumpi. Tu...**
    1. Spui: „E OK, a fost un accident".
    2. Strigi la el/ea și te asiguri că el/ea se simte prost.
    3. Îi spargi și tu lui/ei ochelarii de soare.
    4. Îl pui să ți-i plătească.

4. Ai stabilit să te întâlnești cu prietena ta la ora 19.00, dar nu apare decât pe la 20.00 și nici măcar nu-și cere scuze. În sinea ta te simți foarte supărat și jignit. Tu...

1. Te comporți de parcă te-ar fi deranjat.
2. Te prefaci că tocmai ești gata de plecare, chiar în întârziere.
3. Îi spui prietenei că ți-ai făcut alte planuri și ai vrea să lași întâlnirea pe altă dată.
4. Întrebi de ce a întârziat și îți exprimi sentimentele. „Sunt supărat că ai întârziat. Aș vrea pe viitor să mă anunți dacă intervine ceva neprevăzut și nu poți veni la timp”.

5. Prietenul tău îți spune că tricoul tău este foarte urât și te tachinează în legătură cu kilogramele în plus pe care le-ai adăugat în ultima vreme. Tu...

1. Râzi și tu de el.
2. Îl ignori.
3. Îi spui calmă: „Mă deranjează ceea ce ai spus”.
4. Îi tragi o palmă.

LECŢIA 20

A ASCULTA ȘI A ÎNŢELEGE PARTENERUL

Competența specifică. *Competența de a relaționa asertiv în cadrul relațiilor;*

Indicatorii. Elevii

- *descriu abilitățile comunicative specifice relaționării asertive în familie;*
- *autoreglează emoțiile personale;*
- *demonstrează asertivitate în relație.*

Obiectivele operaționale. *La finalul activității didactice elevii vor fi capabili:*

1. *a descrie abilitățile ascultării active în relații;*
2. *a distinge strategiile de comunicare distructive de cele constructive;*
3. *a manifesta respect pentru exprimarea punctelor de vedere diferite.*

Tehnologie didactică

Metode. *Jocul didactic „Zidul urlător", Proiect de grup, Exercițiu, Scriere reflexivă.*

Forme de activitate. *Activitate individuală, Activitate în perechi, Activitate în grup, Activitate frontală.*

Resurse didactice. *Suport informațional, Caiete de program pentru elevi, Postere, markere.*

Etape	Obiectiv	Demers acţional	Timp	Tehnologie didactică
Evocare		Apelul, verificarea cunoștințelor anterioare, inclusiv verificarea temei pentru acasă. Profesorul va grupa elevii în trei echipe aproximativ egale de participanţi. Echipele stau aliniate în trei coloane. Echipa din marginea stângă alege în secret un cuvânt pe care îl va striga grupului din dreapta la semnalul profesorului. Echipa din mijloc va face mult zgomot, emițând strigăte, tot felul de sunete etc., ceea ce va face dificilă recepționarea cuvântului de către echipa din dreapta. Când comunicarea a reușit în pofida „zidului urlător", profesorul inițiază o discuţie despre barierele în comunicare, căile de înlăturare a acestora și importanţa de a asculta activ.	5 min.	***Jocul didactic „Zidul urlător"/*** *Activitate frontală*

Realizarea sensului	O1	Clasa de elevi este repartizată în grupuri a câte 4 persoane. Fiecare grup extrage fișe pe care sunt scrise rolurile ce le vor juca (Vorbitor, Ascultător activ, Indiferentul, Observatorul) și instrucţiunea. (A*nexa1*) Profesorul anunţă că nimeni nu divulgă ce rol are. La un semnal vor începe comunicarea între ei în funcţie de instrucţiune. Timp de discuţie 5-7 min. *Reflecții* : - Cum credeţi cine și ce rol a jucat? - Ce aţi observat în timpul discuţiei? - Vorbitorii, cum v-aţi simţit în timpul discuţiei? Cum a fost să comunicaţi cu ceilalţi din grup? - Ascultătorii activi cum v-aţi simţit în timpul discuţiei? - Cei care au jucat rolul indiferenţilor, cum a fost să intraţi în acest rol? Cum v-aţi simţit? În baza jocului de rol rugaţi elevii să deducă abilităţile ce definesc un ascultător activ (exerciţiu 1 din Caiet).	10 min.	***Joc de rol/*** *Activitate în grup/*Suport informaţi-onal, Postere, markere
	O2	Elevii rămân în grupurile formate **Sarcină:** *Realizați în grup exercițiul 2 de la Lecția 20* Prezentări și discuţii Elevii rămân în grupurile formate	10 mn.	***Exercițiu/*** *Activitate în grupuri/* Caiete de program pentru elevi
	O3	**Sarcină:** *Transformați enunțurile în mesaje asertive (în paranteze sunt indicate răspunsurile posibile, ce reflectă poziția unei persoane care respectă granițele individuale ale celuilalt):* • El este obligat să aibă grijă de mine. („Eu vreau ca el să aibă grijă de mine”). • Nu trebuia să mergi la petrecerea ceea. („Eu aș fi preferat ca tu să nu fi mers la petrecerea ceea”). • Niciodată n-ai făcut nimic pentru mine. („Îmi lipsește atenția și grija din partea ta”). • Am fost impusă. („Eu nu am putut să refuz”). • Nu mă enerva! („Eu mă enervez când tu te comporţi așa”). • Tu trebuie să te lași de fumat. („Eu aș fi bucuroa-să dacă te-ai lăsa de fumat”).	10 min.	***Exercițiu/*** *Activitate în grupuri/* Caiete de program pentru elevi

Reflecţie	O3	**Sarcină:** *Realizaţi o scriere reflexivă, pornind de la afirmația „Oamenii sunt condamnați la singurătate, dacă în loc de poduri ei construiesc pereți."* Elevii elaborează o scriere reflexivă de 3-5 enunţuri și prezintă selectiv. Prezentare orală	10 min.	***Scriere reflexivă****/Activitate individuală/* Caiete de program pentru elevi
Extindere		Determinaţi strategia de comunicare pe care o aplici de cele mai deseori. Elaboraţi un plan de acţiuni în cheia asertivității pentru a depăși situaţiile dificile din cadrul relaţiilor interpersonale.		

Anexa 1

Vorbitor – povestește grupului o istorioară din copilărie cu impact puternic afectiv.

Ascultător activ – ascultă atent povestirea vorbitorului, empatizează, încurajează, susține, oferă întrebări de clarificare, manifestă interes, dar nu fi abuziv.

Indiferentul – manifestă lipsă de interes față de povestirea vorbitorului, fii critic sau perturbă discuția sau ocupă-te cu orice altceva, pune întrebări ce nu țin de subiect.

Observatorul – observă și fii atent la comportamentul și reacțiile celor trei actori.

LECȚIA

21 DISENSIUNI ȘI CONFLICTE ÎN RELAȚIE

Competența specifică. *Competența de a relaționa asertiv în cadrul relațiilor.*

Indicatorii. Elevii

- *identifică modalitățile de soluționare a conflictelor în relație;*
- *rezolvă situații conflictuale în relații;*
- ***reevaluează propria modalitate de a reacționa în situații de conflict.***

Obiectivele operaționale. *La finalul activității didactice elevii vor fi capabili:*

1. *a identifica aspectele pozitive și negative ale conflictului în relație;*
2. *a distinge stilurile de abordare a conflictelor în relație;*
3. *a propune soluții pentru situații conflictuale în relație.*

Tehnologie didactică

Metode. *Jocul didactic „Desenul conflictual", G.P.P., Proiect de grup „Strategii de rezolvare a conflictelor", Linia valorilor.*

Forme de activitate *Activitate în perechi, Activitate în grup, Activitate frontală.*

Resurse didactice. *Suport informațional, Caiete de program pentru elevi, Anexele 1, 2, 3.*

Etape	Obiectiv	Demers acțional	Timp	Tehnologie didactică
Evocare		Apelul, verificarea cunoștințelor anterioare, inclusiv verificarea temei pentru acasă. Elevii, divizați în grupuri, extrag dintr-o pungă/cutie imagini *(copac, casă, flori, om etc.)* și vor desena cele propuse cu aceeași cariocă în timp limitat. **Sarcină:** *Timp de 3 minute, toți membrii grupului desenați obiectul din imaginea extrasă cu același creion colorat/cariocă.* 1. Ce impresii (emoţii) v-a lăsat jocul? 2. Acest joc poate declanșa un conflict? De ce? Se anunță subiectul lecţiei „Disensiuni și conflicte în relații".	8 min.	***Jocul didactic „Desenul conflictual"***/*Activitate în perechi*

Realizarea sensului	O1	Profesorul propune spre discuție două citate, pe care le scrie pe tablă sau flipchart: *a. „Conflictul este o confruntare între comportamente, atitudini, emoții, nevoi, scopuri și valori diferite".* *b. „Conflictul este un mod de a stimula interesul către rezolvarea de probleme și îmbunătățirea relațiilor între diferite persoane".* Profesorul va solicita părerea elevilor – care din aceste două citate se apropie mai mult de ceea ce reprezintă un conflict interpersonal. Argumentarea răspunsurilor.	7 min.	*Activitate frontală*
	O2	Clasa se împarte în trei grupuri. Fiecare grup primește câte o coală de flipchart și markere. **Sarcină:** *Timp de 1 minut completați cu cât mai multe răspunsuri. La semnal transmiteți coala de flipchart prin rotație celeilalte echipe.* Astfel, fiecare echipă va răspunde la cele trei sarcini: a. enumerați cauzele apariției conflictelor în relații; b. identificați efectele negative ale conflictelor asupra relației și partenerilor; c. identificați efectele pozitive ale conflictelor asupra relației și partenerilor. După definitivarea rotației echipele analizează și generalizează răspunsurile. Prezentări și discuții	10 min.	*Activitate în grupuri*
	O2	Profesorul solicită elevilor să studieze informația despre strategiile de soluționare a conflictelor de la Lecția 21 din Caiet. Formați grupuri din 4-5 persoane. **Sarcină:** *Amintiți-vă o situație de conflict interpersonal. Analizați conflictul prin completarea schemei de la exercițiul 3 din Caiet. Pregătiți un mic joc pe roluri prin intermediul căruia să demonstrați una din strategiile de soluționare a conflictelor. Colegii vor identifica strategia la finele scenetei.* Prezentări *Variantă:* Profesorul va propune elevilor realizarea sarcinii 4 din Caiet.	10 min.	***Proiect de grup „Strategii de rezolvare a conflictelor"/*** *Activitate în grup/* Caiete de program pentru elevi.

Reflecţie	03	Sarcină: *Realizați în perechi sarcina 5 din Caiet.* Variantă : **Sarcină:** *Apreciați afirmațiile (Anexa 1). Deplasați-vă în spațiu, în dependență de aprecierile făcute afirmațiilor: dreapta – sunt de acord, stânga – nu sunt de acord, mijloc – nu sunt sigur. Aduceți argumente, în dependență de alegerea făcută. Încercați prin argumente să atrageți de partea voastră pe colegii ce au ales altă opțiune.* Elevii se ridică, formează un semicerc în faţa clasei. Se deplasează în spaţiu, în dependenţă de aprecierile făcute afirmaţiilor.	10 min.	*Activitate în perechi/* Caiete de program pentru elevi. ***Linia valorilor da/nu/nu sunt sigur****/Activitate frontală*
Extindere		1. Propuneţi strategii de prevenire a conflictului într-o relaţie. 2. Observaţi situaţiile de conflict din familie și determinaţi stilul de abordare. Evaluaţi dacă există sau nu asemănări în modul în care soluţionaţi conflictele.		

Anexa 1. Mit sau adevăr despre conflictele în relații

- Conflictul se rezolvă de la sine, cu trecerea timpului.
- Confruntarea cu o problemă sau într-o dispută este întotdeauna neplăcută.
- Conflictul este întotdeauna negativ și distructiv.
- Conflictul nu se rezolvă decât prin compromis, cineva trebuie să piardă.
- A avea un conflict înseamnă un semn de slăbiciune sau vulnerabilitate.
- Conflictul este simptomul unei relații bolnave.
- Relațiile fără conflict sunt cele mai solide.

LECȚIA 22

INTELIGENȚA EMOȚIONALĂ – CHEIA SUCCESULUI ÎN RELAȚIE

Competența specifică. *Competența de a relaționa asertiv în cadrul relațiilor.*

Indicatorii. Elevii

- *identifică emoțiile de bază specifice ființei umane;*
- *exprimă asertiv emoțiile;*
- *evaluează obiectiv exprimarea emoțiilor în relațiile cu ceilalți.*

Obiectivele operaționale. *La finalul activității didactice elevii vor fi capabili:*

1. *a explica rolul inteligenței emoționale în relația de cuplu;*
2. *a experimenta modalități de exprimare asertivă a emoțiilor;*
3. *a manifesta deschidere pentru a-și perfecționa felul de exprimare emoțională.*

Tehnologie didactică

Metode. *B.B.B., Semaforul frontal, Grafic T, Problematizare, Mini-prelegere, G.P.P.*

Forme de activitate. *Activitate în perechi, Activitate frontală.*

Resurse didactice. *Suport informațional, Caiete de program pentru elevi, Anexele 1, 2, 3.*

Etape	Obiectiv	Demers acţional	Timp	Tehnologie didactică
Evocare		Profesorul propune elevilor să identifice miturile despre emoţii. **Sarcină:** *decideți dacă enunțul citit este adevărat sau fals. (Anexa 1)* Variantă Sarcină: *Răspundeți la întrebări prin „da", „nu știu", „nu".* *1. E posibil să nu ai nici o emoție?* *2. Au existat cazuri când emoțiile ți-au încurcat?* *3. Au existat cazuri în care alte persoane nu ți-au înțeles sentimentele?* *4. Au existat cazuri în care să nu înțelegi sentimentele altora?* *5. Există emoții care trebuie ascunse, în nici un caz să nu fie exprimate? Care sunt acestea?* Elevii răspund la întrebări, cu ajutorul cartonașelor colorate *(verde înseamnă „da", galben – „nu știu", roșu – „nu"; întrebările sunt scrise pe tablă).* Se anunţă tema lecţiei.	5 min.	***B.B.B.***/*Activitate frontală*/Anexa 1

Realizarea sensului	O1	Orice emoţie este foarte importantă, ea e cea mai importanta sursă de informare în viaţă. Pentru orice emoţie am putea găsi părţi pozitive și negative. **Sarcină:** *Lecturați informația despre emoții de la lecția 22 și completați tabelul cu beneficiile și daunele emoțiilor.* Beneficii Daune	10 min.	***Grafic T/*** *Activitate în perechi/*Suport informaţional
	O2	Prezentări **Sarcină:** *În perechi realizați sarcina 1 și 2 din Caiet.* Prezentări Analizaţi o situaţie în care apare furia. *Prietenul ți-a promis că mergeți la film. În ultimul moment te anunță că trebuie să-și ajute părinții.* Profesorul face o concluzie a celor discutate. Pentru a face faţă situaţiei conflictuale partenerii trebuie: să-și accepte emoţia de furie; să-și reducă furia prin relaxare sau diverse activităţi etc.; să-şi asume responsabilitate pentru propria furie și să nu învinuiască pe celălalt că i-a provocat furia; să vorbească despre furia lui/ei într-un mod acceptabil: *„Mă înfurii atunci când tu… Aşi vrea ca (ce dorești de la partener)… Ce părere ai despre asta?"* Împreună cu elevii profesorul conturează mecanismul de apariţie și modalităţile de exprimare a furiei. (*Anexa 2)* Pentru a argumenta necesitatea exprimării emoţiilor, profesorul prezintă povestioara „Piatra din pantof". (A*nexa 3*) Profesorul accentuează ideea că fiecare emoţie trebuie exprimată, dar că trebuie să fim atenţi la modul cum o exteriorizăm, pentru a nu-i afecta pe cei din jur. Variantă Profesorul propune elevilor să realizeze sarcinile 3 și 4 din Caiet. Prezentări	5 min. 10 min.	*Exerciţiu în perechi/* Caietul elevului ***Problematizare/*** *Activitate frontală/* Anexa 2, 3.

Reflecţie	03	Răspundeţi la întrebarea: *Suntem foarte diferiți, dar este posibil să devenim stăpânii propriilor emoții? Cum facem aceasta?* **Sarcina:** *Amintiți-vă de o situație în care ați trecut prin emoții puternice și analizați situația prin intermediul exercițiului 5 din Caietul elevului.* Prezentări	10 min.	***G.P.P/*** *Activitatea în perechi/* Caietul elevului
Extindere		1. Observaţi persoanele din jurul vostru (adulţi şi semeni) şi identificaţi în conduita lor semne ale Inteligenţei Emoţionale (IE). 2. Evaluaţi în ce măsură daţi dovadă de Inteligenţă Emoţională. Ce componente ale IE trebuie să le dezvoltaţi? Elaboraţi un plan de acţiuni pentru a vă ridica nivelul IE.		

Anexa 1

Mituri despre emoții

În societate s-au conturat diverse cogniții eronate în ceea ce privește rolul și modul de exprimare a emoțiilor.

1. Emoțiile joacă un rol important în adaptarea persoanei la un mediu nou. *(Adevărat)*
2. Există un mod potrivit pentru a simți în orice situație. *(Adevărat)*
3. A-i lăsa pe alții să-ți cunoască emoțiile este un semn de vulnerabilitate. *(Fals)*
4. Emoțiile negative sunt distructive. *(Fals)*
5. Alte persoane pot să judece mai bine emoțiile și sentimentele mele. *(Fals)*
6. A-ți exprima emoțiile este un semn al lipsei de control a lor. *(Fals)*
7. Cunoașterea, înțelegerea, exprimarea și controlul emoțiilor asigură supraviețuirea. *(Adevărat)*
8. Emoțiile apar fără nici un motiv. *(Fals)*
9. Unele emoții sunt ridicole și stupide. *(Fals)*
10. Dacă prietenii nu aprobă modul meu de a reacționa, înseamnă că ar trebui să reacționez altfel. *(Adevărat)*
11. Emoțiile negative trebuie ignorate. *(Fals)*
12. Bărbaților nu li se recomandă să-și exteriorizeze emoțiile. *(Fals)*

Anexa 2.

Studiu de caz. *Prietenul ți-a promis că mergeți la film. În ultimul moment te anunță că trebuie să-și ajute părinții.*

Fapt	Trăirile mele	Ce fac ?	Consecințe
Încălcarea promisiunii	**Emoții** *Tristețe, dezamăgire, supărare, furie* ***Gânduri ...*** ***Reacții fiziologice ...*** ***Comportament ..*** Care din aceste componente le putem schimba, controla?	1) ascunde emoția → 2) exprima emoția agresiv → 3) exprima emoția asertiv →	Supărarea mea crește ↓ (eu mă simt rău) ↓ (explozia) Înrăutățirea relațiilor, sănătății „Să fie toți supărați!" (eu mă simt rău, tu te simți rău). „Nimeni să nu fie supărat, furios": vorbesc despre emoția mea, dar nu acuz pe nimeni; propun soluții pentru situația creată, dar îi permit să aleagă; vorbesc calm. ↓ (atingerea scopului comun) ***„M-am supărat, fiindcă tu ... Și vrea ca (ce dorești de la partener) ... Ce părere ai despre asta?"***

Anexa 3. „Piatra din pantof"

„Vi s-a întâmplat vreodată să vă intre o piatră mică în pantof? Inițial piatra nu ne deranjează. Încercăm să o împingem, găsind o poziție comodă pentru picior. Treptat, însă, apare durerea, disconfortul, iar împreună cu ele și o rană mică sau chiar o bătătură".

Și atunci, chiar dacă nu vrem, suntem nevoiți să ne descălțăm și să o scoatem. De obicei, aceasta este într-atât de mică, încât nu reușim să înțelegem cum, un lucru atât de minuscul, a putut genera atâta durere și disconfort? Aveam impresia că este o piatră mare, cu tăișuri ascuțite…

Atunci când, descălțați fiind, durerea trece, uităm imediat de aceasta. Dar, dimineața, încălțând la loc pantoful, simțind iarăși acea pietricică, durerea apare din nou, dar cu o intensitate mult mai mare.

Anume această durere, însoțită de supărare și furie, o simt, de obicei, copii. O durere mică, la prima vedere, se transformă într-o problemă mare.

„Atunci când suntem supărați și neliniștiți, orice lucru este perceput asemenea pietrei din pantof. Dacă am scoate-o din pantof imediat ce-am simțit disconfortul, nu ar dăuna piciorului nostru. Dar, din moment ce o lăsăm acolo, de cele mai dese ori, consecințele vor fi grave".

Iată de ce, pentru absolut toată lumea – maturi sau copii – este vital să vorbească despre problemele lor imediat ce le-au observat.

LECŢIA

23 LECŢIE DE SINTEZĂ ȘI RECAPITULARE

LECŢIA

24 LECŢIE DE EVALUARE SUMATIVĂ

Vor fi proiectate de fiecare cadru didactic în funcție de potențialul clasei și capacitățile de evaluare a profesorului, dar vor avea drept scop evaluarea gradului de formare a competenței specifice.

MODULUL III.

PREVENIREA COMPORTAMENTELOR DE RISC LA ETAPA INIȚIERII RELAȚIILOR

LECȚIA 25

CARACTERISTICILE SPECIFICE ALE UNEI RELAȚII ABUZIVE LA ETAPA INIȚIERII RELAȚIILOR

Competența specifică. *Competența de a preveni comportamentele de risc la etapa inițierii relațiilor.*

Indicatorii. Elevii

- *definesc noțiunea de agresivitate, violență, situații de conflict;*
- *disting situațiile care reflectă agresivitate, violență, conflict în situații simulate și autentice;*
- *manifestă interes de a se informa despre riscurile abuzului într-o relație.*

Obiectivele operaționale: *La finalul activității didactice elevii vor fi capabili:*

1. *a distinge caracteristicile specifice ale unei relații abuzive la etapa inițierii relațiilor;*
2. *a deduce riscurile unei relații cu un partener agresiv;*
3. *a propune soluții de prevenire a violenței în relație.*

Tehnologie didactică

Metode. *Discuție dirijată, Mini-prelegere, Proiect de grup, Problematizare.*

Forme de activitate. *Activitate frontală, Activitate individuală, Activitate de grup.*

Resurse didactice. *Suport informațional, Caiete de program pentru elevi.*

Etape	Obiectiv	Demers acţional	Timp	Tehnologie didactică
Evocare		Apelul, verificarea cunoștințelor anterioare, inclusiv verificarea temei pentru acasă Răspundeţi la întrebări: *„Ce reprezintă pentru voi o relație fată-băiat în perioada curtării? Care sunt responsabilitățile într-o relație? Ce oferă o relație? Cum o relație influențează tinerii?*	10 min.	***Discuţie dirijată/****Activitate frontală*
Realizarea sensului	O1 O2	Profesorul realizează o mini-lecţie, în care prezintă informaţia despre relaţii sănătoase, de risc, agresive în baza suportului informativ ***Comportamente sănătoase și comportamente de risc într-o relaţie.*** După care propune elevilor să formeze grupuri și să răspundă la întrebările 1-4 din Caiet de la rubricile *Cunoaște și descoperă* și *Gândește-te, exprimă-ți părerea și atitudinea, Lecția 25.* Prezentări	20 min.	***Mini-prelegere****/* *Activitate frontală* ***Proiect de grup/*** *Activitate de grup /*Caiete de program pentru elevi
Reflecţie	O3	Propuneţi sfaturi/sugestii pentru a preveni o relaţie abuzivă.	15 min.	***Problematizare/*** *Activitate individuală/* Caiete de program pentru elevi
Extindere		Reflectaţi și răspundeţi la întrebările de la rubrica *Fii propriul observator.*		

LECŢIA

26

SEMNE ALE MANIPULĂRII ȘI CONTROLULUI LA ETAPA INIŢIERII RELAŢIILOR

Competența specifică. *Competența de a preveni comportamentele de risc la etapa inițierii relațiilor.*

Indicatorii. Elevii

- *enumeră semnele manipulării și controlului la etapa inițierii relațiilor de familie;*
- *identifică semnele manipulării și controlului la etapa inițierii relațiilor de familie în cazuri concrete de risc;*
- *își asumă responsabilitate pentru propriul comportament în relații.*

Obiectivele operaționale. *La finalul activității didactice elevii vor fi capabili:*

1. *a identifica formele de manifestare ale manipulării și controlului la etapa inițierii relațiilor;*
2. *a distinge relațiile ca fiind abuzive în baza unor criterii;*
3. *a manifesta toleranță zero față de comportamentul manipulativ la etapa inițierii relațiilor.*

Tehnologie didactică

Metode. *Proiect de grup, G.P.P, Studiu de caz, Grafitti.*

Forme de activitate. *Activitate în perechi, Activitate de grup.*

Resurse didactice. *Suport informațional, Caiete de program pentru elevi, Anexa 1.*

Etape	*Obiectiv*	*Demers acţional*	*Timp*	*Tehnologie didactică*
Evocare	O1	Apelul, verificarea cunoștinţelor anterioare, inclusiv verificarea temei pentru acasă Profesorul invită elevii la o discuţie prin exprimare de opinii privitor la „manipulare". - *Ce semnifică pentru voi „manipulare in relații"?* - *Care sunt cauzele manipulării?* - *Ce determină persoana să manipuleze pe celălalt/pe partener?* - *Ce te-ar face să te îndrăgostești într-o astfel de persoană?* - *Ce-l determină pe partenerul manipulat să se lase manipulat și să rămână în continuare în relație?* Și totuși există relaţii în care domină manipularea și controlul. Se anunţă tema lecţiei.	10 min.	***Discuţie/*** *Activitate frontală*
Realizarea sensului	O2	Elevii formează perechi. Fiecare pereche va forma o echipă cu o altă pereche și va selecta o situaţie din Anexa 1. **Sarcină:** *1. Citiți situațiile prezentate.* *2. Apreciați dacă situația poate fi calificată ca abuzivă sau nu.* *3. Argumentați răspunsul ales prin identificarea semnelor de putere și control care sugerează o relație sănătoasă sau abuzivă.* **Sarcină:** *În pereche studiați informația din Caiet, Lecția 26, și confruntați cu răspunsurile date la exercițiul precedent. Care din semne au fost prezente și care nu.* Prezentări Se dezbat frontal părerile divergente și se încearcă formularea unei concluzii.	15 min. 10 min.	***Studiu de caz/*** *Activitate de grup/* Caiete de program pentru elevi ***G.P.P/*** *Activitatea în perechi/* Caiete de program pentru elevi

Reflecție	O3	Pregătiți o foaie A3 detașabilă. Explicați elevilor că fiecare din ei vor nota răspunsul la întrebare acolo unde vor ajunge, apoi vor transmite foaia spre dreapta. Întrebarea: *Descrieți cum veți reacționa în cazul identificării semnelor de manipulare la persoanele cu care sunteți în relație.* Elevii din grupul din dreapta vor analiza toate răspunsurile și vor formula un răspuns cumulativ. Prezentări	10 min.	***Grafitti/*** *Activitate de grup/Foi A3, marchere.*
Extindere		**Timp de o săptămână desfășurați activitatea *„Trăiește conștient!"*** Împreună cu colegii identificați principalele comportamente violente și surprindeți principalii factori ce mențin aceste comportamente. Alegeți un factor și inițiați o *„Campanie de luptă împotriva respectivului fenomen"*. Campania va consta în realizarea unui afiș, crearea de pliante și alegerea unui slogan.		

Anexa 1.

Ce semne ale manipulării și controlului sunt reflectate în situațiile de mai jos?

1. Tatiana s-a mai văzut și cu alți băieți. Dar Dumitru chiar din primele zile a cucerit-o cu vorbele lui: „Nu am mai întâlnit așa fete ca tine. Simt că ești aerul meu, soarele meu. Nu pot fără tine. Ești totul pentru mine. Tu ești deșteaptă, sensibilă, grijulie, nu ca toanta cu care mă vedeam eu înainte. Ce bine ar fi fost dacă te întâlneam pe tine în locul egoistei celea! Tu ești atât de liniștită și organizată, da ea era o smintită!"

2. Emilia întotdeauna a fost o fată cochetă: se îmbracă simplu, dar cu gust. Și se machiază frumos. De la începutul relației Dorin îi spunea permanent că arată foarte bine, că este cea mai frumoasă. De la o vreme însă îi tot reproșează că nu s-a machiat, că nu-i stă o haină sau alta, că are cearcăne sub ochi, că are tenul prea uscat. Emilia nu înțelege nimic: poartă aceleași haine, are același machiaj. Din dorința de a-i face pe plac lui Dorin a început să-și cumpere haine mai scumpe, să-și schimbe machiajul. Zilnic primește complimente de la colegi și prieteni. Numai Dorin când o vede, iar o privește cu dezamăgire.

3. Se văd de jumătate de an. Irina are 19 ani, Andrei – 22 de ani. Fata i-a spus că se limitează la sărutări și nimic mai mult. Băiatul i-a spus că-i respectă decizia. Dar de la o vreme flirtează deschis cu vecina din scară. E foarte afectuos cu ea, chiar și când iubita este de față. Irina i-a spus de câteva ori că nu-i înțelege comportamentul. Ultima oară Andrei a recunoscut: „Sunt bărbat, am nevoie de relații sexuale. Dacă tu nu-mi oferi, voi merge la Olga..."

4. Ana s-a îndrăgostit de la prima vedere: era un tânăr frumos, deștept, cu simțul umorului. Aveau și aceeași pasiune: actoria. Dar de când au început să iasă împreună, Ștefan e peste tot în viața ei: la ore, după ore, în cămin. Făcea cursuri de chitară, fiindcă coincideau cu timpul când puteau ieși la plimbare. Anei îi plăceau mult copiii. Făcea voluntariat la o casă de copii. Dar Ștefan a convins-o că această activitate îi afectează studiile. Și prietenele Anei o văd rar de tot și atunci doar câteva minute, fiindcă tânărul o sună permanent să vină. Și ele-i zic cu invidie „Iaca asta da dragoste!"

5. Sorin, de când a plecat la Chișinău este băiat cu bani. Recent și-a procurat și mașină. Nicoleta este primul an la Facultatea de Economie. După multe insistențe ale băiatului, Nicoleta a lăsat căminul. Locuiesc împreună și planifică să se căsătorească. El insistă ca ea să abandoneze studiile și să aibă grijă de casă, pentru că oricum el câștigă suficient. El îi poate asigura totul de ce are nevoie.

6. Azi Alexei a planificat să meargă cu colegii de clasă la bowling după ore. În timpul jocului a fost telefonat de Carolina de vreo 5 ori, dar nu a auzit. A primit și tot atâtea mesaje. După joc Alexei a sunat-o. Dar Carolina era supărată, deși Alexei i-a spus din timp ce planuri are pentru această seară. Nu a vrut să asculte nicio explicație. „Dacă nu mi-ai răspuns, erai cu altă fată! Mă minți! Ai găsit pretext să mă înșeli. Eu stau toată seara singură, dar tu te distrezi cu alta!"

Cazul 1. Argument. A te îndrăgosti la prima vedere este cât se poate de natural și firesc. Face parte din natura noastră umană. Dintr-odată te simți cea mai specială persoană din lume. Partenerul ți se pare perfect. Ai impresia că tot universul îți aparține. Aceasta este emoția *îndrăgostirii*. Acest tip de *„iubire"* este intens și strălucitor, dar poate fi și trecător. Ca să menții farmecul acestei stări și s-o transformi într-o dragoste mai profundă e nevoie de multa muncă, răbdare, angajament din partea ambilor, dar și de timp. Doar prin eforturile comune ale partenerilor se va forma dragostea adevărată, care implică încredere, respect, comunicare și acceptarea calităților, dar și a neajunsurilor celuilalt. Partenerii ajung să fie împreună și la bine, și la rău, să facă planuri împreună. Iubirea adevărată se construiește în timp.

Cazul 2. Argument. Un potențial agresor are întotdeauna așteptări exagerate față de partenera sa: să arate bine, să fie deșteaptă, să nu greșească niciodată, să aibă doar succese. Aceste așteptări exagerate și nasc mari decepții, care se manifestă prin agresiuni.

Persoana de alături este mereu idealizată. Cele mai mici greșeli sunt pedepsite.

Cazul 3. Argument. Într-o relație este ceva firesc să căutăm afecțiune, dragoste, plăcere. Dar în această goană se poate întâmplă să confundăm iubirea adevărată cu atracția fizică, sentimentele profunde cu cele trecătoare. Dorințele sexuale de la începutul unor relații satisfac niște impulsuri hormonale de moment, dar ele de multe ori nu pot asigura continuitatea unei relații. Ele evoluează repede, dar foarte repede se risipesc. De ce? Fiindcă o relație are nevoie de timp pentru a se forma. Pentru a cunoaște iubirea adevărată, pentru a dezvolta o relație plină de satisfacții și de lungă durată e important să-ți testezi relația: descoperă-te pe tine și pe celălalt, stabilește ideile, valorile comune, comunică cu partenerul, petreceți timpul împreună. Raporturile sexuale sunt doar o parte din relație. Ele nu garantează fericirea. Ele sunt mai degrabă rezultatul unei relații fericite, nu condiția acesteia.

Cazul 4. Argument. Într-o relație apare necesitatea de a petrece mult timp împreună. Este ceva absolut firesc și necesar, dar nu și în detrimentul altor relații, studii, interese și planuri de viitor. Într-o relație este important și spațiul personal al fiecărui partener. E bine să facem deosebire între ceea ce gândim și simțim de ceea ce gândește și simte partenerul, ce ne place și ce nu, când preferăm să petrecem timpul împreună și când avem nevoia de a fi singuri sau cu alte persoane. Dacă nu faci aceste deosebiri, înseamnă că ceva nu este în regulă. Mai mult decât atât, unii parteneri simt mereu nevoia de a-i controla și a-i limita spațiul personal al celuilalt, ajungând astfel să-l sufoce. Într-o relație de iubire partenerii ar trebui să petreacă timp împreună, dar să nu devină prizonierii unul altuia. O relație este alcătuita din doi: „el" și „ea", fiecare având propria personalitate. Fără înțelegerea de sine, a ceea ce este fiecare, este dificilă implicarea într-o relație.

Cazul 5. Argument. Finalizarea studiilor este importantă. Chiar dacă partenerul câștigă suficienți bani pentru a asigura familia, mai devreme sau mai târziu va apărea controlul/limitarea accesului la resursele financiare pentru partenerul care nu este încadrat în câmpul muncii. Ultimul va fi pus într-o situație de dependență, iar cu trecerea timpului îi va fi și mai greu să-și găsească o oportunitate de încadrare în câmpul muncii.

Cazul 6. Argument. Uneori, o doză mică de gelozie, manifestată în mod diplomatic și elegant, este necesară pentru evoluția relației. Sunt niște gesturi care-i fac pe parteneri să se simtă unici, prețioși unul pentru celălalt, să-și exprime liber opiniile și trăirile proprii. Dar atunci când gelozia afectează libertatea unuia dintre parteneri, nu mai poate fi vorba de iubire. Nu poți afirma că iubești pe cineva doar dacă îl vrei pentru binele personal, ca fiind „obiectul tău". În asemenea cazuri gelozia nu este un semn al dragostei, ci al neîncrederii în sine, al incapacității de a construi și a menține o relație. De obicei, persoanele geloase au teama de a fi părăsite și de a rămâne singure, crezând că *„nu merită iubirea"*. Permanent trăiesc sentimentul că relația nu va dura prea mult și depun eforturi exagerate să o mențină, chiar și prin impunerea puterii și controlului.

LECȚIA

27 STRATEGII DE ÎNCHEIERE A RELAȚIILOR ABUZIVE

Competența specifică. *Competența de a preveni comportamentele de risc la etapa inițierii relațiilor.*

Indicatorii. Elevii

- *descriu profilul partenerului abuziv și a partenerului victimă;*
- *aplică algoritmul de încetare a relațiilor abuzive într-o formă securizată;*
- *își asumă responsabilitate pentru propriul comportament în relații.*

Obiectivele operaționale. *La finalul activității didactice elevii vor fi capabili:*

1. *a descrie profilul partenerului abuziv și a partenerului victimă;*
2. *a descrie pașii de încheiere a relației abuzive într-un mod securizat;*
3. *a formula răspunsuri asertive în potențiale cazuri de abuz și violență într-o relație.*

Tehnologie didactică

Metode. *Interpretarea imaginii, Lectură 3 idei importante, G.P.P., Interviu.*

Forme de activitate. *Activitate în perechi, Activitate frontală, Activitate individuală, Activitate de grup.*

Resurse didactice. *Suport informațional, Caiete de program pentru elevi, Anexele 1, 2.*

Etape	Obiectiv	Demers acțional	Timp	Tehnologie didactică
Evocare		Apelul, verificarea cunoștințelor anterioare, inclusiv verificarea temei pentru acasă. **Sarcină:** *Priviți imaginea și caracterizați relația dintre persoanele reprezentate.* *Considerați că această relație are viitor? De ce DA, de ce NU?* (puteţi alege oricare altă imagine, care sa reprezinte semne clare a relaţiei abuzive) Se anunţă tema lecţiei: *Strategii de încheiere a relațiilor abuzive*.	5 min.	***Interpretarea imaginii/*** Activitate *frontală/* Imagine, Anexa 1

Realizarea sensului	O1	**Sarcină:** Citiţi informaţia de la Lecţia 27 și identificaţi 2 idei importante pentru Dvs. Prezentare Clasa de elevi este repartizată în 4 grupuri. Fiecare grup va primi o coala de flipchart și markere. **Sarcină:** *Descrieți profilul partenerului abuziv și a partenerului victimă.* *1 gr. – băiat agresor* *2 gr. – fată victimă* *3 gr. – fată agresor* *4 gr. – băiat victimă* Prezentări – *Se stabilește dacă există sau nu diferențe între băieți și fete, fiind în rolul de agresor și victimă.* – *De ce unele persoane afectate de violență părăsesc agresorul și apoi revin în relația abuzivă?* Elevii formează perechi și aleg o situaţie din tabelul exerciţiului 3, Lecţia 27, Caietul elevului.	5 min. 15 min. 10 min.	***Lectura a 2 idei importante/*** *Activitate individuală/* *Activitate în grup/* Flipchart, markere ***G.P.P.*** */Activitate în perechi/* Caietul elevului
	O2	Prezentări		
Reflecţie	O3	Elevii în perechi se vor intervieva reciproc și vor răspunde la întrebarea: *Poți iubi pe cineva și în același timp să aplici violența asupra persoanei respective?* Prezentări	5 min.	***Interviu /*** *Activitate în perechi/* Caietul elevului
Extindere		1. Realizaţi o listă a autorităţilor și serviciilor responsabile de prevenirea și combaterea violenţei în familie, la nivel local și naţional. 2. Evaluaţi-vă propriul comportament. Ar putea acesta prezenta, în anumite situaţii, riscuri pentru armonia relaţiei pe care o aveţi sau o veţi avea?		

Anexa 1.

LECŢIA 28

MODALITĂŢI DE A SPUNE „NU" UNUI POTENŢIAL PARTENER ABUZIV

Competența specifică. *Competența de a preveni comportamentele de risc la etapa inițierii relațiilor.*

Indicatorii. Elevii

- *descriu strategii de încetare a relațiilor abuzive într-un mod securizat;*
- *aplică algoritmul de încetare a relațiilor abuzive într-o formă securizată;*
- *exprimă atitudine intolerantă față de un comportament violent la etapa inițierii relațiilor.*

Obiectivele operaționale. *La finalul activității didactice elevii vor fi capabili:*

1. *a descrie starea afectivă a partenerului afectat de violență;*
2. *a analiza etapele derulării unei relații abuzive;*
3. *a manifesta deschidere față de decizia de a spune „NU" unui partener potențial abuziv.*

Tehnologie didactică

Metode. *Scriere liberă, Microfonul magic, Mini-prelegere interactivă, Studiul de caz.*

Forme de activitate. *Activitate frontală, Activitate individuală, Activitate de grup.*

Resurse didactice. *Suport informațional, Caiete de program pentru elevi.*

Etape	Obiectiv	Demers acţional	Timp	Tehnologie didactică
Evocare	O1	Apelul, verificarea cunoștinţelor anterioare, inclusiv verificarea temei pentru acasă. **Sarcină:** *Realizați o scriere personală, în care să reflectați asupra stării emoționale a unei persoane aflate într-o relație de dragoste armonioasă (bazându-vă pe experiența proprie).* Elevii își expun în scris gândurile, emoţiile. Urmează prezentarea câtorva texte scrise. Există cazuri în care tinerii se angajează în relaţii abuzive sau de risc. O astfel de persoană încearcă serioase modificări în sfera emoţională, atitudinală, comportamentală. Numiţi ce emoţii/schimbări de comportament are o persoană ce este abuzată într-o relaţie și care este starea emoţională a celui ce abuzează într-o relaţie. Elevii sunt așezaţi în cerc, există un obiect (stilou, de exemplu) pe care îl ţine cel care vorbește. Odată ce transmite obiectul, se transmite și dreptul la exprimarea opiniei.	10 min.	***Scriere liberă***/ *Activitate individuală* ***Microfonul magic***/ *Activitate frontală*

Realizarea sensului	02 03	Profesorul iniţiază o discuţie cu elevii referitor la subiectul refuzului atunci când te afli în situaţia de a realiza dorinţa/moftul insistent al partenerului/partenerei și pentru realizarea acestora te simţi nevoit/ă să treci peste demnitatea ta. – În relaţii există situaţii de presiune în care nu este bine să spunem NU? – Cum se simte persoana care intuiește că ar trebui să refuze dar nu o face? De ce nu o face? – Și dacă reușește să spună NU, cum credeţi că se va simţi? – De ce are nevoie un tânăr/tânără pentru ca să reușească să spună NU atunci când se află într-o relaţie abuzivă? Profesorul solicită elevilor să studieze informaţia de la Lecţia 28. **Sarcină:** *În baza celor discutate și citite formulați în pereche câte un răspuns de refuz (adică un NU ferm) la solicitările trecute în exercițiul 3.* Prezentare	10 min. 5 min. 10 min.	***Discuţie/****Activitate frontală/* Suport informativ *Activitate în perechi/Caiet pentru elevi*
Reflecţie	03	**Sarcină:** *Analizați în grup studiul de caz de la rubrica* ***Gândește-te, exprimă-ţi părerea și atitudinea*** *din Caietul elevului și răspundeți la întrebările asociate.* Prezentări	10 min.	***Studiul de caz/****Activitate de grup/* Caiet pentru elevi
Extindere		1. Realizaţi o mică cercetare în comunitate (prieteni, rude) privind consecinţele diferitelor comportamente de risc pentru tineri la etapa iniţierii relaţiilor. 2. Evaluaţi-vă propriul comportament. Amintiţi-vă o situaţie în care aţi spus NU prompt. Ce v-a dat curaj să procedaţi astfel?		

LECȚIA

29 VIOLENȚA ÎN FAMILIE – FORME ȘI TRĂSĂTURI SPECIFICE

Competența specifică. *Competența de a preveni comportamentele de risc la etapa inițierii relațiilor.*

Indicatorii. Elevii

- *caracterizează specificul violenței în familie;*
- *diferențiază formele de manifestare a violenței în familie;*
- *exprimă atitudine intolerantă față de violența în familie.*

Obiectivele operaționale. *La finalul activității didactice elevii vor fi capabili:*

1. *a diferenția formele de manifestare a violenței în familie;*
2. *a identifica caracteristicile specifice ale violenței în familie;*
3. *a stabili relația între conflict și violență.*

Tehnologie didactică

Metode *B.B.B.(Brainstorming cu mapa de imagini), Asocieri libere, Proiect de grup, Dezbateri.*

Forme de activitate. *Activitate frontală, Activitate individuală, Activitate de grup.*

Resurse didactice. *Suport informațional, Caiete de program pentru elevi, Anexele 1, 2, 3.*

Etape	Obiectiv	Demers acțional	Timp	Tehnologie didactică
Evocare		Apelul, verificarea cunoștințelor anterioare, inclusiv verificarea temei pentru acasă. **Sarcină:** *Priviți imaginea (Anexa 1). În această casă trăiește o familie. Descrieți ce se întâmplă la moment în casa acestei familii.* Prezentări Profesorul demonstrează imaginea din Anexa 2 și menţionează că la momentul dat anume acest lucru se petrece în această familie. *1. Ce reacție ați avut când ați văzut fotografia?* *2. Ce credeți că simte această femeie?* *3. Ce emoții încearcă bărbatul? De ce?* *4. Notați cât mai multe cuvinte care se asociază cu „violența în familie". Elaborați o definiție cu aceste cuvinte.* Prezentări Se anunţă tema lecţiei.	10 min.	***B.B.B.(Brain-storming cu mapa de imagini)*** *Activitate frontală/Anexele 1, 2.* ***Asocieri libere/*** *Activitate individuală*
Realizarea sensului	O1 O2	Elevii formează grupuri a câte 6. **Sarcină:** *Studiați informația relatată în Lecția 29 și realizați pe posterul primit sarcina 1 din Caietul elevului.* Prezentări Profesorul solicită elevilor să identifice trăsăturile distincte ale violenţei în familie (suport informaţional). Elevii sunt în aceleași grupuri. **Sarcină:** *Realizați exercițiul 3 din Caietul elevului – examinați lista cu diverse acțiuni violente posibile în relație și identifică cărei forme de violență aparține.* Prezentări	15 min. 10 min.	***Proiect de grup/*** *Activitate de grup/ Caietul elevului* ***Proiect de grup/*** *Activitate de grup/ Caietul elevului*
Reflecţie	O3	Elevii sunt în aceleași grupuri. **Sarcină:** *Comparați conflictul și violența prin a completa diagrama Venn. Identificați situații când conflictul dintre parteneri poate declanșa acțiuni violente.* Prezentări	10 min.	***Dezbateri /*** *Activitate de grup și frontal / Caietul elevului*
Extindere		1. Elaboraţi un pliant/poster cu tema „Stop violenţa!" 2. Dacă cunoaşteţi o persoană care este abuzată de partenerul de viaţă, în ce fel îi puteţi fi de ajutor?		

Anexa 1. Casa „Familia”

Anexa 2. Fișa *„Ceea ce nu se vede”*

LECŢIA 30

CAUZE ȘI EFECTE ALE VIOLENŢEI ÎN FAMILIE

Competența specifică. *Competența de a preveni comportamentele de risc la etapa inițierii relațiilor.*

Indicatorii. Elevii

- *descriu cauzele violenței în familie;*
- *stabilesc consecințele violenței în familie;*
- *exprimă atitudine intolerantă față de violența în familie.*

Obiectivele operaționale. *La finalul activității didactice elevii vor fi capabili:*

1. *a descrie cauzele violenței în familie;*
2. *a stabili efectele violenței în familie asupra victimei și copiilor;*
3. *a demonstra interes față de problematica violenței în familie.*

Tehnologie didactică

Metode. *Brainstorming, Mozaic, Studiu de caz.*

Forme de activitate. *Activitate în perechi, Activitate frontală, Activitate individuală, Activitate de grup.*

Resurse didactice. *Suport informațional, Caiete de program pentru elevi.*

Etape	Obiectiv	Demers acțional	Timp	Tehnologie didactică
Evocare	O1	Apelul, verificarea cunoștințelor anterioare, inclusiv verificarea temei pentru acasă. Profesorul va solicita elevilor să enunţe factorii care din punctul lor de vedere cauzează violenţa în familie. Toate cuvintele sunt trecute pe tablă sau flipchart.	5 min.	**Brainstorming/***Activitate frontală/* *Caietul elevului*
Realizarea sensului	O1 O2 O2	Elevii formează 5 grupuri. **Sarcină:** *Realizați o schemă prin care să reprezentați cauzele violenței în familie, bazându-vă pe anumite criterii de clasificare a acestora și utilizând cuvintele emise anterior.* Suplimentar, dacă este cazul, profesorul poate scrie pe foiţe cauze din schema redată în suportul informaţional la temă. Prezentări Elevii rămân în 5 grupuri. Se repartizează câte o coală de flipchart și markere. Pe fiecare coală va fi atașată sarcina. **Sarcină:** *Fiecare grup aveți în față o coală de flipchart. Timp de 1 minut determinați efectele de scurtă și de lungă durată a violenței în familie asupra victimei. După 1 minut schimbați colile de flipchart în direcția acelor de ceasornic. Din nou aveți 1 minut pentru a completa răspunsurile. Și tot așa până nu ajunge coala inițială. Apoi analizați toate răspunsurile și faceți un sumar al acestora.* Sarcinile scrise pe coli flipcart: - Determinaţi efectele la nivel emoţional - Determinaţi efectele la nivel comportamental - Determinaţi efectele în plan relaţional - Determinaţi efectele în plan fizic - Determinaţi efectele asupra copiilor Prezentări Profesorul va solicita elevilor să realizeze in mod individual sarcina 2 de la compartimentul *Cunoaște și descoperă* din *Caietul elevului.* Prezentări Întrebare pentru clarificare*: Explicați de ce victima violenței în familie de cele mai dese ori se simte vinovată și rușinată.* Sarcina 4, Caietul elevului.	10 min. 15 min. 5 min.	***Metoda ciorchine/*** *Activitate în grup/ Suport informațional.* ***Mozaic****/ Activitate în grup* *Activitate individuală/ caetul elevului*

Reflecţie	O3	**Sarcină:** *Citiți enunțul și formulați câte 3 argumente PRO și CONTRA pentru afirmația: „Violența în familie este o problemă internă a familiei, în care nimeni nu ar trebui să intervină".* După ce elevii au formulat individual în caiete argumente, profesorul împarte aleatoriu clasa în două tabere Pro și Contra și iniţiază o dezbatere. La încheierea dezbaterii profesorul solicită elevilor să răspundă la întrebarea: *Ce credeți că s-ar întâmpla dacă violența în familie ar rămâne numai o problemă internă de familie?*	10 min.	***Dezbateri/****Activitate de grup și frontal/ Caietul elevului*
Extindere		Discutaţi cu 2-3 persoane adulte pentru a-i sensibiliza faţă de problematica violenţei în familie, privitor la cauze și efectele violenţei.		

LECȚIA

31 CARACTERUL CICLIC AL VIOLENȚEI

Competența specifică. *Competența de a preveni comportamentele de risc la etapa inițierii relațiilor.*

Indicatorii. Elevii

- *descriu caracterul ciclic al violenței în familie;*
- *analizează comportamentul partenerilor în fiecare fază a ciclului violenței în familie;*
- *exprimă atitudine intolerantă față de violența în familie.*

Obiectivele operaționale. *La finalul activității didactice elevii vor fi capabili:*

1. *a descrie fazele ciclului violenței în relații;*
2. *a analiza comportamentul partenerilor în fiecare fază a ciclului violenței în familie;*
3. *a demonstra interes față de problematica violenței în familie.*

Tehnologie didactică

Metode. *Mini-test, G.P.P., Studiu de caz.*

Forme de activitate. *Activitate în perechi, Activitate frontală, Activitate individuală, Activitate de grup.*

Resurse didactice. *Suport informațional, Caiete de program pentru elevi.*

Etape	Obiectiv	Demers acțional	Timp	Tehnologie didactică
Evocare	O1	Apelul, verificarea cunoștințelor anterioare, inclusiv verificarea temei pentru acasă. Elevii sunt invitați să reflecteze asupra expresiei „caracter ciclic a violenței". **Sarcină:** *Ce asociații vă trec prin minte atunci când auziți expresia „caracter ciclic a violenței"?* Discuţii Se anunţă tema lecţiei.	5 min.	*Activitate frontală*
Realizarea sensului	O2	Elevii formează perechi. **Sarcină:** *Studiați informația de la Lecția 31 și realizați sarcina 1 din Caietul elevului, rubrica* ***Cunoaște și descoperă.*** Prezentări	15 min.	***G.P.P. /*** *Activitate în perechi/ Caietul elevului, Suport informațional*
Reflecţie	O2 O3	Elevii formează grupuri a câte 6 elevi. **Sarcină:** *Analizați situația și răspundeți la întrebările de la rubrica* ***Gândește-te, exprimă-ți părerea și atitudinea*** *din Caietul elevului.* Prezentări	25 min.	***Studiu de caz/*** *Activitate de grup/ Caietul elevului*
Extindere		1. Vizionaţi filmul artistic „Culorile" și împărtășiți impresiile voastre colegilor și profesorului. 2. Cum ar putea interveni prietenii/rudele/vecinii în caz de violenţă în familie în comunitatea dvs.?		

LECȚIA

32 PREVEDERILE LEGISLAȚIEI PRIVIND COMBATEREA VIOLENȚEI ÎN FAMILIE ȘI INTERVENȚIA ÎN CAZURILE DE VIOLENȚĂ

Competența specifică. *Competența de a preveni comportamentele de risc la etapa inițierii relațiilor.*

Indicatorii. Elevii

- *cunosc procedura de intervenție în cazuri de violență în familie în calitate de membru al comunității;*
- *planifică modalități eficiente de intervenție în cazuri de violență;*
- *intervin eficient și securizat în cazuri de violență în familie.*

Obiectivele operaționale. *La finalul activității didactice elevii vor fi capabili:*

1. *a descrie modul de aplicare a prevederilor legislației privind cazurile de violență în familie;*
2. *a enumera persoane și instituții la care poți apela în cazuri de abuz;*
3. *a argumenta necesitatea aplicării prevederilor legale și de intervenție în cazuri de violență în familie.*

Tehnologie didactică

Metode. *Scriere liberă, Mini-prelegere*

Forme de activitate. *Activitate în perechi, Activitate frontală, Activitate individuală, Activitate de grup.*

Resurse didactice. *Suport informațional, Caiete de program pentru elevi, Codul Penal al Republicii Moldova, Lega nr. 45 privind combaterea și prevenirea violenței în familie, coli de hârtie, carioci.*

Etape	Obiectiv	Demers acțional	Timp	Tehnologie didactică
Evocare		Apelul, verificarea cunoștințelor anterioare, inclusiv verificarea temei pentru acasă. **Sarcină:** *Comentați prin 2-3 enunțuri următoarea afirmație: „A fi informat înseamnă a fi înarmat".* Elevii scriu în mod individual. Câțiva elevi prezintă enunțurile formulate.	5 min.	***Scriere liberă/*** *Activitate individuală*
Realizarea sensului	O1	Profesorul vorbește despre prevederile legale privind prevenirea și combaterea violenței în familie (Ordonanța de protecție, Codul Penal (art. 201[1]) în baza suportului informațional ***Prevederile legislative în cazurile de violență în familie.*** Profesorul va iniția o discuție în baza celor relatate. Discuția poate începe prin a realiza sarcinile 1, 2, 3 din Caietul elevului. Elevii formează grupuri a câte 4-5 persoane. **Sarcină:** *Citiți și analizați studiul de caz din exercițiul 7, Caietul elevului, conform algoritmului indicat.* Prezentări	10 min. 10 min. 10 min.	***Mini-prelegere/*** *Activitate frontală*
	O2	Opțional ca variantă poate fi realizat exercițiul din Anexa 1. *Citiți studiul de caz și elaborați un plan de acțiune pentru a vă ajuta prietenii, în baza algoritmului propus:* - *Care este problema?* - *Care sunt opțiunile? A-B-C* - *Care este opțiunea cea mai potrivită?* - *Ce resurse am la dispoziție?* - *Ce resurse îmi sunt necesare?* - *Planul pas cu pas* - *Cum pot să verific dacă planul funcționează?* Prezentări Discuții *Cum ați luat hotărârea unui astfel de plan de intervenție? Cum v-ați simțit? Ce a determinat modul în care v-ați simțit? Puteți folosi moduri similare pentru a vă ajuta prietenii la nevoie? De ce? V-ați ajutat vreodată prietenii în circumstanțe similare? Ați vrea să le împărtășiți grupului?*		***Studiu de caz/*** *Activitate în grup/Caietul elevului.*

Reflecţie	03	**Sarcină:** *Întocmiți o listă de acțiuni, pe care ați putea să le realizați împreună cu prietenii/colegii în vederea prevenirii violenței în familie.* Prezentări	10 min.	*Activitate de grup/* Caietul elevului
Extindere		1. Realizaţi o mică cercetare de teren în comunitate și identificaţi unde se află instituţiile la care puteţi apela în caz de violenţă în familie pentru a cere ajutor și protecţie. 2. Realizaţi o scrisoare de susţinere unui prieten imaginar care a avut experienţa unei relaţii violente.		

Anexa 1

Citiți studiul de caz și elaborează un plan de acțiune pentru a vă ajuta prietenii, în baza algoritmului propus.

1. Maria, o bună prietenă, s-a căsătorit, la insistența mamei, la doar 16 ani. După apariția primului copil relațiile dintre cei doi au început să se înrăutățească. Pentru Maria copilul era viața ei. Soțul a devenit agresiv. A început să fie tot mai des nemulțumit de felul în care gătea și spăla. Maria se simțea vinovată, era sigură că ea nu este o bună gospodină și se străduia și mai mult să-i facă pe plac soțului. De la cuvinte jignitoare, la palme și pumni nu a fost decât un pas. Relațiile dintre cei doi devin din ce în ce mai tensionate, dar Maria tot spera că lucrurile vor intra în normalitate. De fiecare dată încercă să găsească scuze comportamentului soțului. Maria era deseori umilită față de rudele și prietenii lui. Rudele îi spuneau să rabde, că așa sunt bărbații. De la palmă, pumni a trecut la bătăi crunte, ajungând să o bată cu cearșaful ud. Soțul nu-și suportă copilul. Maria a încercat să-și explice ce s-a întâmplat cu soțul său de a devenit din ce în ce mai violent față de ea și copil. A încercat de câteva ori să trăiască separat de soț, dar după câteva săptămâni revenea, fiindcă nu-i ajungeau bani să supraviețuiască – nu avea o casă proprie, părinții ei decedaseră. Nu avea altă soluție decât să revină la soț, doar el e unicul care-o iubește. *„Cui îi trebuiesc eu la așa o vârstă, cu copil, fără bani*?”

2. Natalia este o rudă îndepărtată. S-a căsătorit din dragoste cu Victor. Fiind foarte gelos, a început să o bată fără ca aceasta să aibă vreo vină. Întâmpină greutăți materiale evidente, deoarece Natalia este casnică, iar soțul său lucrează ocazional. Neavând surse financiare sigure, multe din discuțiile dintre cei doi soți au ca subiect banii. Ea îi reproșează că dacă nu ar mai bea, ar putea să se descurce mai bine. La auzul acestor vorbe soțul reacționează de fiecare dată violent. El motivează consumul de alcool prin nevoia de a uita de sărăcia în care se află.

3. Alina, vecina, a rămas la 17 ani fără părinți. A început să-și revină datorită atenției și iubirii acordată ei de viitorul soț (o suna des, petrecea tot timpul cu ea, îi aducea

cadouri.) Problemele au început la scurt timp după ce s-au căsătorit. A început să fie foarte gelos și să o bată fără ca aceasta să aibă vreo vină. Andrei obișnuiește să consume frecvent alcool, după care devine agresiv și o acuza că este „ușuratică". A avut intenția de multe ori să divorțeze, dar nu a făcut-o pentru că nu are unde se duce, deoarece casa părinților o vânduse soțul. Pentru că nu are sprijinul nimănui, continuă să rămână în relația abuzivă.

4. Ana este logodită de 2 ani cu Mircea. Deși au trecut patru ani de când se cunosc, Ana puțin ce știe despre viața lui Mircea. Când tânăra întreabă de părinții lui, bărbatul devine tensionat, refuză să continue discuția. Ana amână să stabilească data nunții, deși mama insistă să se căsătorească cu el: *„E băiat atent, câștigă bani. Îți poate asigura o viață bună"*. Mircea într-adevăr e foarte atent cu ea. Este mereu alături de ea, astfel încât Ana s-a îndepărtat și de părinți, prieteni. Iar dacă iese cu cineva, o sună de zeci de ori. Când era mică, Ana cânta la pian. Acum iubitul îi interzice categoric să se apropie de instrument. Merg des împreună la cumpărături și Mircea îi cumpără fetei haine care îi plac doar lui. Zice: *„Trebuie să te îmbraci cum îmi place mie. Doar ești viitoarea mea soție"*. De multe ori izbucnește furios, apoi își cere scuze, vinovat: „Scuză-mă, am avut probleme la serviciu".

LECŢIA

33 LECŢIE DE SINTEZĂ ȘI RECAPITULARE,

LECŢIA

34 LECŢIE DE EVALUARE SUMATIVĂ

LECŢIA

35 EVALUARE FINALĂ

Aceste lecții vor fi proiectate de fiecare cadru didactic în funcție de potențialul clasei de elevi și capacitățile de evaluare ale profesorului, dar vor avea drept scop evaluarea gradului de formare a competenței specifice *Competența de a preveni comportamentele de risc la etapa inițierii relațiilor* și la evaluarea finală a competenței generale *Competența de a dezvolta relații de familie durabile.* Activitățile propuse pentru evaluare vor fi selectate din situațiile de integrare simulate sau autentice din curriculum.

BIBLIOGRAFIE

1. Tatiana Cartaleanu, Olga Cosovan, Formarea de competențe prin strategii didactice interactive. Centrul Educațional „Pro Didactica", Chișinău, 2008.
2. Cartea mare a jocurilor. Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului din Moldova (CIDDC), Chișinău, 2001.
3. Constantin Cucoș, Educația. Dimensiuni culturale și interculturale. Editura „Polirom", Iași, 2000.
4. Educație pentru dezvoltare. Ghidul animatorului. Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului din Moldova (CIDDC), Chișinău, 2001.
5. Educație pentru toleranță. Auxiliar didactic în ajutorul dirigintelui. Chișinău, 2005.
6. Miron Ionescu, Demersuri creative în predare și învățare. Presa Universală Clujeană, Cluj, 2000.
7. Ioan Bontaș, Pedagogie, București, 1996.
8. Ioan Jinga, Ion Negreț, Învățare eficientă. Editura *Editis*, București, 1994.
9. Jeannie L., Steele, Kurtis S. Meredith, Charles Temple. Lectura și scrierea pentru dezvoltarea gândirii critice, vol. I. Publicație a Centrului „Educația", 2000.
10. Jeannie L., Steele, Kurtis S. Meredith, Charles Temple. Lectura și scrierea pentru dezvoltarea gândirii critice, vol. I. Publicație a Centrului „Educația", 2000, 2006.
11. Materiale de suport pentru predarea drepturilor copilului în cadrul disciplinei „Educația civică". Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului, Chișinău, 2012; (site: www.edu.md, http://childrights.md/).
12. Mircea Bețiu, Veronica Crețu, Nicolae Crețu. Ghidul profesorului pentru cursul opțional „Decizii pentru un mod sănătos de viață". Chișinău, 2012.
13. Repere ale educației interculturale. Consiliul Național al Tineretului din Moldova, Chișinău, 2013 (sursa web: http://dialog.cntm.md/wp-content/uploads/2013/04/Repere-ale-Educatiei-Interculturale.pdf).
14. *Авидон И. 100 разминок которые украсят ваш тренинг. Речь, СПб., 2007.*
15. *Бишоп С. Как делать все по-своему. Развитие вашей ассертивности. СПб., Питер, 2001.*

16. *Бишоп С. Тренинг ассертивности. СПб., Питер, 2001.*

17. *Грецов. А. Тренинг общения для подростков. СПб., Питер, 2005.*

18. *Григорьева Т.Г., Линская Л.В., Усольцева Т.П. Основы конструктивного общения. Методическое пособие для преподавателей. http://www.koob.ru.*

19. *Евтихов О.В.. Практика психологического тренинга. СПб., Речь, 2007.*

20. *Йорика Р.В., Шаболтас А.В. Программа профилактического тренинга для подростков „Ступени". Руководство для тренера. Врачи детям, Санкт-Петербург, 2009.*

21. *Келли Г., Армстронг Р. Тренинг принятия решений. СПб., Питер, 2001.*

22. *Кипнис М. Тренинг коммуникации. Москва, «Ось-89», 2004.*

23. *Ромек В.Г. Тренинг уверенности в межличностных отношениях. СПб., Речь, 2003.*

24. *Скрипюк И. 111 баек для тренеров. СПб., Питер, 2005.*

25. *Щеколдина С.Д. Тренинг толерантности. Ось-89, Москва, 2004.*

Notițe

Notițe

imprinted

Se distribuie gratuit.